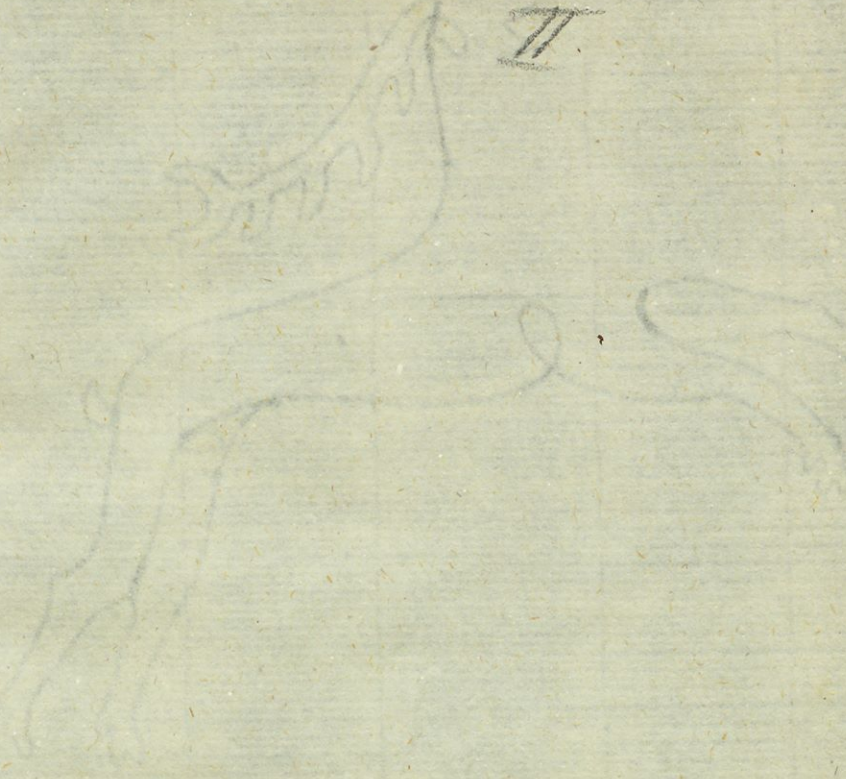
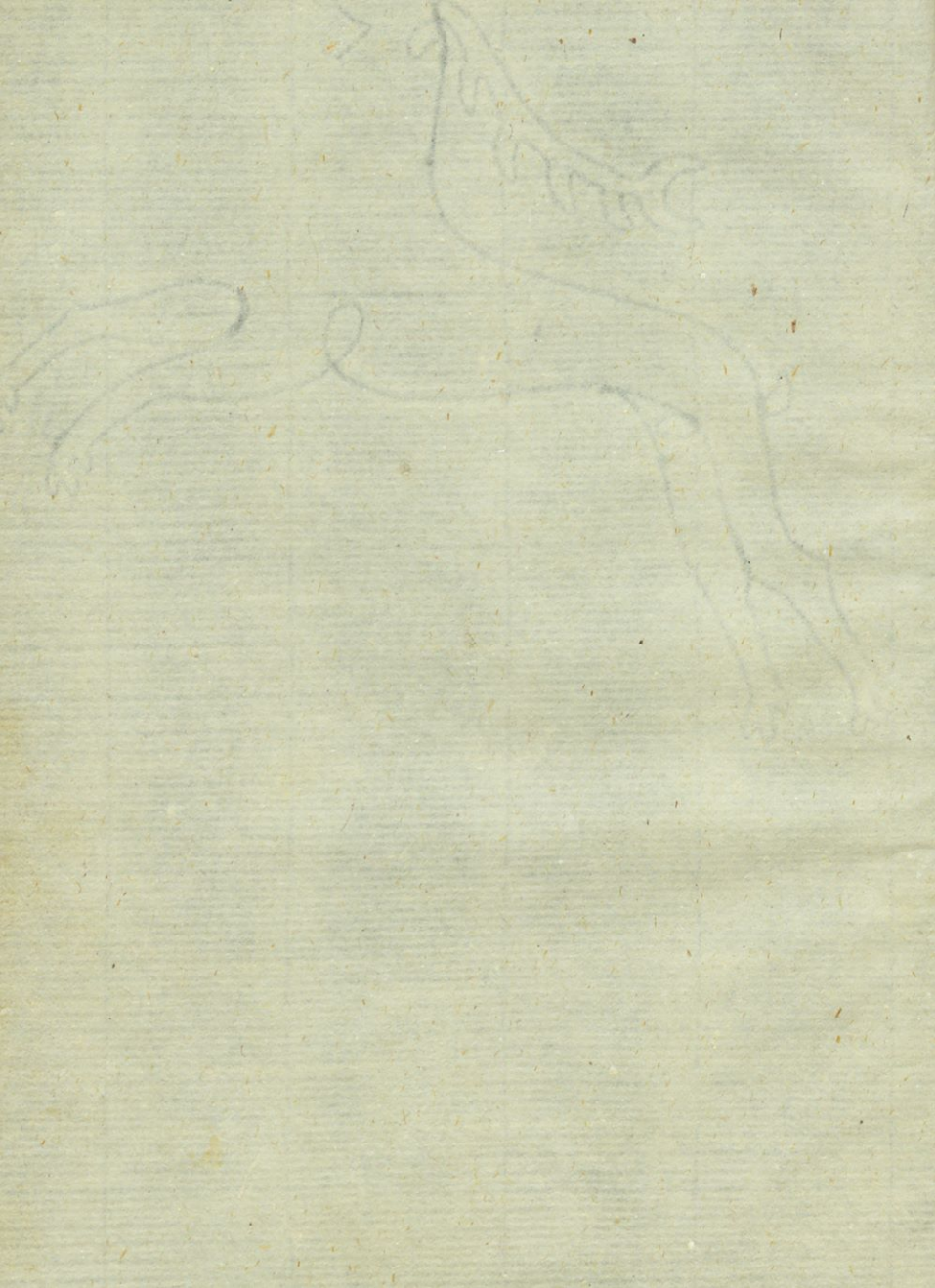

II

Natura suppetat.
 Ars ministrat.
 Num̄ prosperat.
 Quosunt numerantur.

EXERCITATIONVM

Super Medicarum,
 Disputatione quadam
 DE PESTE,

Liber vnus.
 Edente **DAVIDE VERBEZIO**
 Carno-Lubeano, Phil. et Medicinar.
 Doct. et Reip. Vlm̄anor. Phys.
 sico Ordinario.

Excvsvs
 Typis Christophori Kraus Chal.
 cographi Campodunensis.
 C1718.

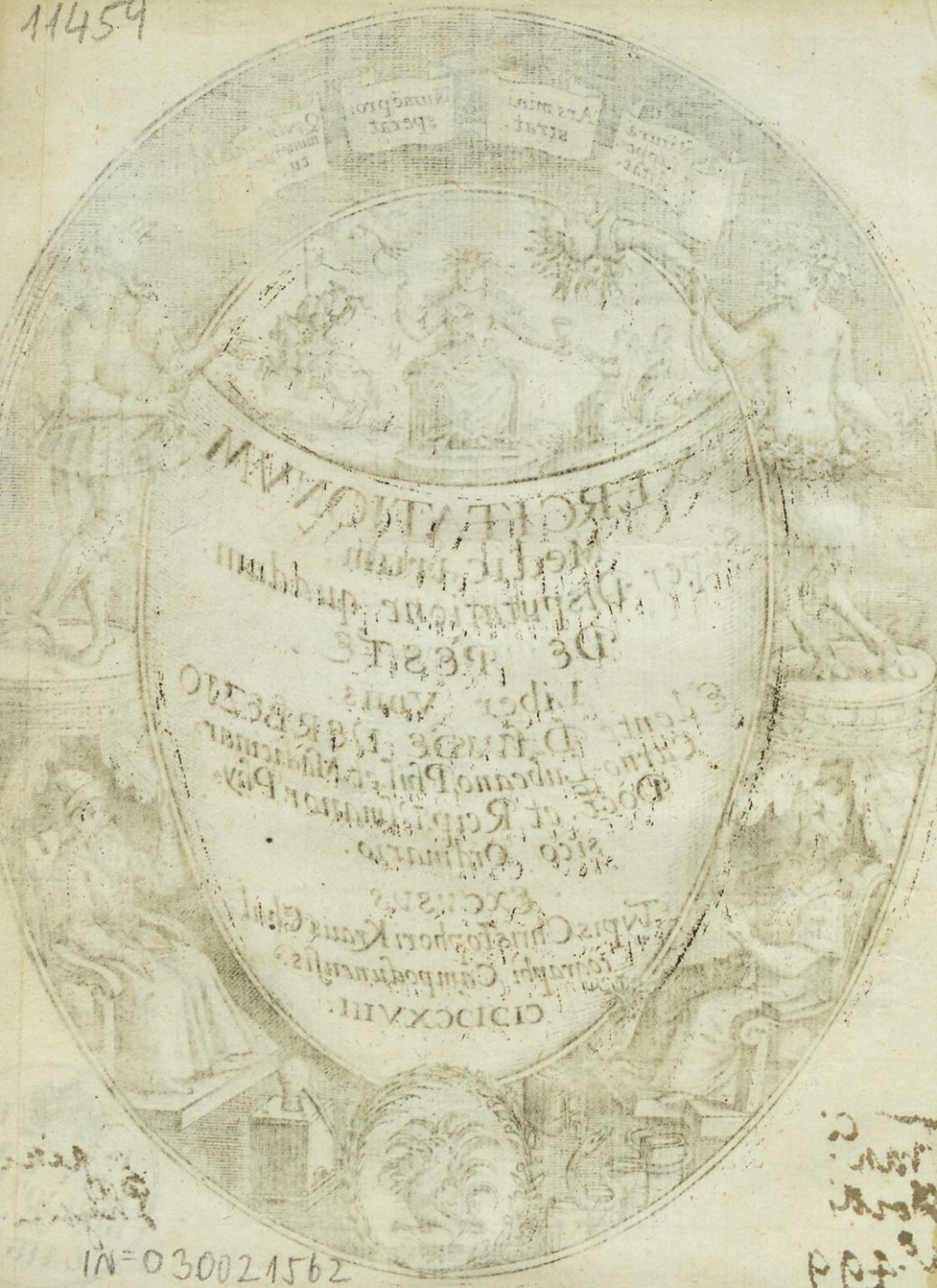

Dummanus Medica. filium 2. det. 2.

Fran. C.
 Dord.
 no. 499

K
 K. K. CEAL
 BIBLIOTHE
 zu
 LAIBACH

11459

IN=030021562

Handwritten marks and illegible text in the bottom right corner.

REVERENDISS.
ILLVSTRIBVS, GE-
NEROSIS, NOBILIS-

SIMIS,

INCLYTI DVCATVS CARNIOLÆ PRO-
ceribus Dominis suis Clement.

DAVID VERBEZIVS
dedicat, consecratquè.

Estro nomine inscribo præsentem
ingenii mei foetum, Reuerendis-
sim. Illustres, Generosi, Nobilissi-
mi Patriæ meæ STATVS, Proceres præpo-
tentes ac excellentissimi! Patriæ enim quid
non debemus, quæ primum nobis nascen-
di locum dedit: quæ indoli suffragia, cor-
pori adminicula, fortunis præsidia largissi-
mè impertiuit: quæ Parentes, quæ necessa-
rios, quæ propinquos nostros maximis be-
nificiis affecit? Hæc omnia inclyta Carnio-
la, Vestris auspiciis, ductu atque authorita-
te, mihi meisquè cumulatissimè præstitit.

Nulla itaque meum huncce conatum neque ostentatio ingenii, neque captatio eorum, quæ nonnulli velut vmbrae erraticæ volitantes, impensius consectantur, stimulauit: vna illa, quæ Patriæ est probanda, Pietas, quæ etiam in absente nunquam non gliscit, ad edendum aliquod gratitudinis meæ specimen & δᾶγμα, me impulit. Equidem maluissem coram & præsens, omnem meam operam, studium, & industriæ copias impendens, gratum vobis facere: sed quod tempora ferunt, aut potius non ferunt, æquo nos animo ferre decet. Accipite interea, Reuerendiss. Illustres, Generosissimi & Optimi Proceres, nrae & cū hoc libero meo, qualicumque ingenii & peritiæ fructu, etiam alterum liberum, filiolum dico hodie vnicum, Alexandrum nomine: accipite, in quā, nos Vestro patrocinio, gratiā quē prosequendos, æternam quē propterea Vestri memoriam conseruaturos. Istuc equidem tum imprimis sensero, vbi etiam Fratres ac necessarios meos, qui apud Vos degunt, in posterum solitā & solidā Clementiā & fauore fueritis complexi: in hoc verò si vnquā segnes fuerimus deprehensi, non erit, vbi vel

vel summi dedecoris (tale verò est merito-
rum acceptorum obliuio:) notam nobis in-
uri, pugnem. Valete Patriæ fulcra, commo-
do ipsius quàm diutissimè, atque hoc me-
um literarium munus, dum splendidiora
pro virili Vestro Honori adorno, in Aede
Sacræ Mnemosynes apud Vos, locum ali-
quem obtinere concedite. Dabam in Im-
periali Vlma, prid. Calend. Martii Anno re-
dempti orbis MDCXVII.

) 3

AD BE-

AD BENEVOLVM CANDIDVMQVE LE- CTOREM.

Equoque, quisquis es, Lector optime, cum appellan-
dum cenſeo, tum informandum. Qui ingenii euul-
gant ſætuſ, publico euulgant, publicè audiri cupi-
unt, iudicari, probari. Veruntamen poſtremum i-
ſtuc non omnibus obtingit: & vereor, vt mihi: adeo Germania
etiam noſtra ſuos Rhinocerotæ alit! Ergo candorem Tuum ap-
pello, Lector: prius ſcripti mei $\omega\epsilon\phi\alpha\sigma\omega$ percipias, quàm id
iudices, aut damnes. Pauculis abhinc annis Collegio noſtro Me-
dico $\Phi\iota\lambda\acute{\iota}\alpha\tau\epsilon\varsigma$ & quidam Diſputationem hanc ipſam Precepto-
riſ ſui, quam pro Exercitationis Paleſtra mihi ſelectam vides,
obtulit. Oberrat illa dat atim & inſpicitur auidè. Percurrebam
ego quoque, perfunctoriè tamen & propera $\epsilon\pi\omega\psi\epsilon\iota$: ſuſpiciebam
locum, colebam, ſcriptorem, probabam conatum & ſuſceptum
ſcriptionis $\pi\epsilon\alpha\gamma\mu\alpha$. Sed ecce ubi ipſam $\tau\eta\nu\ \pi\epsilon\alpha\gamma\mu\alpha\tau\epsilon\iota\alpha\nu$, ad
quam aliquanto curioſiùs pro more anhelabam, contemplari
incepti: ibi que fortuitò occurrebant, ad honoratiſſima noſtra
Profeſſionis theoremata, atque inſallibilia $\epsilon\mu\omega\psi\epsilon\iota\alpha\varsigma$; pronũ-
ciata, velut ad Lydium lapidem, aptanti, non potuit non ini-
quiùs commoueri animus. Nulla enim penè Theſis erat (ſic enim
largo ſignificatu etiam declamationis alicuius tuculentam par-
tem ultra quinquaginta verſus continentem nũcupare liceat.)
que non vel falſam aſſertionem, vel inanem aut nugacem $\alpha\delta\omicron-$
 $\lambda\epsilon\gamma\iota\alpha\nu$, vel manifeſtam contradictionem, haud dico ſpiraret,
verum pleno quaſi rictu non tantum non eiacularetur. Menda

istac, nauosquē leuiter primū ad marginem chartarum appo-
sitā breuiculis lemmatis, notaueram: crassior a quē σΦαλαμα
priuata diaresis, & Discussioni destinaueram, non ignorantibus
institutum amicis quibusdam meis, qui communi mecum ab-
surditatum admiratione verberabantur: qui ipsi, ut fieri solet,
tantum abest ut tacuerint, ut potius cum de precipuis Disputa-
tionis erroribus, tum de eorundem operam ope nostra adornanda
refutatione, prolixos passim seuerint sermones. Cumquē adeo
neque modestia mea, neque periculum à Momis, neque occupati-
ones admodum frequentis πειράσεως, cum Urbana tum exterā (id
quod citra iactantiam dictum velim,) pro satis luculentis silen-
tium causis, continuam illorum flagitationem compescere posset:
nudā tandem opera negatione, retundere quotidianas illas ex-
postulationes, apud animum constitui meum. Veruntamen, ubi
hac talis verecundia mea inuerecundē admodum à quamplu-
rimis accipere capisset: atque suscepta μελέτης cautā suppressio, de-
sperationi alicui adscribi: nomenquē meum, ut qui ridendo co-
matu Herculem aggressus, primo statim accessu corruerim, ca-
putquē parieti illidendo, more & fato hirci fabulosis, cerebrum
mibi omne excusserim, passim improbē traduci: omnino fama
etiam mea & existimationis rationem habendā esse duxi. Atque
hoc quidem, qui crudelis esse in semetipsum cupierit, negligē-
dum forsitan duxerit: qui verò in commune commodum gra-
uissimē peccare erubuerit, is dubio procul aut uauerit planē ne-
cessarium fuisse. Credo etenim, post S. S. Theologiam non esse a-
liam Facultatem, qua tot aduersitatum cum procellis luctetur,
atque nostram illam. Et periti, ut haberi volunt, & imperiti
non perfunctoriē illam persequuntur. Nam ut taceam agyras,
seplasiarios, Aphrodisii montis cultores, carnifices, πικροτόμους;
etiam impios Theologastros; tum aniculas, clinicas, obstetrices
& alias sub religiosa pietatis pretextu per mortes experimenta
agentes: etiā Medicos ipsos frequentissimē allucinando per acer-
bē ma-

in Lege.

lib. 1. de nat.
facult. c. 14.

C. Gemm. Cy
clognomi lib.
2. f. 145.

Gal. lib. quod
optim. Medic
sit Philos.
Galen. de præ
cog. ad Posth.
cap. 1.

* Gal. lib. 1.
Metho. Mez
den. cap. 1.

Gale. de præ
cog. ad Posth.
cap. 1.

Galen. li 2. de
simpli. medi.
fac. cap. 13.

Galen. de cib.
bon. & mal.
succ. cap. 1.
lib. 2. de nat.
fac. cap. 4.

alib. 6. Epid.
sect. 2. 25.

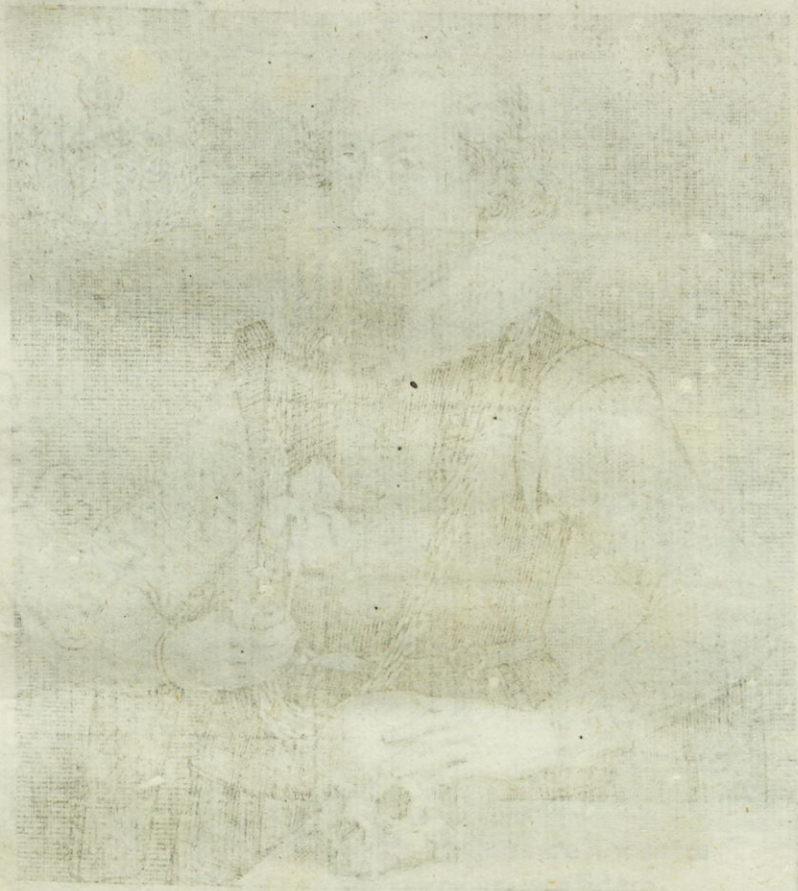
b li. 1. de nat.
Fac. cap. 14.
Gal. lib. 1. de

bè magnum illud Dei donum tractare, ipsique miserabiles plagas infligere, usu venit. Medici enim, ut Hippocrates noster scribit, nomine multi, reipsa perpauci sunt. Nec minus hodie, quam Galeni tempore sunt homines, qui priusquam à bonis Præceptoribus Philosophiam aut Medicinam didicerint, deinde longo tempore examinaverint, ac quid verum sit aut falsum iudicaverint, se, numeratâ pecuniâ, quæ pro cuiusque actus seu promotionis formâ siue *ἔργα* præcipuâ nunc celebratur, Medicos ac Philosophos nominant; cum tamen nihil aut parum sciunt. Hippocraticos sese appellitant, nec tamen Hippocraticis libros legunt, neque, si id faciant, intelligunt quæ dicuntur. Hinc plurimi quod eruditioni deest, adulatione compensant: ea dicunt & faciunt, quibus vulgi gratiam incant: apud quem non qui artem melius callet, sed qui adulari aptius nouit, in pretio est. Frigidam dant poscentibus, & niuem vinumque porrigunt; lauant iubentes, & quicquid iubetur mancipiorum ritu faciunt: quin etiam in conuiujs cum ministrant, tum scurras agunt. Mulierculis medicastris, quæ apud plebem multum valent, sese insinuant: illarum acta & dicta probant, quod eisdem sese reddant acceptiores: quarum præsidio freti, nihil est quod non ausint: superioribus palpantur, aliosque præ se contemnunt, & sese magnificiunt. Vt ut verò id cautè fiat, & sub specioso prætextu, suo tamen tempore leuitas hæc & fraus emergit. Hæc plaga tantò miserabiliores sunt, quantò atrocius accidit, si Doctorum publicè docentium factus, adolescentes recto iudicio nondum firmati in malos Præceptores incidunt; Magistrorum quos tanquam Deos suspiciunt, facta & dicta emulantes, omnia inconsideratè ac temerè credunt, nec b quidquam ab alijs didicisse curant: & insuper alijs atque alijs aduersissimis modis (ut semper falsitas & præiudicium, & stupidus ille præposterusque Sectarum cultus errorum & absurditatum cum plenus est, tum tenax) arti nostræ Mirabili & Magnæ, ac omnium artium nobi-

nobilissima, agrè facere non desinunt. Quasi verò leuiculum sit
 aut puerile, Corpus humanum, domicilium illud Anima, ho- d.d c.7. Hipp.
 spitis diuiniissimi, imò S. Sancti habitaculum, corporeorum o- ac arte.
 mnium μέγρον & regulam, aut contemplari, aut sicubi conti- Hipp. in lege.
 gerit, de statu illud suo deiici, curandum aggredi. Quà in
 πειραματία qui vel se temerarium praeberit, vel confidentem
 nimis: qui item persuasione nescio cuius Magistralis, vt dicere
 solemus, aut Dictatoriae eruditionis, sua pronunciata rudio-
 ribus instillare sategerit, & peritioribus obtrudere non fuerit ve-
 ritus: nae frontem non modò omnem perfricuisse, sed & officii bo-
 ni Medici oblitus, non immeritò videbitur. Hisce itaque excita-
 tus flabellis, profectò Viro bono, (qui quidem πρῶτον ἀντιόξει, Homerus.
 ἄλλω non tam haberi quàm esse optauerit) susque deque non
 ferent, scriptum istuc meum ἐξέτασιν, sub incudem non-
 nihil reuocatum, & hunc in modum collectum in publicum
 exire per. sifi. Quo in scripto, dico cordatè, Veritatem, (qua no- Scal. exerc. 3.
 stratis Philosophiae anima est) mihi legem, Salutem verò corporis
 Humanari, scopum vnicum esse volui. Veritatem dixi legem vni-
 cam: quippe Auctoritatem in verba nescio cuius iurantem, vni-
 cè reuerenter habere, καὶ ἀλασπίτως περιδέχεσθαι τὴν πίσιν τῆς
 ἀληθείας, & à iussu omninò pendere scituquè alieno, non à libe-
 rali ingenio, sed à Lanio forsitan Brisgoico requisueris, aut ab
 alio aliquo alieni ingenii seruo. Quid enim turpius, quàm ex o- Scal. exercit.
 mnium rerum domino, atque dictatore intellectu nostro, efficere 6.4.
 mancipium alienae libidinis? Hoc non factit auit noster Aristo-
 teles, non Galenus, nec ex recentioribus Vesalius, Fernelius, Sca-
 liger, Ioubertus, Argenterius, Simonius, Platerus, Taurellus, alii
 nobiliore deluto efficti. Postremum addo & hoc, leuia primùm
 & tenuia quadam in hoc meo scripto videri; sed leuibus & tenu-
 ibus huiuscemodi speculatiunculis nihil grauius & solidius op-
 poni decuit: deinde non fuisse pauca Examinis mei capita, quae
 accuratiùs & subtiliùs potuissent λεπτολογεῖσθαι, & de quibus

propriam sententiam pronunciare potuissem, non ~~de~~ ~~partem~~
cum receptis facientem: verum pro gustulo ist. sc. edidisse me, &
hoc pacto Authorem ad disceptationem designatum inuitasse
me, honorario quasi aliarum Diatribarum proemio, forsitan
sufficiat: cui Viro, tantum abest ut malè cupiam, ut potius eun-
dem venerer, & recipiam, si vel sua rectius defenderit, vel nostra
feliciter destruxerit, herbam me illi, imò Laurum victoria ultro
concessurum. Nam quòd non doctrinæ gloria, non fumea digni-
tas hic ~~no~~ ~~ius~~ agatur, sed negotium arduum, ex dictis constare
Tibi, Lector humanissime, nihil hæsitans arbitror. Arbitrare
consequè Tu etiam: quod ut possis, valere Te unicè cupio.

Handwritten text at the top of the page, likely bleed-through from the reverse side. It is mostly illegible due to fading and bleed-through.

Handwritten text at the bottom of the page, also appearing to be bleed-through from the reverse side. It contains several lines of text, including what looks like a date or a reference number: "2) (X) ...".

IN ICONEM
 Nobilis Celebratiss. q. Viri, Davidis Verbezij,
 Carno. Lubeani, Phil. et Medic. Doctoris.
 et apud Vlmanos Physici Ordinarij.

Lucas Kilian. scul.
 A. 1615.

VERBEZII frons hæc, unam trieferida postquam
 Egerat, et septem lucis Olympiadas.
 Cætera quære intus. testatur HYGEIA, fati
 Quæ nouit telis amplificare moras.
 Das olim Latij, Epidauræ, Aesclepijon oris:
 Dexter ita Vlmanis Carnus' alumnus adest.

Bene merenti pos. M. I. B. Hebenstr. Schol. Vl. R. ERT.

RAYMVNDI MIN-
DERERI MEDICINAE DO-
CTORIS, SERENISSIM. DVC.
Bauariæ Consil. & Medic. ac Rei-
publ. Augustanæ Physici
iurati,

IN NOBILIS ET CLARISSIMI VIRI

D. DAVIDIS VERBE-
ZII CARNO-LVBEANI, REL-
PVBL. VLMENSIS PHY-
fici ordinarii.

DOCTISSIMAS DE PESTE
EXERCITATIONES,
EPIGRAMMA.

IDA licet semper spaciosi machina Mundi
Seruiat indigenis officiosa suis:
Sapè tamen Tellus, & fruges ferre nocentes.
Audet, & agricolis sapè negare fidem.
Sapè furens totas vis Ignis diripit vrbes.
Vndaquè sædifragis obruit arua vadis.
Ipse parens Æther, quandoque iacentia terræ
Regna, venenatis passibus altus obit.

Cuncta sed hæc certo pereunt incommoda fine:
Vndas Terra bibit: vincitur Ignis Aquâ:
Natiuum superant facta Amuleta Venenum:
Fertilitas Sterilem posthuma pensat humum.
Nunc quod adhuc superest, etiam VERBEZIVS audax
Aëra sublimi prouolat ingenio.
Disquirens quæ vias naturæ, atque intima morbi,
Monstrat in incertam Pharmaca certa Luem.
DAVIDIBVS multum debemus, & huic & Hebræo,
Abdita naturæ pandit hic, ille Dei.

A L I V D.

VT tibi commissos medicari vidit Apollo
Fasces, & sceptrum, latè dominarier herbis;
Indignabundus folio surrexit, & omnem
Imperii clauum, vel quò sua cornua cerui,
Dentibus infrendens, gemitu submisit, & infit:
Hactenus ò Superi, supremâ sede sedebam
Vt latos inter clauos pars maxuma: summum
In me consilium vitæ, regimen què locatum,
Mors & virus eram morbis, opifex què per orbem,
Herbarum què mihi subiecta potentia soli:
Nunc SORS atque SALVS maiorem sistit in orbe
MAIOREM Dominum, pessum mea gloria pressa est,
Nunc agro Vlmeni maior florescit Apollo,
Nunc mea sceptrâ iacent, iacet heu mea magna potestas,
Abiciens hastam cursu illi lampada trado.
Hinc eo, cur ierim, quærenti dicite: maior
Pbæbus adest nostro, maiorem imponere sacra
Pæonij Regni cathedræ Fortuna nequiuit.
Sic tibi, VERBEZI, cessit successio regni.
Haud ignota loquor, liber hic de Peste dolatus,

(Qui pluteum cedit, demorsos & sapit vngues,
Quem præstolantes cupide, arripiemus auarè:)
Ingenium, & genius diuina dote decorus,
Felicesq; manus, & nominis ornamentum,
(Mors licet frendas!) satis attestantur abundè.
Te comitatur honos, insignia, fama, triumphus.
Omnibus auditur terris, & dicitur, Hic est,
Vsu qui COVM vincit, magnumque GALENUM.

Collegæ honorando posuit

Gregorius Meindelius Philos. & Medic. D. P. L.
Reipubl. Vlmens. Physicus.

A L I V D.

S I vera Pythagoræ senis sententia est,
S Verbezius vel est Galenus, vel vice
Versâ, Galenus olim erat Verbezius.
Adeò sagaciter, quod est rectum, eruit:
Adeò acriter curui confringit virgulam!
Atqui Galenum hic ipse etiam Verbezius
Vbi errat, obtundit veru censorio?
Rectè est: vt obtineat Regina Veritas,
Bonus vir antiquat propriam sententiam.

Collegæ & Fautori honorando ponebat

Iohan. Henisius Phil. & Med. D. P. E.
Cæs. Reipubl. Vlmens. Physic. or-
dinar.

A. D.

AD LECTOREM EVM, QVI IMMANE
quantum opus maturari auebat.

Publicate stata est de te data litera, quantis
Maturari animis deigmata nostra petas.
Sic ne Machaonius tibi dormitauit Homerus?
Siccine torpenti ferre ceuuma paras?
Ut neque in HENISII dubitaris vota iugati
Irruere, & spissam rumpere letitiam?
Ma cle animis! solido soluisti vincula somno:
VERBEZI euigilant pressa sopore diu
Robora. Sed iuxta obserua qua somnia stertens
Viderit, atque Viri sobria visa nota.
Vidit utroque oculo trepidantia pectora, & artus
Cuiusdam. Quis nam est? Vidit & erubuit.
Tale quidem Visum est: de Viso deigmata Nostri
Perlege. Stertentem tam bene cire inuet.

Gregorius de Fauentia R. equo astur-
cone præteruectus fundebat.

EXER-

EXERCITATIONVM
MEDICARVM SVPER

DISPVTTATI-
ONE QVADAM

ACADEMICA

DE

P E S T E

LIB. VNVS.

EEERCIT. AD THES. I.

HIPPOCRATES Librū, quem καὶ ἰητροῖον inscri-
bit, ita exorditur; ἢ ὁμοια, ἢ ἀνόμοια ἐξ δεξιῆς δὲ πο-
τὴ μεγίστων, δὲ ποτὴ ῥηίστων, δὲ ποτὴ παντὶ πάντως γινω-
σκομένων. ἀ καὶ ἰδεῖν, καὶ θύγειν, καὶ ἀκῆσαι ἐστὶ. ἀ καὶ τῆ ὄψη,
καὶ τῆ ἀφῆ, καὶ τῆ ἀκοῆ, καὶ τῆ ῥινί, καὶ τῆ γλώσση, καὶ τῆ νῶμῃ ἐστὶ αἰσθ-
εῖ. ἀ καὶ οἷς γινωσκόμενα, πᾶσιν ἐστὶ γινῶναι. Quā sententia, à
Gal. in comm. § li. 1. progn. 5. § li. 9. de plac. Hipp. § Plat. cap. 1.

Et alibi repetita, venerandus Senex idem statuit, quod *Modus cog-*
post ipsum Aristoteles: à notioribus nempe nobis, ad *nitiois*
ea quæ sunt minus nota progrediendum esse: ab his ni- *nostra,*

A mirum,

mirū, quæ à sensib. ad intellectū gradum faciunt. Certū namq; est, & cūm rationib. experiētiā cōmunitis, tūm Arist. auctoritate comprobatum, omnem hominum cognitionem oriri ex sensibus, qui rationis antea bulbiones sunt & ministri, exploratoribus similes, captātes & cognoscentes singularia, quæ postea rationi cōmunicant. Hæc Sensilia, quia in Sensus incurrunt, Sensibusq; apparent, *Φαινόμενα* à Græcis appellantur, à Medicis Signa: quia scil. notiora sunt, & per ea ducimur in earum, quarum signa sunt, rerū cognitionem. Nisi n. notiora essent, non vocarentur Signa, ut *Jacob Zab. li. 1. post anal. ca. 57. docet.* Hæc ut nec semper, nec solum Effectus sunt rerum, verū earundem interdum etiam Causæ: ita quoque Propria esse rerū *πάθη* nō possunt. Propria namq; *πάθη* sunt quippiam internum, *δυόμεις* nempe quædam, & actus primi rerum, quibus hæ pati aut agere aliquid propriè dicuntur, & proximè absunt à substantiis, & quodammodo *συνέσιον* quippiā existunt: *ὁμόζονα* quippe, *ἢ σύγχρονα, ἢ ἀχώριστα*; nec sensibus manifesta sunt, sed ratione deprehenduntur, & propterea nō *Φαινόμενα*, sed *ἀποδείξιμα* θεωρητὰ sunt. Effectus verò quod attrinet, etsi hi cum sub sensus veniunt, notiores sunt suis causis, quæ plerumq; abdītæ sūt, & sensus nostros latent; vniuersale tamen id non est. Sepissimè n. Effectus suis causis occultiores esse, & hinc huiusmodi causas in cognitionē effectūū, quorū causæ sunt, nos ducere, ac propterea ut effectus causarū, ita causas interdum vicissim effectūū Signa esse, in Medicina pariter ac Philosophia (ne quid de alijs artib. dicā ac sciētijis) tam est notū, quàm quod notissimū, & vnanimi Philosophantiū Medicorum, ipsius etiam Disputato-

Sensuum officium.

Obiecta sensuum cur signa?

Signa non sunt propria πάθη.

Effectus causis obscuriores.

tatoris, *in alia quadam antetriginta circiter annos habita Disputatione*, consensu approbatum. Non enim præsentibus modò morbos, eorundemquè motus & cōditiones Medici ex causis cū externis tū internis venantur: sed etiam futuros prævident, ac propterea eosdē sæpè præcauent. Fieri namq; non est impossibile, *vt scribit Gal. com. 3. de hum. text. 20.* vt quis habita ratione temporū, & eorū cognita mutatione, possit futuros morbos prædicere: quemadmodū Hippocratem fecisse nouimus, cū alijs plurimis in locis, tū præcipuè *lib. 3. de Diet. par. secundum Zuing. 134.* vbi ex cibo & laborib. futuros seu subsecuturos morbos præcōgnosci docet. Cū enim videamus, *vt Gal. in li. 1. Epid. f. 1. text. 1. scribit*, quid in corpus humanum calor possit aëris, quid item frigus, siccitas & humiditas: videamus item ipsam patientem materiā, qualis sit: futuros morbos inuenire & sagacitatis collectione præsentire iam perfacile est. Sic cū præsentium morborū natura recōdita est, eamq; arte elicere volumus: cogimur discursionis simplicis filo causas etiam eiusdē affectionesq; considerare: accuratam in illis seriem connexumq; & conspirationē mutuam: naturæ item totius promptitudinem, temperamentum, partiū conformationem ad hanc vel illam affectionis speciem perferendā procliuem, peruestigare. Quòd si & horum ratio maximè perobscura est, ad capita quædam priora ordine, ad causas *αεθρυσμένας* & externas velut filo cōtinuo ducimur. Sic n. explorandi Temperamenti gratia vel morbificæ causæ, consideramus res extrinsecas, anni tempora, & peculiare *κατὰ τὰς αἰσθησεις* differentias: item locorum discrimina, rationem victus præcedentis, somni, vigiliæ, labo-

*Morborum
inuestigatio*

*Fit etiam per
externa.*

ris, ocij, perturbationum animi, retentionis, excretionis, atque his similibus. Hoc actitavit Hippocrates, qui *li. 1. Epid. f. 3. p. 1. συμβεβηκεν ἁμαρτὰ καὶ συμπτώσεις* pro dignoscendis morbis sumit ex aëris conditione, & regionis cuiusque, ex consuetudine, victus ratione, vitæ genere, &c. Et Gal. *li. 4. Meth. Med. c. 3.* ad illorū affectuum cognitionem, qui omninò tum rationem, tum sensum latet, externarum causarum considerationem vtilē esse, ac nos ad earum inquisitionem sæpè cogi: & *1. aph. 12.* licet ex aëris ambientis temperatura de morborum essentia cognitionem sumere, scribit. Imò non morbos modò, sed & morborum motus, tempora & euentus, ex causis tam externis quàm internis, iuxta Hippocratis & Galeni doctrinam *li. 1. aph. 12. & li. 3. aph. 1. 4. 8. & aliis plurimis locis* scrutamur. Et Hippocrates pro ineunda legitimè purgatione, & *καλῶς* excludenda morbifica materia *1. aph. 2.* iubet dispicere *χῶρον καὶ ὥρον*, id est, regionem & tempus. Ad ὥρον referuntur *μεγάλαι μεταλλάγαι*, insignes mutationes aëris, quæ in singula anni tempora incidunt: de quibus Hippocrates *lib. 3. aph. 1. 11. & seqq.* scribit, eas morbos parere. Sic Gal. *in 1. prorrh. 10.* ex humoribus morbificis statum morbi inquiri. Ex aëris *φαινομένοις* Hippocrates iudicat de morborum duratione ac ævo: tardat enim hyems morbos: æstas maturat: hinc æstivas quartanas breues; autumnales autē, maximè quæ hyemem attingunt, longas pronunciat. *2. aph. 25. & Gal. 1. aph. 12.* Et ex delictis ægrorum, mitiorū morborum prolongatio; in acutis verò mortis acceleratio cognoscitur. Nec in Medicina solùm id quod de Signo Causæ diximus, sed etiā in Philosophia locū habet. Quicquid enim ita notum est, vt aliud significet,

Aëris constitutio.

Signa causa etiam Philosophus veniunt.

alterius est Signum; huiusmodi sæpissimè sunt Causæ, quibus perceptis effectuum cognitio affertur, si non aliâ, hæc tamen ratione, quia experientiâ deprehensum est, ex tali causa oriri talem effectum: vel quia comprehensâ perfectè causâ, necesse est, eius virtutem cogitatione circumscribi, eiusquè effectum inde processurum à nobis apprehendi. Huiusmodi Signa à Scholasticis Practica; & à Thoma Aquinate Efficacia dicuntur: quia non modò significant rem; sed eam etiam causantur; à qua præstantiori forma ut plurimum denominantur. Huiusmodi Signa Efficientia apud Astrologos sunt frequentissima: quorum occurfû de futuris aëris mutationibus, frugum proventu & alijs iudicant. Nec Astrologi modò, sed etiam, *ut Gal. in præm. lib. 1. prorrh. testatur*, nauium rectores atque rustici, imbres, siccitates, frigora, æstus, ventos & ventorû tranquillitates quibusdam ex signis præsentunt, atque interdum quidem tum exactè, tum certò, interdum & ad probabilem vsque expectationem.

Quàm sunt Subiecta.

Quia omnis nostra cognitio, uti diximus, ex sensibus est, ideo *φανόμενα* cum sensibus nostris primum obijciuntur, prius quoq; nobis nota sunt, quàm subiecta quibus inhærent, aut causæ, à quibus oriuntur. Quòd autè *πρὸ ἰδία πείθῃ* nobis quoq; notiora sint, quàm subiecta ipsorum, veritati non est consonum. Quæ quia peculiarem considerationem requirunt, & analyticae sunt *πραγματείας καὶ διατριβῆς*: ideoquè de ijs in præsentia copiosius differere superfedebimus.

Non ex prioribus naturali ordine.

*Principia
priora.*

*Principia
ignotiora.*

A Δολοξία hæc est inanis: Ex prioribus naturali ordi-
ne principijs perferuari ignota nobis principia.
Quæ illa sunt priora principia? Quæ naturali ordine,
hoc est, naturâ, τῆ φύσεως, priora & notiora sunt: ea scilicet.
quæ cæteris causâ sunt ἢ εἶναι, ἢ εἶναι γνώρισμα. Quæ
illa ignota nobis principia? Sunt iterum illa ipsa, quæ
τῆ φύσεως notiora dicuntur, & ob id ἡμῖν minus nota. Nec
per illa nobis ignota principia, Effecta causarum intel-
ligit: quemadmodum ex contextus serie quispiam nõ
præter rationem cõiecturare posset: hæc enim aut Rei
aut Cognitionis essent principia. Non primo modo: si-
quidem effectuum natura id non admittit: utpote quæ
non principia sunt, sed potius principiata, vel à suis
principijs orta. Nec etiam modo posteriori: siquidem
hæc principia, de quibus loquitur, scribit ἡμῖν nobis esse
ignota: effectus autem cognitioni nostræ, simpliciter
prioribus, prius occurrere.

*Doctõris re-
quisita.*

M. Antonius Muretus duo in Doctõre requirit: pri-
mum est, ut ea quæ docet veritati sint consentanea, &
ὁικεῖα illius disciplinæ in qua versatur: secũdum, ut do-
ceat perspicuè, ordine & sermone ad res enodãdas ac
enucleandas accommodato, hoc est verbis proprijs, si-
gnificantibus, & ab eorum qui purè & emendatè lo-
quuntur consuetudine non abhorrentibus. Et noster
Gal. li. 2. Meth. Med. c. 1. scribit: qui alterum docere vult,
quæ ipse tenet, huic profus nominibus propter res uti
est opus: in quorum vsu Claritas, quasi meta spectanda
est: nam qui sic nominare quæque studet, ut qui discit
clarissimè intelligat, is optimus Præceptor fuerit. Hæc
si in

si in Disputatione sua Disputator, qui docendi munere fungitur, obseruasset: lectores non haberent de quo cōquererentur: nec *αἰουρολογία* frequentes & affectata, lectorem ubique suspensum tenerent, aut quis doctorum sit sensus, diuinare cogerent.

Pestis Symptomata omnibus nota.

Facies horrida & cadaverosa, sudor frigidus ac fetens, crebrae animi defectiones, tristitia, lassitudo, inactio & similia Symptomata, quorum confusum & permistè dispersum, nec descriptum & electum Catalogum, sequentes nobis exhibebunt theses, *φαινόμενα* quidem sunt sensibus nostris occurrentia: quòd autem hæc Pestis Symptomata sint, ac propria accidentia, non omnibus notum est: siquidem id non sensu, sed ratione cognoscitur ac dijudicatur. Imò contrarium peritis notum est: hæc nempe non propria Pestis, sed cōmunia alijs etiam esse morbis: & sæpissimè à Peste abesse, nec eandem semper comitari: id quod in Examine sequentium Thesium manifestum fiet.

Pestis Symptomata.

Proprii cuiusdam accidentis hominis.

Mirè sibi placet Disputator, per totà Disputationem suam, toties crepitando Propria *πῶς*, & propria accidentia: ita quidè, vt non erubescat, nec vereatur, Pestem proprium accidens Hominis, & proprium accidens Cordis, Signa Pathognomonica propria *πῶς*, Curationem itè proprium accidens Pestis, indigitare. At quàm benè & quàm Philosophicè, iudicent ac pronuncient ij, qui sunt Philosophi.

Ad-

Proprium

πάθος

quid Medici,
quid item
Philosophis.

Admonendi hinc sunt studiosi lectores, in quorū gratiam hæc scribimus, ἴδιον πάθος aliud apud Philosophos significare, & aliud apud Medicos. Apud Philosophos est propria affectio, seu δύναμις quædam, quæ suo vernaculo seu οὐκείῳ subiecto omni, soli & semper inest, nec sine eo definiri potest. Medici verò, ut Gal. li. 1. de loc. aff. c. 6. per Proprium πάθος intelligunt Propriū morbum, qui permanet in parte quapiam Gal. li. 2. de loc. aff. c. 9, & distinguitur à morbo per συμπαθειῶν, seu per δόξα-ροπαθειῶν, & ab alijs Primarius vocatur.

EXERCITAT. AD THE S. II.

Vocum de-
claratio cu-
riosa.

ETIAM SI nominum significata probè distinguerentur, exile quippiam videatur: siquidem non ex nominum exquisita impositione, sed rerum recta opinione, & administratis legitimè remedijs agro salus paritur: Galen. lib. 1. Meth. Med. c. 7. & lib. 2. cap. 1. & lib. 6. cap. 1. & affectibus ipsis, non eorum appellationibus, velut λογίατροι quidam, medemur: Galen. lib. de tumor. p. n. c. 3. & propterea non Galenus modò pluribus in locis, sed etiam Plato in Theæteto, immodicam & nimis curiosam verborumquisitionem tanquam inutilem & illiberalem vituperant: eò quòd qui in voculis ponderandis nimium morosè hærent, plerumq; res ipsas & veritatem negligunt: simulquè ut plurimū sunt ὀπιμέλεια τῶν ὀνομάτων, & ἀμέλεια τῶν πραγμάτων καὶ τῆ ἀληθείας: Nihilominus, quando non ægris medetur, aut circa eorundem curationem occupatus est Medicus, sed cum alios ea quæ novit docere aggreditur, tunc de

Nominibus necessario sollicitus esse debet. Cum n. hæc inuolucra sint rerum, sine quibus percipi aut tradi res non possunt: sed quæ volumus necessario nominib. interpretamur: ideo non propter Sophistarum modò calumnias, *Gal. li. 1. de diff. feb. c. 1.* sed etiam ob rerum ipsarum cognitionē, ad quam nominum significata probe distinguere maximum momentum & facultatē habet, *Gal. li. 3. de simpl. med. fac. c. 12.* propriā & perspicua uti oratione debet: id quod Galen. cum alijs plurimis locis, tum, ut suprà etiam monuimus, *li. 2. Meth. Med. c. 1.* in optimo Præceptore requirit. Hanc ob causam non inuiti Disputatorem de nomine ac vocabulo Pestis disserentem, audiemus. Is primò Pestis vocabulum æqui-uocū seu ὀμωνύμων esse statuit. Nos nō latet, ea quæ πρὸς ἕν τι καὶ πρὸς ἄλλο dicuntur, ab Aristotele *li. predicam. c. 2.* & Porphyrio *in Isago. c. 2. p. 32.* ὀμωνύμια seu æqui-uoca, sed la-tius & improprie accepto vocabulo, vocari. In Meta-physicis verò *libro sc. 4. c. 2. tex. 2.* & *lib. 7. c. 4.* ubi exquisitè magis ea de re tractat Philosophus, media illa esse docet inter συνώνυμα & ὀμωνύμια: ita n. *li. 4.* scribit: Ens multis modis dicitur, sed πρὸς ἕν τι καὶ πρὸς ἄλλο καὶ πρὸς μίαν ἀρχήν, ἢ ὀμωνύμως. Et *lib. 7.* hæc habet: Rationi cōsentaneum est, ut accidētia neq; ὀμωνύμως dicantur Entia, neq; ἀόριστως seu ἀωωνύμως, sed ut Medicū, q; πρὸς αὐτὸ καὶ ἕν referatur, nec sit vnū & idē, nec verò ὀμωνύμως dicatur: corpus n. & opus, & vas, neq; ὀμωνύμως, neq; καθ' ἕν seu συνώνυμως, sed πρὸς ἕν Medica dicuntur. Eadē Arist. *lib. 11. Met. c. 3.* repetit, ratione additā, quam etiā *lib. 4. c. 2.* legimus, quòd nimirū τὰ πρὸς ἕν ad vnā scientiam pertinent, æqui-uoca verò ad scientias diuersas. Huic rationi nos addimus alteram ex Homonymorum natura petita:

quæ ita dicuntur & sunt, quorum nomen solum est commune, ad illud verò nomen accommodata definitio est diversa. *Aristot. in predicam. cap. 1. p. 1.* At τὸ πρὸς ἔν & nomen & genus habent commune: cuius tamen ratio vni competit potissimum, primò & simpliciter, alijs verò non pariter, sed secundariò & modo quodã, siquidem diuersimodè id genus participant. Ex dictis sequitur, etiam si inter significata Pestis, quædam, non omnia, πρὸς ἔν καὶ μίαν ἵνα φύσιν dicantur & intelligantur: veluti ἄερ Ⓞ φθορὰ, ut loquitur *Galenus lib. de Theriac. ad Pampbil.* seu æreum venenum, vel ἄερ Ⓞ γάλατ Ⓞ, *inxta Philonem Iudæum lib. de mundo:* Morbus ab eo illatus: nec non Bubo & Carbunculus morbi comites: Febris item propriè Pestilens vocata: hæc tamen proptereà Homonyma vel æquivoca non esse aut dici; sed inter hæc & Synonyma media, omnium Philosophorum consensu, communem quandam naturã participare; venenatam nempe seu Pestilentem malignitatẽ, quæ vni eorum, nempe secundum L. Ioubertum *lib. de Peste cap. 1.* æreo veneno, quod ipsi totius negotij præcipua pars est & cæterorum causã; secundum Disputatorem verò & receptam opinionem, Morbo à Pestilenti veneno illato, πρώτως καὶ ἀπλωσ̄ competit; reliquis verò cõsequenter & aliquo modo, quatenus videl. ad principale illud referuntur, & illud participant. Atq; hic primus est huius Positionis error: quem, ne solitariè degat, vestigio alter excipit. Omnia perniciosã, quæ vulgo appellantur Pestis, πρὸς ἔν καὶ μίαν φύσιν sic dici, aut intelligi, est valdè ἄτοπον, imò falsissimum. Cùm enim seditiosi cives, aut mali Cõsules, Rerum publicarũ; *Cic. pro Syll.* adulatores, juventutis; *Terent. in Adel.* Milites, Imperij;

perij; *Livius li. 2. Ventis frugum, Hor. 3. Carm. Od. 23.* Pestes dicuntur: cum item S. Paulus *Act. 24. v. 5.* à Tertullo corā Felice appellatur *λοιμός*: & Deus seipsum Inferni Pestem nominat, *Osac. 13. v. 14.* Tropicā & Metaphoricam esse locutionē, nemini ignotū est: quæ cum Logico illo cōceptu commisceri, aut cōfundi nullo jure potest.

Spectamus n. in translationib. vocē vnam, & duas aut plures res: quarum *μία φύσις* non est, sed sola *ὁμοιότης*, *Metaphora* quam inter se habent: nec subjecta sunt vnus, sed diuerfarū scientiarum. Morbus siquidē Medicinæ, seditiosus Civis Politicæ, adulator Ethicæ est considerationis. Nec agnoscitur hic *τὸ καὶ πρῶτον καὶ δεύτερον*, principaliter & minus principaliter: sed propriè & impropriè: vt Pestis propriè de Morbo dicitur, impropriè verò de Cive seditioso: non de illo principaliter, & *καὶ πρῶτον*, de hoc minus principaliter, & *καὶ δεύτερον*. Tertius error est in sequentibus verbis:

Pestis vox præcipuè Pestem morbum: aut etiam febrim pestilentem & malignam significat.

DE Peste morbo supra inuimus, nos non repugnare, quin *πρώτως καὶ ἀπλῶς* Pestis appelleretur: ac consequenter Pestis de Morbo *συνωνύμως*, de Causa verò ac Symptomatib. *πρὸς ἐν* dicatur. Negamus a. eandē Febris pestilentis ac malignæ, quam Pestis esse rationem: & Pestilentem Febrim duplicem agnoscimus: Cum, & sine Peste. Quæ cum Peste est, Pestem vt plurimum, non tamen necessariò, comitatur: & propriè quidē, nō tamē præcipuè ac primò, verū *πρὸς ἐν* Pestis appellatur.

Pestilens febris duplex.

Quæ verò sine Peste accidit Febris pestilens, ob similitudinem quandam pernicipi ac Symptomatum, ἰδίως quidem ac priuatim Pestilens appellatur à Galeno *lib. 3. Epidem. sect. 3. text. 57.* non tamen propterea Pestis de eadem συνώνυμῶς aut ὁμωνύμῶς, sed παρανόμῶς tantum prædicatur: aliàs sequeretur Pestem sine Peste esse; quod est ἀτοπῶν. Ad Malignas Febres quod attinet, etiam si Pestilentes quæ sunt, simul etiam sunt malignæ, imò malignissimæ: malignas tamen simpliciter sic dictas, quæ nempe extra Pestem vel sine Peste sunt, nemo unquam Pestem, siue πρώτως siue δευτέρως ἢ πρὸς ἐν appella-uerit. Imò plurimæ malignæ sunt, quæ ne quidem Pestilentes, multò minus Pestes dici merentur: quemadmodum sunt quæ superuenientia praua habent Symptomata, aut signa prauæ cruditatis: vt si in febre intermissionis experte, extrema sint frigida: si in accessione æger decumbere nequeat: si difficulter spiret: si lotia, si sputa, si alui excrementa sint vel liuida vel nigra, alteriusuè prauis coloris: consimiliaquè alia praua adsint accidentia: talis febris dicitur Cacoëthes: quemadmodum etiam, quæ nonnullas viscerum, Hepatis videlicet, Ventriculi, Diaphragmatis &c. inflammationes comitantur, vt Hippocrates & Galenus 2. *proor. rhet. 20. docent.* Notare hîc Φιλίατοι debent, noxium nō vulgi modò, sed & quorundam Medicinam facientiū errorem: qui cū aliquem vident Febre mali moris laborare, quæ curationi adhibitæ reluctatur, eam statim Pestilentem esse clamitant. Grauius ij errant, qui omnem febrim continuam, siti, dolore capitis, ac interdum delirio comitatam, malignam aut Vngaricam esse febrim dicunt: & spreta legitima curandi rati-

one

Febris

κακοῦθῆς

non omnis
Pestilens.

one, ad antidota nescio quæ confugiunt, & sic miseros
 ægros pessumdant. Et hæc de secunda Disputationis
 thesi.

EXERCITAT. AD THE S. III.

Absolutis ijs & quasi prælibatis, quæ ad Pests,
 ἑστρωπος pertinent, nunc ad Signa seu Φαινόμενα
 Pests accedit Disputator, & in thesi hac tertia,
 Propria, non aliis morbis communia Pests
 Signa, quibus ipsa conspicua fit, proponit:
 quæ quæ Pestem Paribus semper vestigijs in-
 sequuntur: nec aliunde eidem, vel ex corpo-
 ris constitutione, vel humorum conditio-
 ne, vel aliorum morborum aut partium
 consensu superuenire, vel accidere, scribit.
 Hæc, quia Morbus eorum per se causa est, à Galeno
 Morborum propria, *Com. 2. de humor. text. 1.* & Acciden-
 tia Propria; *li. 1. de Crisib. ca. 5.* & quia affectum indicant,
 παθογνωμονικά ubique appellantur: quæ vnâ cum mor-
 bo inuadunt, & vnâ desinunt: *Gal. 1. aph. 12. § lib. 1. de Cri-
 sib. c. 5. Auicenn. li. 1. fen. 2. doct. 3. c. 1.* Inseparabilia namque
 sunt: *Gal. 3. in 3. Epidem. 34.* & necesse est, vt eis alterum è
 duobus insit, nempe, vt vel perpetuò vel solis contingant:
 cum enim neque solis insunt, neque perpetuò,
 Propria morborum nō sunt. *Gal. 1. prorrh. 4.* Videamus nūc
 quid de huiusmodi Pathognomonicis Signis γενικῶς ha-
 beat Thesis præfens. Primum iustam animaduersionē
 non

non effugit Disputator, dum in præcedente Thesi tribus morbis Pests vocem præcipuè attribui, Pesti videlicet, Febri pestilenti, & Febri malignæ, asserit: in hac verò Pesti Præcipuè ita dictæ propria Symptomata recenset, nec de quonam ex illis tribus morbo, ipsi sermo sit prius indicat: quod ipsum facere debuisset, cuius facile patet. Secundò mirari subit, quâ frôte Disputator in publico auditorio affirmare ausus sit, propria & Pathognomonica Pests accidentia esse notissima, imò vulgum suis communibus signis Pesté agnoscere facile. Qua in parte Disputator ignobili vulgo multò infeliciores est, cui Pests sunt Signa huiusmodi, ex quibus non facile, sed ægrè, ac cum difficultate eandem quispiam agnoscat: in quibus tanta est confusio Pathognomonicorū, *συνεσθρευόντων, Διαγεγομένων & Διαφασισμένων* signorum, vt vix ad certa genera reduci queant. Quòd si Pests signa sunt notissima, atq; ita nota, vt etià vulgus ex ijs Peste correptum facile agnoscat: ad quid hac disquisitione & laboriosa signorum confarcinatione fuit opus? Quæ n. vniuersi inquit Gal. 1. prorrhet. 2. vel non scripta norunt, ea frustra temere què scribuntur, nisi quis vel chartas vel tempus perdere voluerit.

*Pests cognitio
non difficilis.*

Nos certè falsitatem huius dogmatis vel ex eo agnoscimus, quòd grassante Peste indices experiamur vulgum inertem, morbum, eiusquè subdolam & latentem vim non agnoscere, ac propterea de curatione nõ adeò esse sollicitum, sed eandem differre, donec Venenum Cordis penetralia subintrans, & maiores eundo vires clam acquirens, occasionem medendi omnem surripiat, egrosquè nec opinato pessumdet. Et qui vulgus in dignotione pestis non vehementer hallucinare-

tur:

tur: cùm exercitatissimi sæpè, & qui in arte Medica multum pollent, eandè vix agnoscat? Fatentur enim omnes, excepto solo Disputatore nostro, Pestis cognitionem esse præ omnibus alijs morbis difficilissimam: cùm ob subtilissimum ac perniciosissimum pestilens venenum, quod sæpè absquè vllius malignæ putredinis aut manifestæ alicuius qualitatis indicijs, vires admodum & subito deijcit, vt vita quandoquè prius, quàm malum innotescat, abrumpatur: tum etiam ob diversitatem Symptomatum, quæ sæpè magna cum varietate in Peste contingunt, pro diversa laborantium temperatura, partium corporis aliquarum imbecillitate, & pestilentis veneni natura. Temperaturæ namquè diuersæ diuersos colligunt humores: qui vbi inficiuntur, alia in alijs efficiunt Symptomata. Quòd si verò huic Iecur, alij Venter aut Intestinum fuerit infirmius, & ex validioribus excrementa excipiant partes debiliores: consequitur, vt pro natura membrorum alij aliter laborent, id quod Thasijs hanc ob causam accidisse, Galenus. 1. Epidem. 2. 7. testatur. Pestilens quinetiam venenum instar Protei cuiusdam inconstantis ac Chamæleontis, omnium morborum faciem assumit, ac vniuersorum malorum colore & pallio se obvelat: humidus modò, modò spirituosus, modò deniquè solidus occupat partes. Ac vt diuersæ sunt veneni Ideæ; ita alia atquè alia efflorescunt Symptomata; & sæpè subdoli huius morbi, plurimosquè decipientis insidiæ, clanculum incognito habitu subrepunt; tuncquè præsertim, quando eundem longissimè à nobis remotum suspicamur: ita vt interdum Vigore etiam præterito, morbi tamen dere-

*Pestis πλυ-
μιξιλία.*

derepente augetur malitia, vt quasi deuorato boue, incauda tandem ægri deficiant. Refert Corn. Gemma apud Louanienſes Profeſſor Medicinæ Regius *libr. 2. Cosmocr. fol. 254.* de Peſte, quæ anno Chriſti 1574. in Belgio graſſata eſt: quòd tunc interdum vix vlla inſignis tempeſtas Symptomatum grauiorum extiterit, vel apparuerit ante tertium diem, atquetum quidem nihil adhuc præter ſoporem leuiculum, jaçtatione corporis moderatam, vomitum aut ventris fluxum, linguam pallore ſubuiridi tinçtam, præcordiorum anguſtiam: vt etiam sæpè nil perpeti ſupra ephemeram ſimplicem viderentur: tandem erumpentibus maculis circa quartum, quintum aut ſeptimum diem, mulci etiam facti alacriores obambularent, erectiue ſederet, ſubito tamen tanquam morti à morbo prodiſi collaberentur. Ex his quàm vulgaris & facilis ſit, dormituriensibus etiam aut in piſtrino deſidentibus Medicis, Peſtis dignotio, quilibet abſque difficultate iudicare poteſt. Tempus hunc eſt, vt ipſa Peſtis ſigna eo, quo à Diſputatore propoſita ſunt ordine, diſcutienda agrediamur.

Lafſitudo ac velut defatigatio.

INTER Signa Peſtis Propria agmen ducit Lafſitudo, quam male non in hac modo & ſequenti Theſi, ſed etiam in Diſcurſu ſuo de Morbo Gallico ſub alieno nomine edito, defatigationem, pigritiam ad labores & progreſſum, imbecillitatem ac obruſionem ſenſuum, vocat. Eſt Lafſitudo, $\pi\tau$ Græcis affectio corporis, in qua, ſi vel minimũ quis moueatur, ſenſio quædam

molesta excitatur phlegmonis, vlceris aut tensionis: quæ aut ἀντιμάτως, id est, vltro euenit, & secundum Galenum non simpliciter Lassitudo, sed Spontanea Lassitudo 2. aphor. 5. appellatur: aut ex labore & motu nimio originem trahit, & Laboriosa Lassitudo dicitur. Illam intellexisse videtur Disputator, quæ non externam seu περιπατηλικήν, sed internam tantum causam agnoscit. Et quia cum Iactatione corporis eadem coniungit, ideo non Tensiuam, nec Phlegmonosam, sed Vlcerosam imprimis ipsum subintellexisse Lassitudinem, iudicamus. Verum nec Lassitudo, nec Iactatio proprium & inseparabile est Pestis accidens. Pestis enim, quatenus Pestis, id est, quatenus maligna Cordis intemperies est, non Lassitudinem, sed imbecillitatem potius ac debilitatem virium, ob subitam caliditatis natiui deprædationem, & exhaustionem vitalium spirituum, infert: cum Lassitudo à multitudine potius sanguinis; aut ab excrementorum tenuium simul & acrium, quæ sub cute aut in carne continentur, copia; aut ab vtriusque simul oriatur: Galen. lib. 4. de san. tuend. c. 2. Quod si autem Pestis in corpora inciderit Plethorica, aut quæ malis succis atque excrementis abundant: negari non potest quin Lassitudinem tensiuam, vlcerosam aut phlegmonodem, pro corporis & humorum conditione, excitare possit: quia verò non semper neque vbique, ex natura Pestilentis Dyscrasie; sed interdum, pro ratione, vti diximus, humorum atque corporum constitutionis, aliqua ex prædictis Lassitudinis speciebus, in Peste correptis apparet: ideo non παρογνωμονικόν proprium & inseparabile, sed commune & ἰπτιφαινόμενον potius Pestis Symptoma e-

Lassitudo in peste num perpetuum quid.

*Iactatio in
Peste.*

rit; & quidem Symptoma facultatis animalis, ac imprimis sentientis. Iactatio verò seu inquietatio (quæ pro diuersa sui & causarum conditione, diuersa apud Hippocratem hinc inde fortitur nomina: appellatur enim *δυσφορία, ριπασμός, εληρισμός, άση, άλυσμός, διαπορία & άλυκή*) est motus quidam corporis inordinatus ac deprauatus: eaque decumbentes ægri sic agitantur, vt nullo corporis positu commodè quietem capessere possint: natura enim à causa molestante sollicitata & obsessa, perpetuò se excitat & commouet, vt onus depellat, subindequæ corpus incontinenter iactat: loco stare nescit: figuram corporis mutat: manus, collum & crura inæqualiter dispergit: & præsentem rerum statum fastidit. Hæc Iactatio si quando in Peste accidit, quemadmodum eam sæpissimè accidere non negamus, tum essentiam Pestis non cõsequitur, quæ quietem potius ob vires prostratas, quàm inordinatum & frequentem corporis motum, qui vt *Hier. Mercurialis in prælect. in prognost. Hipp. docet*, fieri nequit absque aliquo robore, infert: sed ægris vt *Galen. 3. Epidem. 2. 6. in historia mulieris apud Tisamenum decumbentis testatur*, malo in peius tendente Superuenit: ob cibum nempe post inediam ab ægrotis intempestiuè sumptum: *Hipp. & Gal. lib. 2. de vict. acut. 45.* aut ob transmissos ad os Ventriculi prauos humores: *Gal. li. 7. aphor. 56. & 1. de humorib. 17. & li. 1. prognost. 16. & lib. 4. de vict. acut. 47. & 2. prorrh. 43.* aut ob æstum circa præcordia vehementem. *Gal. 4. vict. acut. 47. & 2. prorrh. 43.* aut ob Crisin: *2. prorrh. 20.* vel ante Symptomaticam etiam eruptionem exanthematum, & ex quauis corruptorum humorũ commotione. Vt nihil nunc de mollitie quorundam delicatolorũ & delicijs.

liciiis dicam, qui ne tantillam februm aut alterius cuiuspiam rei molestiam æquo animo ferunt: quorū meminuit Gal. 1. *progn.* 16. Ex his luce meridiana clarius est, nec Lassitudinem per se, nec eandem cum ἀλυσμῶ iunctam, esse inseparabile ac proprium & Pathognomonicum Pestis signum: siquidem non semper in Peste laborantibus deprehenduntur: & si fortè nonnunquā oboriantur, non tamen necessariò simul cum Peste inuadunt, sed ob alias demum causas, vti dictum est, superueniunt: nonnullis quidem prima statim die; vt Mulieri, quæ apud Pantimedem degebat, & post abortum septima interiit, & prima die ἀσώδης fuit: Hipp. 3. *Epid.* 2. *agr.* 10. alijs verò in morbi progressu; vt Sileno die morbi sexta: Hipp. 1. *Epid.* 3. *agr.* 2. & Adolescenti, qui in mendacium foro decumbebat, die tertio. Hipp. 3. *Epid.* 2. *agr.* 8.

Animus remissior.

A Nimi affectus sunt Symptomata & Signa constitutionum facultatis vitalis. Cùm itaque Pests sit morbus Cordis, in quo sedes est facultatis Vitalis, Plato in *Timæo*. Arist. li. 3. *de par. anim.* c. 4. Gal. li. 7. *de plac.* Hipp. & Plat. c. 9. & li. 1. *de loc. aff.* c. 7. & li. 12. *Meth. Med.* c. 5. ideo mirū non est, hac Lue infectos, ob Spirituum perturbationē, quodam huius vitæ tædio affici, animum abijcere, ac insigni tristitia & mærore, atrociquè animi consternatione, cum crebris suspirijs ac Cordis anxio angore, absque causa manifesta seu externa, confici. Quod Symptoma vtplurimum in prima inuasionē Pestem comitatur: & ab alijs externis causis, cùm communi populi horrore & pusillanimitate, qua plerique à quocunque vel leuissimo correpti morbo, statim.

Peste se laborare suspicantur, tùm frequentibus fune-
ribus ac repentina consanguineorum, coniugũ, parẽ-
tum, liberorum & amicorum morte, fouetur, viresquẽ
clanculum suffocat, Cordis tremores & animi deli-
quia, mortis vmbra, sæpè accersit, quæ tandem ipsa
mors consequitur. Quod si itaque alia Pestis indicia
adfuerint, ijsquẽ mæror ac sollicitudo cum anxietate
accesserint, tunc inter Diagnostica Pestilentiaẽ signa
ego hæc animi affectiones haud gravatè collocarim:
non tamen facilè admiserim, animum & remissio-
& affectibus mobiliorem simul esse posse. Hæc nam-
que contradictionem implicant, nec simul vera sunt.

Animi re-
missio &
commotio
non sunt
dya.

Extremum corpus frigidum, inter- num ardens.

*Extrema cor-
poris & ex-
terna disse-
runt.*

NON extremum sed externum opponitur interno:
nec corpus dicitur extremum, sed partes corpo-
ris extremæ, vt caput, manus, pedes: *Galen. libr. 2. progn.*
4. vel distinctius, nares, aures, pedes & extremæ ma-
nus: *Galen. lib. 7. aph. 1.* quibus opponuntur Thorax &
Venter, partes corporis mediæ appellatæ, *Gal. 2. progn.*
4. Externæ verò partes sunt, quæ foris apparent & à
Galeno *Ibid.* Summæ appellantur: qualis est Cutis,
quam Galenus à partibus extremis separat ac seiungit.
libr. 7. aphorif. 26. & 2. prognost. 4. Nunc videamus vtrum
extremarum siue externarum partium ψύξις, refrige-
ratio, cum mediarum vel internarum ardore sit pro-
prium & inseparabile Pestis accidens vel signum. Qui
naturam pestis, vel saltem prout à Disputatore in the-
si octaua circumscribitur, considerando perpendit, &
expe-

ex Peste decumbentes ægrotos curauit aut tractauit vnquam, is optima ratione & arguere & conuincere erroris Disputatorem potest. Cùm enim Pestis non manifestis qualitatibus, calore scilicet aut frigiditate, multò minus internorum inflammatione; sed occultâ, indicibili ac malignâ Dyscrasia definiatur, quæ, vt in sequentibus ex Iacobo Schegkio Disputator asserit, non sensibus, sed tantùm ratione apprehenditur: ideo quomodo extremorum frigus, & interni corporis ardor Pestem certò monstrare, aut inseparabiliter vnâ cum eâdem inuadere ac incipere possit, quod proprium est Propriorum accidentium ac Pathognomonorum signorum, vt Gal. lib. 1. de Crisib. cap. 5. docet, nullâ monstrari ratione, nedum experientiâ confirmari potest. plurimis namque, imò plerisque, interiora non modò non ardent, sed ne calere quidem præternaturaliter videntur: & quos Febris Pestilens simul apprehendit, ij exiguum vt plurimum calorem percipiunt: siquidem, vt Galen. libr. 9. de simpl. med. facul. cap. de Terra Sam. & lib. 3. de presag. expuls. cap. 3. & 4. docet, febrium pestilentium, non Hecticarum modò, quod voluit Comæ Montanus lib. 3. de morb. cap. 24. fol. 129. sed etiam Putridarum calor non est vehemens: & eas in quadam Veneta ac Patauina Peste, Anno Christi 1576. & intus & extra tepidas fuisse, H. Mercurialis c. 1. lection. de Peste, testatur. Quin imò nonnulli ne febricitare quidem se putant, sed id omnino pernegant, quemadmodum vbi de Pestis differentijs agemus, id manifestum fiet: quapropter interiora ipsis tunc ardere, nemo nisi à p̄sicia & diuicias laborans affirmabit. Negari quidem nõ potest, quin sæpè perniciosum hoc & lethale Sympto-

Æstus internus non proprium Pestis signum.

ma, extremarum scilicet partium & cutis perfrigeratio cum internarum feruente incendio, in Peste affectis deprehendatur. Scribit enim Thucydides *libr. 2. de bell. Pelopon.* de Peste Atheniensi sui temporis, quòd in ea exterius tangentibus corpora non valdè calida erant, interiora autem ita urebantur, vt neque valdè subtiliũ vestimentorum, neque linteolorum velamenta, neq; aliud quidquam præter nuditatẽ ferre possent. Quòd T. Lucretius *lib. 6. de rerum natura* ita expressit:

*Nec nimio quouiquam posses ardore tueri
Corporis in summo summam feruiscere partem,
Sed potius tepidum manibus proponere tactum: Et paulò
post; Intima pars homini verò flagrabat ad ossa:
Flagrabat stomacho flamma, vt fornacibus intus.
Nil adeò posset quidquam leue tenuèq; membris
Vertere in vtilitatem.*

Idem, teste Galeno. *6. Epidem. 1. 29.* in graui atque diuturna illa Peste accidit, quæ Galeni tempore per plurimas Romano Imperio subditas gentes multis continuis annis sauiit: cuius idem Galenus meminit *libr. de cib. boni & mali suc. c. 1. lib. 3. de presag. ex puls. ca. 3. & 4. & lib. 5. Meth. Meden. c. 12. lib. 3. Epidem. 3. 53. lib. 9. de simpl. med. fac. c. de Terr. Sam. & alibi.* Verùm hoc Symptoma non est Pestis proprium, sed eidem propter alias interdum superueniens causas: imprimis verò ob accedentem magnam aliquam inflammationem aut Erysipelas in corporis parte profundiori, seu viscere quopiam eueniens. *Gal. lib. 4. vict. acut. 16. & lib. 4. aphorif. 48. & lib. 7. aphorif. 26. libr. 2. prognost. 4.* In Febribus scilicet, quæ Causones ab incendio nominantur, perniciosis, vel si aliter libeat ap-
pel-

pellare, valdè malignis: in quibus viscera interna æstu
 fragrantia calidum natium in se euocant, & per mo-
 dum cucurbitæ ex toto corpore sanguinem prolectât:
 vnde viscera iis peruruntur, extremæ verò partes,
 quemadmodum & Cutis, propter defectum sangui-
 nis atque caloris ad viscera sese recipientis frigescent,
 & eorum plerique ob incendium, quod in viscere sen-
 tiunt, nec tegumenta tolerant. *Gal. lib. 7. aphor. 2.* In alijs
 verò Pestilentibus febribus, quæ ad prædictum Causo-
 nem non referuntur, siue Humorales, siue Spirituo-
 sæ, siue Hecticæ, vt quidam volunt, fuerint, profun-
 diora nunquam peruruntur.

Ad Frigiditatem verò solam seu solitariã extrema-
 rum partiũ quod attinet, etiam si hanc remoto viscerũ
 ardore, & huiusce perpetuo comite, Siti videl. nõnulli
 Medici quarundã malignarũ febriũ Pathognomonicũ
 esse Signũ, & vnã cum morbo inuadere stãtuant: quẽ
 admodum Patavii sese obseruasse Prosper Alpinus *lib.*
2. progn. c. 15. scribit: Tutius tamen cum Galeno *li. 3. Epid.*
2. 6. affirmamus, extarnarũ partiũ frigiditatem nõ esse
 ex his quæ morbum comitantur, vel, vt cum Disputa-
 tore loquamur, morbũ paribus insequuntur vestigijs,
 sed ex illis quæ malo in peius tendenti superueniũt.
 Hinc Hippocrates in postremo aphorismorum libro,
 in quo Epigenomena morborũ Signa enarrat, *in primo*
aphor. εν τοις ὀξείσι νοσήμασι ψύξις ἀκρωτηρίων, κακόν, scribit.
 Quòd si verò in quibusdam Pestilentibus febribus, vnã
 cum morbo hoc accidens inuasissè, fortè obseruatum
 fuit: id non ex natura morbi, sed ob alias accidissè cau-
 sas, certum est: Epigenomenon namque & lethale est
 in omnibus, etiam non Pestilentibus, acutis morbis
 signum:

*Frigiditas
 quoque tano-
 tum est.
 Φριγενόμε-
 νον.*

signum: & in progressu morbi, non omnibus Peste laborantibus, sed tantum morituris, ob resolutionem & extinctionem viuifici nectaris ac spirituum vitalium, superueniens.

Inde succedens totius corporis habitus inamabilis.

NON de ijs quæ succedunt aut superueniunt Pesti Signis, sed ijs quæ vnâ cum morbo inuadunt, & paribus semper eum insequuntur seu comitantur vestigijs, nobis in præsentia sermo est: quibus scilicet non morbi ☉, sed ideam seu speciem cognoscimus. Sed dic amabò, vnde & cui succedit inamabilis ille corporis habitus? omnibusne prædictis φαινομένοις, an postremo solum? Hoc quidem velle videris, sed malè: non enim necessariò succedit, sed idem sæpius comitari aut antecedere potest. Videamus nunc quare corporis Peste laborantium habitus sit aut dicatur inamabilis; aut cur in eo nihil sit, quod amari possit aut debeat. Per Corporis habitum, quem Hippocrates *lib. 2. aphoris. 28. & 31. τὸ σῶμα*, & Galenus ὄλγ & σώματ' ἐξῆν appellat, quidam vt *Vict. Trincauell. lib. 1. de diff. feb. c. 1. Anton. ab Altomari de medend. febrib. part. 1. cap. 17. Ioh. Argentarius de morb. diff. cap. 11. & alii*, ex Galenò intelligunt solidas corporis partes ex aduerso distinctas ab humidis. Nos in præsentia Corporis habitum rectiùs in illis consistere partibus dicimus, quæ primæ oculis obijciuntur: quales sunt Musculi, qui omnia ambiunt ossa, & Cutis: de quibus visu iudicatur & tactu; vt videre est apud Galenum *in art. Medic. cap. 50. & seqq.* Quid itaque est quod habitum corporis adeò in Peste inamabilem

reddit? Ulcera ne, an exanthemata, maculæ varij coloris, aut consumptio musculorum faciei? Hæc Disputatorem esse asseriturum, non credo: utpote qui vlcera, exanthematum, macularum varij coloris, & faciei horridæ aspectuquæ fœdæ sub alijs signis seorsim meminit. An fortè vniuersam cutim defœdari turpi colore in Peste existimat? At hoc rarum est, nec *παστορωμονικόν*, sed *Πιγενόμενον* signum, tum morem morbi, tum humorum in corpore abundantium ac pestilenti Lue infectorum corruptorumquæ conditionem indicans. Quod si per Inamabilitatem corporis eius Extenuationem intelligit, nihil quod ad cognitionem Pestis faciat, dicit: siquidē in omnibus morbis acutis non *παστορωμονικόν*, sed *Πιφαινόμενον*, & quidem *μοχθηρόν* signum est, siue corpus non extenuetur, siue plus æquo gracilescat. *Hipp. lib. 2. aphor. 28.*

Facies horrida, aspectuquæ fœda & peregrino more peruersa.

AB Habitu corporis totius ad Faciem accedit, quæ ut index animi est, ita etiã corporis affectus detegit plurimos, quod tenella cute sit obducta, & oculis maximè præ cæteris partibus obijciatur. Quid autem per Faciem horridam, aspectuquæ fœdam & peregrino more peruersam intelligat, non adeo liquet. Quos Hippocrates 2. *prorrhet. 13. & in Coac. prænот. text. 213. σκωδρωπός* vocat in morbis, ij vultum habent Scythicum, tetricum, superciliosum, austerum & aspectu inamænum. Idem etiam *lib. 6. Epidem. 1. 29.* Febrium aspectu

Vultus & faciei habitus Peste laborantium.

D hor-

horribilium ac terribilium meminit, quas *πυρετὸς ἰδὲν* *δευρὸς* vocat. Verùm credibile est, sermonem Disputatori esse de Faciè vulgò Hippocratica dicta, eò quòd primùm apud Hippocratem in Prognosticorum principio certis signis descripta reperitur. Galenus *z. prorrh. 2.* Mortiferam appellauit: Cælius Aurelianus Mortuosam: Terentius *in Hecyra* Cadauerosam. Hanc vtplurimum in principio morborum acutorum vehemens æstus & perniciosa malignitas efficit. Ad Æstum quod attinet, hic ardentissimarum febrium est proprius, qui quicquid est in ipsis partibus humoris absumit, & aut per sudores euocat, aut insensili transpiratu educit; & nunquam in Peste solitaria, in Febre verò pestilenti interdum, non semper, reperitur. Nec Pestilens malignitas semper faciem subito macie defœdat, eiusquè partes à naturali statu peruertit: varia siquidem & multiplex est malignitatis vis, & vnius eiusdemquè morbi non vnus idemquè est effectus in omnibus. Hinc sæpenumero in ijs quos Pests apprehendit, faciei figuram, colorem & molem naturæ competentē seruari: imò hunc morbum, quo nullus malignior, sæpè ægrum prius tollere, quàm facies extenuetur, obseruamus. Non itaque Proprium aut Pathognomicum Pests signum est Facies horrenda, aspectu fœda, & peregrino more peruersa: sed si quando accidit, quemadmodum accidere posse concedimus tunc Epiphænomenon est signum, non speciem & ideam morbi, sed eiusdem *ἵδους* ac morem denuncians.

Pulsus exiguus inæqualis pressus.

SI Pulsus exiguus, inæqualis ac pressus est Pathognomicum Pests signum, ac propterea Pestem cum alijs

*Vultus Peste
affectorum
non semper
deturpatus.*

aliis *Φαινομένοις* paribus semper insequitur vestigijs, ac ab eadem inseparabilis est: falsus est, aliosquē fefellit Disputator, qui *in thesi. 12.* pleniorē ac firmiorē; & *in thesi. 14.* magnum, æqualem & ordinatum Pulsum in Peste concedit: qua de re in examine horum locorum agemus. Erravit etiam Galenus, qui in diuturna illa Romanorum Pestilentia, cuius sapissimè meminuit, quosdam inde ab initio ad finem vsque, alios per totum morbum probum Pulsum habuisse, qui perparū deflexisset à natura, eosquē præter cæteros periisse scribit. *lib. 3. de præsag. ex puls. c. 3.* Et certè erravit Galenus, ac propterea doctrinam hanc eius, quicquid alii dicant, nos non admittimus, & rationes quas adfert imaginarias potiùs esse quàm reales, vt multa alia, quæ de Pulsibus subtiliter magis quàm verè scripsit, affirmamus. Quemadmodum etiam I. B. Monranus *part. 2. Medicin. fol. 537.* de Pulsibus agens modestè scribit, Galenum habuisse. nescio quid Græci, & proculdubio ipsū misisse, cum quædam de Pulsibus scriberet, credit. Quomodo enim Pulsus in Peste bonus & naturali similis esse potest, Corde acutissimo morbo languescente? Cùm namque Viscus hoc non Vitalis modò facultatis, *Plato in Timæo. Galen. libr. 7. de placit. Hippocr. & Plat. capit. 9. & libr. 1. de loc. affect. cap. 7. & alibi.* sed etiam Pulsuum, *Galen. libr. 2. de placit. Hipp. & Plat. capit. 4. & libr. 3. cap. 6.* qui vitalis facultatis opus sunt, *Galen. de constitut. art. capit. 18.* & arteriarum sit veluti radix, fons, principium & origo *Hippocr. libr. ωει το Φης. libr. de Carn. libr. de ossium natur. & Galenus libr. 6. de placit. Hippocr. & Plat. capit. 6.* ideo fieri non potest, quin robur eius sub sæuissimo morbo destruat, & per-

*Galenus error
de Pulsu Peste
affectorum.*

consequens actio ipsius, quæ in arterijs etiam emicat, & in Pulsatione, quam arteriæ à Corde mutantur Galenus libr. 3. de presag. ex puls. capit. 3. deprehenditur, offendatur ac eneruetur. Galenus libr. 3. de presag. ex puls. cap. 1. & lib. 3. de plac. Hipp. & Platon. cap. 6. Mutatur itaque Pulsus in Peste, nec naturali manet similis, sed ob deficientem calorem natium, fit parvus & tardus, post etiam rarus, Gal. lib. 1. de caus. puls. cap. 4. vsu verò postulante creber seu frequens Galen. ibid. cap. 5. & ob alias causas inæqualis, vndosus, intermittens ac denique formicans. Quæ posteriores Pulsus differentia, superuenientia magis quàm Pathognomonica sunt Pestis signa: priores verò, parui scilicet, debiles ac obscuri Pulsus, quos, vti conijcio, per Pressos Pulsus intellexit Disputator, præsentibus alijs Pestis indicijs, certiores nos de ea reddunt, & rarò fallunt. Malè itaque Disputator Signum hoc ab actione læsæ partis desumptum, alijs dubijs, incertis & rarò, nec nisi lethali-ter vel imminente morte apparentibus, ac superuenientibus, postposuit, cui primum locum meritò assignasse debebat.

Sudor niuis modo frigidus & fœtens.

*Sudor non est
pestis signum
πυροζωμο-
νικον.*

Sudor rarissimè in principio Pestis apparet, sed ex superuenientium accidentium est numero, & propterea inter Pathognomonica signa referri nec potest nec debet. Multò minus Sudor hyperbolicè seu niuis modo frigidus Pestis Pathognomonicum est Signum: cum nō nisi funestissimas ac fœuissimas, & ad mortem pro-

peran-

perantes Pestes, ipso Disputatore *in thesis*. teste, consequatur, & in omnibus morbis acutis *ἰατρῶν* ostendat, *Hipp. lib. 4. aphorif. 37. & 1. prognost. 26. teste*: quemadmodū etiam ex historia iuenculæ puerperæ, quæ in mendacium foro decumbebat *Hipp. lib. 3. Epidem. f. 2. agr. 12. & Philischi lib. 1. Epid. f. 3. agr. 1. & Droamedæ coniugis itidem puerperæ lib. 1. Epid. f. 3. agr. 11. & aliorum patet*: nec ullam cuiuspiam apud Hippocratem historiam, qui in morbo acuto frigidum sudarit, siue per vniuersum corpus, siue circa caput, nec perierit, reperire licet. Cum itaque multi Peste correpti pristina restituantur sanitati, & propterea hyperbolicè seu niuis modo frigidum sudorem non sudent; plurimi etiam citra talem sudorem, aut eo in statu demum ac vigore appa-
rente vel erumpente pereant: ideo talis Sudor nec perse, nec alijs signis iunctus, Pathognomonicum & inseparabile Pestis signum esse aut dici potest. De Sudoris foetore quod scribit, pariter perpetuum non est; sed tum demum superuenit huiusmodi accidens, cum humores in habitu corporis contenti ob euictum à Pestilenti malignitate naturalem calorem, ac septicam & putrefacientē Pestilentis veneni vim, corrumpuntur: aut febris Pestilens, *ιδίως* sic dicta, ex mali succi alimentis orta, olido sudore iudicatur: id quod in malignis illis febribus, quarum meminit Galenus *lib. de cib. bon. & mal. succ. cap. 1. accidisse legimus*. Quemadmodum cum humores circa Thoracem & Ventriculum, aut etiam propè colatoria in fundo Cerebri, contenti putrescūt, accorruptelam contrahunt, tunc expiratio ægrorum interdum foetet; quam à vulgo obseruari Galen. *lib. 3. de præfag. expuls. c. 4. scribit.*

*Nec Sudoris
foetor. neces-
sarium &
det. Ia.*

Crebriores animi defectiones.

Cordis deliquium cum Peste coniunctum.

Credibile est, inquit Galenus *lib. 3. de plac. Hipp. & Plato cap. 6.* Corde affecto in Syncopen prolabi hominem, aut etiam interire. Non enim rationibus solum, sed etiam experientia comprobatum est, cum Cor grauiori aliquo morbo affligitur, omnium virium, Vitalium praesertim, quarum domicilium & sedes est Cor, robur dissolui. Quapropter mirum non est, si Peste correptorum vires quamprimum concidant & exoluantur: & exolutionem virium animi defectiones sequantur. Hinc Medici optima ratione magnam ac subitam omnium virium, Vitalium imprimis, sine alia & manifesta occasione, imbecillitatem, ἀχρωεῖαν atque inseparabile Pestis symptoma esse statuunt: quod alijs Phœnomenis & proprijs accidentibus additum, Pathognomonicum sit Pestis Signum. Non tamen est necesse vt animi defectiones à virium lapsu tantopere distinguantur: cum gradu saltem & secundum magis ac minus differant.

Subitus & repentinus solius Cordis calor.

Disputator non minus πολυπόκιλος est, quam Pestis, quæ varias facies, variosque colores assumit. Paulò prius totum internum corpus Peste affectorum ardebat: nunc incendium illud deseruit; & tantummodò calet, non internum corpus, sed solum Cor, & subito quidem ac repentino calore. Obscura dictio

nihil

nihil docet, *Galen. libr. 3. victor. acut. 18. nec scientificam explanationem admittit. Galenus 6. Epidem. 3. 2.* Quid quæso est repentinus aut subitus solius Cordis calor? Ego, ut verum fatear, horum verborum sententiam non satis percipio. Calor ille aut naturalis est, aut præter naturam Cor afficit. Naturalem illum esse non dicetis, qui Symptomata esse affectus præter naturam nouit. *Galenus libr. de part. artic. Medic. cap. 9. & libr. de Sympt. diff. capit. 1. & libr. 2. Method. Meden. cap. 3. & libr. 3. de præsag. expuls. capit. 1. & 2. de humor. 26. & alibi.* Si præternaturalis est ille calor Cordis, ergo Febris est, quæ per arterias vniuerso communicari potest corpori, nisi quidpiam impediatur. Febrim verò inseparabilem esse à Peste, ac cum omni Peste concurrere, est falsissimum: cum mortales vel citra Febrim Pestis corripiat: quod non Hippocrates modo *libr. 3. Epidem. section. 3. text. 25. & 55. & alibi;* sed etiam Galenus² *libr. 9. de simpl. medic. facul. capit. de terra Sam. & libr. 3. Epidem. 3. 57.* Iacobus de Partibus *super Auicenn. libr. 4. fen. 1. tractat. 4. capit. de febr. pestilent.* Alexander de Benedict. *libr. de Peste capit. 2.* Hieronym. Mercurialis *in lect. de Peste capit. 18.* & alij plurimi obseruarunt. Etsi enim, ut *Fernelius libr. 2. de abdit. rerum caus. capit. 12. docet,* cum Pestis in corpus incidit Plethorâ vel Cacoehymia, vel obstructione laborans, fieri vix potest, quin putrida febre implicetur; ob putredinem, quâ corrupti & caloris nativi custodia priuati humores protinus affici consueuerunt: sæpè tamen pestis etiam pura inuadit corpora; & interdum venenitam pernix & rapax est malignitas; aut Cordis ipsius, ad quod habet antipathia analogiam, tanta imbecillitas;

*Caloris vox
obscurè usuro
pata.*

*Febris non
omni in Peste.*

Distinguitur

vt interdum prius iugulet homines, quàm tempus & locus putrefactioni & accensioni humorum concedatur. Ex quo mortes contingunt subitanæ ac improvisæ: quemadmodum in Romana illa Peste sub Romulo, cuius meminit Dionys. Halicar. libr. 2. homines statim absque morbis periisse Plutarchus in Romulo, & Zonaras 2. *annal.* testantur. Et in grauissima illa Peste, quæ anno Christi 1564. & 1565. per vniuersam propè Galliam debacchata est, idem sæpè accidisse, nec sine magno terrore ac periculo se vidisse, S. Simonius *li. 1. de Pestis curatione* scribit. Hinc mirari satis nequeo, quòd non modo Iul. Alexandrinus *lib. de Theriaca* asserere ausus sit, omnes confiteri Pestem Febrim esse: verùm etiam Iacobus Schegkium, ex cuius officina Disputator plurima depromsit, in *libello quem de Caloris vi & efficacia edidit fol. 470. 471. & 475.* scribat; nullum venenum Cordis *ναρῶσι* abolere posse, nisi eandem manifesta aliqua qualitate, calore nimirum aut frigiditate, contra naturam insignitèr alteret: & propterea Pestilens venenum, aut nimis refrigerando subitum exitium afferre aut calefaciendo. Nemo autem dixerit Pestem refrigerando Cor ipsum eiusquè calorem extinguere: quare necesse est, ait, vt id calefaciendo hectico quodam, in habitu seu substantia Cordis incenso, calore causa sit abolitæ craseos: qui Calor Cor ipsum alterans, fieri non potest, quin sit Febrilis: Qua ratione *ἀλόγως* & cōtra Galeni doctrinam, (qui agentia à tota substantia, vbique iis quæ manifestis qualitatibus agunt opponit, vt *lib. de constit. art. cap. 19. lib. 4. de simpl. med. fac. cap. 18. & lib. 5. in proëmio. & cap. 17. 18. lib. 8. de compos. med. τῶ τω. cap. 8. lib. 13. Method. Meden. cap. 6. & lib. 6. Epidem. 6. 5. & alibi,*) omnia

*Pestis non est
Febris contra
I. Alexandrinum & I.
Schegkium.*

omnia ad manifestas refert qualitates: quod summa esse impudentia I. C. Scaliger *exerc. 278. f. 8.* scribit. Sui tamen quasi oblitus idem I. Schegkiius *in disp. de morb. sub-* *I. Schegkiius.*
sibi ἀνὴ λέγο
stant. differens de modo διαφθερῶν nonnullorum, quæ *μεν* *⊙.*
 non manifestis dyscrasiis perimunt; non διάθεσιν modò
 Epilepticam, quæ propria Cerebri crasi opponitur:
 sed etiam διάθεσιν Pestilentem, Cordis proprio temperamento oppositam, manifesta qualitate primarum
 qualitatuum definiri posse negat: sed huiusmodi qualitates secundas appellat, propriis partium temperamentis (quæ & ipsa pro secundis numerantur qualitatibus) oppositas, nec sensu sed ratione tantum apprehensibiles. Eiusdem inconstantia est etiam Disputator, qui in alia quadam Disputatione *thesi. 25. 29. & 31.*
 Pestem ex genere Febrium esse & Cordis intemperiem calidam rectè dici affirmat. Mox ἀλλόθεν παθῶν à posita desciscens sententia, eadem *thesi 25. & 27.* negat Pestim esse intemperiem calidam aut manifestam: sed dyscrasiam quandam innominatam affirmat, quæ substantiali & essentiali Cordis *κράσιν* labefactat & corrumpit ἀνὴ παθεῖα quadam occulta, quæque primarum qualitatuum nullà definiri potest & exprimi, nomine carens.

E t natura cùm moueat.

Carbunculos & Bubones Pestem humoralem ut plurimum comitari, & si non in primo insultu, in principio tamen morbi apparere, eiusque reliquis respondens signis infallibile esse indicium, certum est: nisi sauisissima Peste correpti citius corruant, quam

natura triumphata humore malignos, ad exteriores partes & emunctoria expellere aggrediatur. De Maculis verò & Maculæ & Exanthemata. Exanthematis qui idem pronunciat, insigniter errat: hæ enim, vt etiam P. Salius *lib. de febr. pestil. cap. 14.* docet, licet Febrem semper attestentur Pestilentem, non tamen in omnibus huiusmodi febribus apparent; nec in principio, sed progressu morbi euenire solent, ac post apparent. Quæ de generatione horum abscessuum scribit Disputator, absurdissima sunt, & propterea sicco non prætereunda pede. Scribit Naturam, ea quæ sibi in intimis corporum infensa sunt, primum mouere, deinde secernere, postea longissimè propellere, & ad extrema protrudere. In *thesi. 8.* errorem suum manifestius prodit, scribens, naturam hosce abscessus moliri motu Critico: & *thesi. 14.* statuit, has euacuationes fieri posse in die decretorio præsentibus Concoctionis signis. Hæc, candide Lector, non sunt inuoluenda silentio. De antiquis dicere solebat Auerrhoës, quod verba onerabant sententiis: nos de Disputatore verè dicere possumus, quòd verba sua oneret erroribus, ijsquæ adeò euidentibus, vt Hippocraticam illam veram ac solidam Medicinam vix redoleant. Constat ex superioribus, Disputatorem hinc sibi proposuisse Pathognomica saltem atque inseparabilia, quæ quæ Pestem nullâ humorum ratione semper ac paribus insequuntur vestigiis, & statim cum morbo inuadunt, enarrare signa; non quæ demum morbo iam præsentem, naturamquæ sollicitante bonis vel malis ægri rebus superueniunt; & non Morbi sunt Symptomata, sed Naturæ effecta. Malè itaque & perperam Abscessus

*Signorum
pestis confusa
traditio.*

Pesti-

Pestilentes in presentem Signorum catalogum refert: quos Humorū euenire ratione, qui eorum continentes sunt causæ; & pro horum diuersitate diuersos fieri, manifestum est. Non enim absque humore fiunt Abscessus: & cum crassus humor à Pestilenti seminario afficitur, Bubonem consequi; adustis verò, tenuibus, & acribus humoribus affectis, *αιθρακες, ενδυματα, στυματα* & similia apparere, apud omnes in confessio est; & à Disputatore *in thesi. 8.* concessum.

Secundò Motus, Secretio, Propulsio &c. non nisi in ijs morbis fiunt, quorum *υπαρξις* in vicio humorum, qui mouentur, secernuntur & protruduntur, consistit: ergò falsum est, absque humorum respectu vel conditione hosce motus in corporibus fieri.

Tertiò, mouere quæ aliena & noxia sunt, ea ab vtilibus secernere, & ad extimas partes longissimè protrudere, non morbi, vel naturæ à morbo irritatæ ac offensæ, sed naturæ vtiliter & benè agentis ac triumphantis sunt opera: ideoquæ à Symptomatibus accuratè distinguenda, *iuxta Galenum lib. de sympt. diff. cap. 8.* propterea quòd *εργα* sint *της φύσεως μετὰ νόσου και παρονοιας* & *ζωα*. Salutares quippe & Critici sunt huiusmodi motus & abscessus, non Symptomatici: qui ut plurimum sunt periculosi, aut sine *εφορία* contingunt.

Quartò, omnes salutares & Critici Abscessus, siue *κατ'εργον* ή *κατ'εντρον*, siue *κατ'αποθεσιν* fiant, Concoctionem humorum requirunt, quam præire oportet, subsequi deinde secretionem, & postea euacuationem,

vt bona fiat Crisis: *quemadmodum Galenus 4. aphorif. 22. scribit: quæ Coctio non Crisin modò, sed etiam diem, & securitatem ac celeritatem Criseos denunciat: quemadmodum ex Hippocratis operibus notum est. Coctio autem, iuxta Disputatorem, in Peste nulla est: utpote quam natura alterare nequit, aut quidpiam in eam agere: qua de re in theseos quintæ examine agemus. Quintò, notum est, Pestem esse morbum, si quispiam alius ἀριτον; & paucissimas in Pestilenti statu esse Crises, easque difficiles, incertas, minimeque tutas. Multi, inquit Hippocrates lib.3. Epid.3. 17. morbi profus non iudicabantur, quidam ægrè. Et Galenus. 2. aphor. 13. scribit, Crises in Pestilenti constitutione ad mortem potius quàm salutem fieri: contra quàm in alijs morbis, in quibus iudicationes ut plurimum bene terminantur. At eruptiones Bubonum & Carbunculorum sunt frequentes, imò frequentissima, quæ in omnibus ferè, uti diximus, Peste correptis deprehenduntur, & sæpè ob humorum noxiorum à principibus partibus ad ignobiliores decubitum vel depositionem, quam cum Crisi temerè confundit Disputator, bonis ægri rebus contingunt. Sextò, secretio noxiorum humorum, & eorundem ab intimis ad extimas partes & longissimè distitas propulsio, hoc est, ut vno dicam verbo, Crisis, nunquam in primo morbi fit insultu; siquidem hæc citra morbi iam præsentis & naturæ certamen non fit. At Abscessus illi, si Pathognomonica sunt Pestis signa, vnâ cum morbo apparent; imò interdum, antequam ægri decumbere cogantur, aut se ægrotare intelligant, deprehenduntur. Denique Abscessus Pestilenciales absque perturbatione aut*

com-

*Pestis
ἀριτον ἴ.*

*Bubones in
peste nihil ad
Cris. n.*

commotione aliqua vehementi, non animaduertentibus ferè ægris, erumpunt: at Criticos, non mediocris in ægri corpore, ob naturæ morbiquè pugnam præcedit perturbatio: vt videre est apud Galenum *libr. 1. de dieb. decr. c. 1. & lib. 3. de Cris. c. 2.*

Mors subita, repentina, inopinata, sine sensu doloris.

SI de ἀναμνηστῆρις Signis, quibus præteritum morbi statum in memoriam reuocamus, in præsentia nobis sermo esset, examine huius particulæ superfedere potuissimus: siquidem post Mortem, quæ omnium accidentium postremum est, non de præsentia, quia non amplius adest, sed de præterito morbo iudicamus. Quia autem de Pathognomonicis signis loquimur, ideò Mortem meritò ab eorum classè reiicimus. Et licet subitam ac repentinam eam in Peste esse concedamus; nec opinatò tamen eandem semper euenire, & Pestem paribus semper insequi vestigijs, pernegamus. Est quidem Pestis suâ natura pessimus & exitialis morbus, *Gal. lib. 1. Epid. f. 1. in proëm.* fera veluti quædam deuastans, ægros immedicabiles reddens; *Artaxerxes in epist. ad Patum.* imò bellua quædam haud paucos interimens, verùm ciuitates quoque totas depascens; *Gal. lib. de Theriaca ad Pison. cap. 16.* vnde plurimos in morbo Epidemico interire, paucos seruari, est verus characterisimus Pestis, *secundum Galenum lib. 3. Epid. 3. 20. & 21. & lib. 1. de vict. acut. 9.* Et cùm non modò exitialis, verùm etiam acutissima ac celerrimi motus sit Pestis, ideo etiam breui enecat, ac repentina morte perimit

Mors in peste non est signum παθογν

Pestis vehementia.

mit agrotantes. Non tamen propterea omnes enecat hic morbus, nec semper inopinata est hæc Mors, quam horrendorum ac lethalium Symptomatum tam magna præcedit caterua. Quis enim Medicorum, (nisi Abortiuus, aut vt Galenus. *de humorib. l. loquitur*, Verbotenus aut per-compédia Medicus fuerit,) tam rudis est; qui ubi in agrotante totius corporis spontaneam lassitudinem, iactationem, tristitiam, extremorum frigiditatem, internorum ardorem, faciem *στυφρον* aut Hippocraticam, sudorem niuis aut fortassis etiã glacie modo frigidum & fœtentem, lapsum ac defectum omnium virium, ac similia lethalia & mortis prænuntia conspexerit Symptomata; Mortem tamen præter opinionem accidisse affirmare aufit? Verùm de his fortè etiã in thesi quinta agemus. Quod denique de absentia Doloris negatur, ridiculum est. Quis enim, nisi stupidus, non animaduertit, Carbunculos, Bubones, qui interdum integras partes deuantant omninò, depopulantur, corrumpunt, putrefaciunt, ac consumunt (agnoscis verba Tua Disputator?) sine Doloris sensu esse non posse? Benigni Carbunculi ac Bubones non sunt absque intenso dolore: hi verò qui perniciosissimi, ac malignissimi sunt, à dolore erunt immunes? Quod si Disputator regesserit, sibi non de Morbo, sed Mortis momento sermonem esse; nil nisi nugas dixerit: siquidem in aliis omnibus morbis, emoriẽte ad extremũ animali, ob extinctionem, consumptionem aut suffocationem calidinatiui, sensus simul omnes sensim cessant ac emoriuntur, ita vt dolores amplius non percipiant. Hinc nonnulli dicere solent: Non mori, sed agrotare parit dolorẽ. Et hæc de Phanomenis, qui-

Doloris sensus in Peste.

quibus, secundum Disputatorem, præsertim conspicua sit ipsa Pests, dixisse sufficiat.

EXERCITAT. AD THE S. IV.

Positis Phænomenis ac propriis Pestis accidentibus, ex iisdem in præsentè Thesi Cor Pestis esse *περὶ τὸν δειλῆρον* seu subiectum probare conatur: verùm suo more, id est, obscure ac confusè. Et primùm tali argumento vititur. Cuiusque Parti corporis dicta seu disertè proposita, nec non alia *Φαινόμενα* primariò accidūt; ita ut respectu huius partis sint *συμβελητά*; respectu aliarum verò partium *ἀπὸ συμβελητά*, illa Pests est Subiectum Atqui omnia hæc *Φαινόμενα* & alia etiam, non nisi Cordi affecto & malè habenti primariò accidunt obtinentque. Ergo Cor est Subiectum Pestis. Assumptionem probat sequentiratione, ex meditullio analyticiæ doctrinæ desumpta: quia scilicet in Corde robur vitale situm est: quia Principatus vitæ & vegetationis Cordi adscribitur: quia propter Cordis viuificum calorem, & spiritum vitalem reliquæ partes animati corporis viuunt, vegetantur & nutriuntur: quia laborante Corde aut eodem omninò extincto, reliquæ partes omnes emoriuntur: & viuere desinunt: ac denique quia Nutritionis officium, causa quoque affectuum, in Corde est. Quæ, qualis, quanta hæc est Assumpti probatio? Quid quæso vitale robur, sedes caloris, viuifici, nutritionis officium, vitæ ac vegetationis principatus & similia, iuuant aut faciunt ad probandum vel demonstrandum, faciè horrendâ, sudorem frigidum ac foetentem, lassitudinè, iactationè,

*Virum cor
primum Pe-
stis subie-
ctum.*

bubo.

bubones, carbunculos, exanthemata, partium corporis putrefactiones, consumptionesquè, non nisi Corde præter naturam affecto, reliquis partibus etiam si corruptæ aut mortuæ deciderint, per se saluis & integris, oriri?

Iudicent æqui Lectores, an non ex illis ipsis Phænomenis, ne quid de alijs dicam rationibus, contrarium demonstrari possit; nempe non Cor, sed alias etiam partes corporis interdum Subiectum esse Pestis. Perpendant solùm Bubones, qui omnium Medicorum consensu non à Corde tantùm (siquidem sub alis semper erumperent) verùm etiam à Cerebro & Hepate, propagines ducunt, eorumquè specimen exhibent, *vt Hipp. lib. 6 Epid. f. 2. 4. 7. scribit.* Nec à Visceribus solis, sed etiam aliis partibus glandularum inflammationes in Peste suboriri sæpè experimur. Natura namque de animalis vita adeò sollicita est, vt non à Visceribus modò, verùm etiam aliis corporis partibus, quicquid in-
 tus delitescit & inimicum est, ad debiliores, quales sunt vt plurimum Cutis & Glandulæ, conetur depellere, & illas à materia iniqua vindicare. Hinc vbi Pestilens venenum externam cutem attingens, per angustissima eius spiracula arteriarum motu intra corpus recipitur, fit interdum vt partes proximæ, quæ primum pestilentis veneni impetum excipiunt, id quàm primum ad glandulas aut cutem, antequàm Cor attingat, interni caloris impetu propellant: aut omninò foràs priùs expellant, quàm in sinus intimos penetrare potuerit. Hac ratione sibi Carbunculi pestilentis pustulam iuxta pollicem; & Socero duas in pede sine vlteriori noxa erupisse, F. Platerus *libr. 2. obser. fol.*

306. & lib. 3. fol. 590. scribit. Consideremus quæso Statum illum Pestilentem, qui multarum fuit gentium communis, quem Hippocrates *libr. 3. Epidem.* describit: & quem Galenus inter omnes Status ab Hippocrate descriptos, solum verè Pestilentem appellare consuevit; & Alex. Masfaria *lib. 1. de Peste fol. 10.* eundem esse cum Atheniensium Peste, quam Thucydides & Lucretius describunt, credidit: & reperiemus profectò varios, diuersos, diuersarumquè partium morbos, cum & sine Febre, Erysipelata, Phrenitidem, carbunculos, apostemata, ossium denudationes ac decidencias, & alios huiusmodi varios affectus: ex quibus diuersas in Peste corporis partes laborasse, & Pestem non esse morbum vnus generis, seu *vt Galen. lib. 3. Epidem. 3. 20. loquitur*, non esse certi morbi nomen, quilibet colligere potest. Ar- *Imo alie quog, partes subiectum sunt Pestis.* dentes namque Febres, in Pestilenti illa constitutione, extiterunt ob biliosa excrementa, non Cor, sed Iecur & Ventrem inuadentia: vt Galenus *3. Epidem. 3. 11.* docuit. Phrenitidis Subiectum Caput fuit, biliosis humoribus ab Hepate eò delatis. *Galen. ibid.* Multos è Fauibus laborasse ibidem scribit Hippocrates *tex. 10.* non à Corde, sed *vt Galenus in comment. ait*, à Cerebro humoribus prauis eò transmissis. Quid multis opus est? Galenus de illa Pestilentia *in comment. text. 12.* hæc scribit: Memineris etiam hanc communem rationem, ab eodè statu genitum omnibus putrem humorem non eadem insidere partes, quòd nec per naturam omnium in eadem conditione corpus esset eo statu, sed esset alia alijs pars infirmior. Hinc nõnullis ora aphthis vitiabantur; alijs pudenda tuberculis, oculi lippitudinibus laborabant; quibusdam mentum ossaque denu-

dabantur, decidebantque. In Peste Atheniensi principio Caput incensum feruore gerebant; inquit Lucretius. Lues namque, teste Thucydide, sedem primum in Capite posuerat, supernè exorsa corpus vniuersum peruagabatur, & propterea non Cor modò, sed partes vniuersas in consensum trahebat, tandemque tum in pudenda, tum etiã in summas manus summosque Pedes irrũpebat, & partibus hisce ægros mutilabat. Quod etiam Hippocrates *lib. 3. Epid. 3. 25.* & Galenus de sui temporis Pestilentia *lib. 3. de vsu part. c. 5.* testatur. Corruptis namque ista Fera quicquid ad corruptionem idoneum offenderit: & mediante aère per inspirationem attracta & ad Cerebrum delata, id sæpè primum lædit: & *vt Andr. Libani tract. de Venen. cap. 11. scribit,* necare potest, antequã vis venefica tangat Cor. Refert Ambrosius Paræus *lib. de Peste cap. 12.* de seipso, cum aliquando Peste infectum imprudentiùs conseritum diductis stragulis renudasset, actutum densum, tetrum, ac putridum vaporem ex rupto duorum carbunculorum abscessu, per nares in Cerebrum sibi infiliisse: ex quo oborta Leipothymia mortuo similis præceps in terram sine sensu deciderit: & subsequuto frequenti sternutamento ac narium hæmorrhagia ab omni veneni impressione liberatus fuerit. Cor sibi non fuisse affectum constanter affirmat. Hæc omnia, vt & aliarum Pestium morbos, symptomata & progressiones qui accuratiùs considerauerit, cognoscet quidem Pestis vt plurimum sedem esse Cor; in nostra præsertim Peste veteribus fortassis non satis cognita fieri tamè, vt interdum alias etiam corporis partes obsideat, prout hæc aut debiliores aut veneno analogæ fuerint, non negabit.

Principatum vitæ & vegetationis.

Cor vitæ esse principium, nemo est qui negat: hoc enim facultatis Vitalis sedes est, & spirituum vitalium officina: & læso Corde omnes reliquas partes lædi necesse est, & interire quidem, si grauius lædatur. *Cordis principatus quæ Vitalia.*
Arist. li. 3. de part. anim. c. 4. & li. 4. c. 2. neq; animal mori omninò posse, ni Cor afficiatur. Gall. li. 5. de loc. aff. c. 1. Non tamen propterea Nutritionis seu Vegetationis etiam *Non quæ Vegetationem.*
 Principatus eidem Cordi est ascribendus. Ex Aristotele namq; didicimus, si non ex nobismetipsis nouimus, proprias effectus naturalibus attribuendas esse causas, (quas *li. 2. Phy. c. 3. tex. 38. τὰ ἀπότρεχτα* diuina nominat) non quæ generales sint & latius pateant. Influens calidum natium, quo partes naturales in animalibus, vt id quod suum est agere possint, opus habent, nullius propriæ functionis est causa primaria, sed communis propriis & primariis ausis, tanquam Instrumentum vel *ὄργανον* sese accommodans. Idem enim est ille Calor, qui à Corde, quod eius est principium per arterias in Testes, & is qui in Ventriculum, Mammas, Iecur &c. distribuitur neque tamen præter Testes vlla est pars, quæ Semen conficit, nec præter Ventriculum quæ Chylum, nec præter Mammas quæ Lac, nec præter Hepar quæ Sanguinem generat; licet id absque calido influente non fiat: partium namque prædictarum hoc est primò, non Cordis; hoc est, hæ operationes non calori influenti, qui partibus illis non *φύσσει* sed *κατὰ τὴν φύσιν* inest, primò & principaliter, sed harum partium Naturæ tribuendæ sunt, seu cuiusque

*Differunt
omnino cau-
sa principales
& Instrumen-
taria.*

formæ essentiali, ob quam non quiduis pars potest animalis: quælibet: calori autem influenti per accidens, tanquam Instrumento. Principatum verò seu Principium, & Instrumentum inter se differre, etiam Tyronibus notum est: utpote qui id non modò ex Disputatoris alia quadam Disputatione, verùm etiam ex ipsius Præceptore Iacobo Schegkio discere potuerunt. Is enim *in disp. de occult. medic. fac. fol. 164.* inter Principales & Organicas causas manifestè distinguit: & *in libr. de calid. vi. & effic. cap. 2. f. 311.* expressè scribit, hunc ipsùm influentem calorem seu Spiritum vitalem esse causam Instrumentalem nutritionis in omnibus partibus similaribus: & *in disput. de spirit. anim. f. 235.* vnumquodque suo Proprio calore humidoquè vegetari, docet: veruntamen hoc corpus à seipso non habere ut nutri queat, si Cordis viuifico Instrumento destituatur, nèpe Calore vitali, qui à Corde Instrumento arteriarum per vniuersum corpus in omnes nutriendas partes diffunditur. Cùm ergò Organica causa Nutritionis est Cor, & quos generat, spiritus vitales; malè ijs Disputator Principatum ascribit. Meminisse debebat doctrinæ nostri Galeni, qui in Corde principium esse nutriendi animantibus non concedit, & eos, qui in Corde esse nutritionis animalium originem dicunt, mentiri scribit, *lib. 2. de plac. Hipp. & Plat. c. 8.*

Vitæ & Vegetationis.

Hic Vitam & Nutritionem confundere videtur, & pro vno eodemquè habere: sequutus Præceptorem suum Iacobum Schegkium *in disput. de spirit. anim.*

f. 235. imprimis verò Aristotelem, qui omne quod viuunt nutriri censuit, & viuere quicquid nutritur; adeoque Vitam opus esse nutrientis animæ facultatis. Μέγε λίαν ἀντιμα. Multò rectius Medici cum Galeno Vitalem facultatem à Naturali distinxerunt, ijs solum vitam tribuentes, quæ Cordis arteriarumque motu vigent. Aliud namque est Viuere, & aliud Nutriri: & aliud est Sanguis Nutritionis in venis, cuius officina Hepar: alius Vitæ in arteriis, cuius fons est Cor. *iuxta Platonem in Dialog. de natur. & Galenum lib. 6. de placit. Hipp. & Plat. ca. 8. & 9.* Quin etiam quædam cessante nutritione viuunt aliquandiu, *si Galeno lib. 5. de loc. affect. c. 1. & Franc. Vallesio lib. 3. controuers. c. 1. & Nicol. Taurello in Arist. lib. de vit. & mort. cap. 1. credimus:* & nutriuntur quædam quæ non viuunt, veluti sunt Stirpes & Plantæ. Etsi enim vulgo receptum sit, Plâtas viuere & animatas esse, propterea quòd nutriantur & suos producant fructus: certis tamen de causis Vitam solis Animalibus ascribendam esse censemus. Cor enim Plantis est nullum, sine quo nihil viuere, etiam Iac. Schegkio *in disp. de spirit. anim. f. 211. cõcedit: nisi cum eodem Schegkio Ibid. f. 242. & alibi, Sollem, cum alijs verò medullam Cor Plantarum affirmare velimus. Nulla etiam est Anima quæ Cor inhabitet, huiusquæ adminiculo calorem ipsis vitamque tribuat. Et si animam habent, cur non appellantur animalia? καὶ μὴ λέγειν ζῷα, ψυχῆς ἐνσῶν, ἀτόπων, inquit Aristoteles lib. 1. de anima cap. 5. text. 87.* Nihil certè est in plâtis, quod vel animam vel vitam referat. Vna scilicet est Nutritio, quam cum Galeno soli φύσιν attribuimus, vnde etiam φύτιν appellantur: quorum vtrumque δὲ φύσιν nomen inuenit. Ita enim *lib. 1. de caus. Sympt. cap. 7.*

Facultates,
vitalis &
Naturalis
distinguuntur à Medicis, contra Aristotelem & Schegk.

Sola Animalia viuunt, non itidem planta.

de alimentia attractatione (quam I. Schegkius *de purg. medic. f. 199. § 20.4.* in Stirpibus esse negat) agens scribit: *ἀπαιτῶ τῶ τὸ ἔργον, ἔ ψυχικόν, ἀλλὰ φυσικόν ὑπάρχον.* Et *lib. 1. de nat. fac. c. 1.* ὑπομένει ψυχῆς τε ἅμα καὶ φύσεως, τὰ ζῶα διοικεῖσθαι φάμεν, ὑπὸ ἧ φύσεως μόνως τὰ φυτὰ ἢ τὸ γ' αὐξάνεσθαι τε ἢ πρὸς φεσθαι φύσεως ἕνεκα φάμεν, ἔ ψυχῆς. Cum enim quatuor sint facultates dictæ naturales, quibus ipsa perficitur nutritio: nulla ex iis est, quæ non ab essentiali partis vniuscuiusque forma procedat; & non in aliis etiã rebus inueniatur merè naturalibus: non enim ab anima, sed à naturali sua substantia sibi naturaliter insita habent vires Plantæ vel Stirpes, quibus, quemadmodum Magnes ferrum, alimentum attrahunt, & diuersimode pro sua quæque natura conficiunt. Nec est vt propterea in Stirpibus ad Animam confugiamus Naturã postposita, quòd huiuscemodi earum operationes & incrementa nulla ratione, ex manifestis elementorum qualitatibus desumpta, describi vel demonstrari possint: nam hoc pacto vel nihil, vel saltem exiguum quidpiam erit, quod Naturæ tribuatur. Quòd si verò quidam ita stupidi fuerint, vt veritatem audientes assequi eandem non possint, quemadmodum Galenus *lib. 2. simpl. medic. cap. 23.* loquitur: & τὰ φυτὰ nihilominus viuere contenderint, eò quòd & Oua animalium Peripateticis viuere dicantur: ij sciant, se improprie & minus Philosophicè loqui; aut ἀβασινίως παραδίχουσαν τὴν πίστιν ἢ ἀληθείας, id est, opinionibus seruire & ex autoritate rerum veritatem metiri. Nam & nos de Stirpibus idem dicimus, quòd Aristoteles *lib. de vit. & mort. cap. 1.* de earum Seminibus & Ouis scripsit; eas scilicet παραμοίως μὲν, ἀλλὸν ἧ τρόπον viuere: ratione nempe

Respondetur
obiectioni.

Vita Plantis
ascribitur
ἀνθρώπων.

quæ-

quadam similitudinis alicuius: siquidem neque Mors *Stirpes non dicuntur Mori xugias.*
 Stirpibus propriè competit, sed *ἀνασας*, eodem Aristotele ibidem teste.

Nutricationis officium.

ENòs ἀτόως δοξέντ, πάλλα συμβαίνει. scribit Aristoteles *lib. 1. Physic. cap. 2. tex. 10. & cap. 3. tex. 22.* & hoc non esse difficile, *ibidem* Aristoteles, & in præsentia Disputator, proprio exemplo testatur. Vegetationis namque Principatum Cordi ascribendo, clam in alium errorem delabitur, & Nutricationis: etiam officium, *Nutricatio non est in corde.*
 quidpiam à Vegetatione distinctum & separatum, Cordi attribuit: quod nihil aliud est, quàm *αἱματοποίησης* Sanguificatio, cuius officinam Aristoteles *lib. 3. de part. anim. cap. 4. & lib. 3. hist. anim. cap. 19. & alibi*, Cor esse statuit. Quia autem hoc dogma non manifestis modò Anatomicorum obseruationibus, sed rationi etiam ipsi repugnat; & propterea à Peripateticis etiam dudù explosum, atque à Galeno *lib. 6. de placit. Hipp. & Plato.* acriter reprehensum est: ideo pluribus de eo in præsentiarum differere superuacaneum esse duximus. Quod si verò aliud quidpiam, quàm *αἱματοποίησην* per Nutricationis officium intelligit Disputator, dicat nobis quid id sit, aut quale: nam hæc mysteria nos non intelligere, ingenuè fatemur.

Eodem extincto omninò.

PLUS quàm falsum est, cor semper prius extinguì, *Cor postea cum ens.*
 quàm cæteræ partes omnes viuere desinant:

cùm e contra ab Aristotele *lib. 2. de gener. anim. cap. 6.* & aliis dicatur esse postremum moriens: quod itidem, ut *N. Taurellus alp. cas. lib. 5. q. 3. t. 3. scribit*, dubium est. In Insectis enim partes à Corde avulsæ viuunt ad tempus aliquod: licet Cor in alia parte consistens conteratur subita vi, ne vel tantillum temporis viuere possit.

non κτ̄ πτω-
τός.

Causam quoque affectuum.

Obscuritas
ex dictione
insueta.

Dictione monstrosa, ut mysteria videantur eloqui, palpum plurimi Nouatores suis lectoribus vel auditoribus obrudunt: quos non docent, sed ludificant. Quò enim magis à vulgari & consueto loquendi modo recedunt, eò se putant sapientiores. Hinc quis sensus sit pronunciatorum, sapissimè diuinare cogimur. Id quod etiam hoc in textu contigit. Per Affectus namque Morbos seu Symptomata Disputatorem intellexisse, primùm existimabam: verùm incidens forte fortuna in *Jac. Schegk. comment. in art. par. Galen. c. 28.* ex quo hunc locum transcripsit Disputator, de animi affectibus, contra omnium Medicorum consuetudinem, ipsum loqui, demùm cognoui; qui per Affectum simpliciter & absque omni respectu positum τὴν ὁρεξίν nunquam intellexerunt.

Nam cùm sub Peste.

Hoc Nam cùm probationem quidem aliquam eorum, quæ dicta sunt, denotare videtur: seu Pro syllogismum aliquem, vel Propositionis aut Assumpti confirmationem. Sed reuera alterum seu secundum hoc

hoc est argumentum, Cor Pestis esse Subiectum demonstrans: cuius forma talis est. Cuiuscunque partis actiones in morbo aliquo concidunt, hoc est, non tantum ægrè, sed etiam turbatè sua præstant officia, aut in totum illa præstare desinunt, & quidem per se, ac citra partium aliarum omnium *Φαινόμενα διπποσυμβεβηκότα*; ea illius morbi est Subiectum. Atqui in Peste omnes actiones Cordis concidunt per se; reliquis partibus omnibus per se saluis & integris. Ergo Cor est Pestis Subiectum. Assumptionis nos probationem desideramus: & solius Cordis actiones in Peste læsas esse, reliquis omnibus partibus per se suis & integris, ob rationes supra à nobis allatas, negamus. Oprimè se habere aliquid pro sua natura, ex ipsius functionibus intelligitur. *Galen. lib. 1. de Temperam. cap. 6.* De Cordis itaque constitutione ex ipsius actionibus propriis iudicandum: quæ sunt Spiritus Vitalis generatio, eiusdemquè ad omnes corporis partes mediantibus arteriis transmissio: & his inseruiens Pulsus ac Respiratio. Hæ Cordis actiones, vt & omnium aliarum partium, trifariam læduntur, *Galen. lib. 3. de Sympt. caus. cap. 1. § 2.* aut enim abolentur, aut deficiunt, aut deprauatè fiunt. Cùm imminuuntur aut deprauantur, tum non est necesse morbum morte commutari: easdem autem sub Peste, seu laborante adhuc ægro, aboleri ac in totum cessare, quemadmodum Disputatori videtur, est impossibile.

*Non solum
Cor in Peste
læditur.*

Vegetatione quoad participant.

G

Posi-

POsito, sed non concessō, alias omnes corporis partes, non nisi propter Corporati, ac malè habere: non tamen sequitur, naturales solùm seu Vegetabiles prædictarum partium actiones esse læsas. Id quod etiam Disputator, parùm constans, & fortassis de Veritate non multùm sollicitus, in thesi tertia affirmat, scribēs, in Peste omnes corporis vires, præcipuè autem Vitales, & propter has reliquas omnes elanguescere ac concidere. Varia siquidem ac diuersa Sensus, Motus ac Rationis Symptomata, quæ vt plurimum Peste affectis accidunt, ad nutritionis seu Vegetationis vitia vel referre omnia, non nisi summè impudentis, & lectorum oculos animumquè fascino inani perstringentis est. Consideret quæso Lassitudinem cum Iactatione, quam inter Signa Pathognomonica primum esse voluit, *in thesi. 3.* & quam in præsentia ineptè Pigrityam & obtusitatem vocat: & eam Vegetationis vitium esse ipsemet negabit. Meridianâ siquidem luce clarius est, eam ad Animalium functionum, Motus scilic. ac Sensus, noxam referri: nec ex defectu caloris influentis viuifici ac spirituum vitalium, sed ab alijs causis oriri: quas supra in examine thesios tertiæ monstrauimus.

Φαινόμενα Δυσουμβεβηθέντα.

Recentiores Medici, scribit Gal. 1. prognost. 27. ea quæ non existunt, solent Δυσουμβεβηθέντα seu non accidentia nominare, quæ affectum in parte illa non posse inesse declarant: veluti absentia doloris in Hypochondriis, ea saluberrima esse ostendit. Si itaque nō existunt Δυσουμβεβηθέντα, quomodo Φαινόμενα esse aut dici possunt? nisi & ea quæ non sunt, sensibus nihilominus

minus apparere, dicere aut potius nugari velimus?

EXERCITAT. AD T H E S I S V.

DE Materia seu Subiecto Pests hætenus. In præ-
senti capite de Efficiente ac Formali Pests causa
disserit: & primùm nugatur, dum Formalem Pests
causam ab eiusdem essentia, seu ab ipso morbo distin-
guit, & alia Formæ, & Morbi ipsius alia esse Phænome-
na tradit. Cùm tamen ipsemet in progressu Formã ab
Essentia Pests nõ discriminet, & Phænomena quæ Ef-
ficientem indicant causam, cum iis quæ Formæ sunt,
confundat: vt ita in omnibus ac semper sibi maneat si-
milis Disputator. Ad causas itaque, Efficientem &
Formalẽ Pests quod attinet, has esse qualitã & dy-
scrasiam Pestiferam, malignã, venenatã, occultam, rati-
onibus quas *Φαινόμενα* appellat, docet sequentib. Quia
primùm Pests non nisi Cor inuadit, eiusq; vires omnes
prosternit. II. quia nõ quantitate, sed qualitate Cor cõ-
ficit, corrumpit, hominemq; iugulat. III. quia hæc ipsa
qualitas Cor quidẽ inmutat, à Corpore verò vicissim nõ
inmutatur, sed tantùm expellitur. IV. quia inopinatã &
subita morte è medio tollit laborantes, cum Cordis ob-
scura, inæquali & inordinata pulsatione: cum sudore
niuis modo frigidus: crebrioribus animi defectionibus:
cũ interno calore ardente: formã faciei horrida: Vrinã
turbida: certis corporis abscessibus. V. quia nõ tollun-
tur Formales & Efficientes Pests causa, nisi Antidotis
seu Alexipharmacis sua cõsubstantiali facultate qua-
litã venenatã seu dyscrasiã emendantib. obtudenti-
bus, seu cũ sudore expellentib?: & Cordis arteriarumq;

*De Efficiente
& Formali
Pests causa
sententia au-
toris thesauri.*

propriam crasem reficientibus, restituentibusque. Vldenique quia more aliorum Venenorum per Contactum seu Contagionem abeat in actum secundum. Hæ rationes sunt quibus Qualitatem & Dyscrasiam Venenatam atque occultam, Pestis Efficientem & Formalem esse causam, tanquam Apodicticâ Methodo instructus, persuadere Lectori conatur. Nos quidem Pestem Venenatum esse Morbum non negamus: rationes tamen propositas ad id demonstrandum non esse sufficientes, multò minus Apodicticas, asserimus. Ad PRIMAM enim quod attinet rationem, hæc nec Apodictica nec Topica, sed falsa est: & in Dialecticorum regulas impingit; in prima enim Figura maiorem propositionem habet particularem. Vniuersaliter namque accepta falsissima est: cuncti siquidem hac ratione Cordis morbi, Palmus, intemperies ac febres omnes, essent morbi venenati, & occulta quadam perniciæ actotius substantiæ proprietate Cordis crasi propriæ aduersi. Nec Verum est Venena ac Venenosa Cordi soli esse inimica. Etsi enim vitæ causæ potissimum opponatur Venenum, neque id quouis modo aut effectû, sed antipathiâ determinata, quæ est in cõstitutione & crasi cuiusque propria, hincque dependentibus viribus & passionibus, quas alij formales appellant, siue mors sequatur, siue læsio duntaxat, quæ tamen morte finiri possit, si motus vltèrius processerit: Vitam tamen non minus in singulis membris ponimus suam, ac in Corde: nisi quòd hoc insuper actû generalem habet, quo Spiritus ad vitam necessarij generantur; & quo cessante, necesse est potentias reliquorum impeditas hæere, & vnâ emuri. Hinc vita

sua.

Qua refutatur.

*Venena non
soli Cordi
inimica.*

*Vita non in
sola Corde.*

sua est Cerebro, est Hepati, Pulmonibus, Vesicæ &c. cuiuscunque ergo naturam seu potius *κεῖσιν* propriâ, quæ cuiusque *δικεῖαν* seu *ἐχάστην ὕλην* constituit, totius substantiæ dissidio aliquid destruit, id eius est Venenum. Quemadmodum enim sunt Medicinæ, quarum aliæ, *ut patet ex Galen. lib. 1. de comp. medic. κτ' γεν. cap. 1. & li. de Theriac. ad Pison. cap. 6.* præcipuè Cordi opitulantur; aliæ Cerebrum & caput iuuant; aliæ ventriculo præcipuam opem ferunt; aliæ Iecinoris, Liënis, Renum, & aliæ aliarum partium sunt medicamenta propria: ita etiam in Venenis tales reperiri proprietates affirmaverim, & pleraque venena esse, quæ quasdam partes corporis priuatim vitiant, ob antipathiæ cuiusdam singularis occultum interuentum, propter quam hæc his, alia aliis corporibus & membris noxia sunt. Nec mouet nos *πλυπέδγμων* Th. Erastus, qui satis quidem friuolè, sed non satis pro dignitate, negat quidpiam vni membro noxium esse, quod non & alteri aduersetur: quasi omnia membra in vno corpore essent eiusdem naturæ; nec proprijs crasibus ac formis differrent singulæ partes. Ex nostris etiam partibus stat experientia varia & quotidiana. Venenata illa aura, quæ tertiam Epilepsiæ speciem efficit, *de qua Galen. libr. 3. de loc. aff. cap. 7.* non Cordi sed Cerebro venenum est. Venenum quod Arnulfus Imp. contra Guidonem Francorum Ducem cum multis copiis Longobardiam ingressus, corruptis à Guidonis Coniuge ministris, hausit, Cerebro tantopere fuit aduersum, vt Lethargo correptus post triduum vix excitari potuerit. Sic in Æthiopia Elephantina fontes Ophiusam herbam bibentes, ita terroribus & fallis imaginationibus afflicte-

*Error th.
Erastii.*

*Sunt Venenæ
etiam alias
partes πλώ-
τως innaden-
tia.*

*Cicuta vis in
Cerebrum.*

bantur, vt ipsimet mortem sibi consciscerent. Cicuta Cerebro est Venenum. *Matthiol. comment. in præfat. lib. 6. Diosc* Stultitiam enim potui dada efficit. *Galen. libr. quod anim. mor. seq. corp. temp. cap. 3.* Expertus hoc est Franc. Trapolinus Pomponatii præceptor, *attestante Scaligero exercit. 152. 1.* qui loco Petroselini ab ancilla in iuscula posita Cicutæ folia hausit, & amens perit. Idem accidit Nazario Bassano, quem radix Cicutæ pro Petroselino sumta itidem amentem fecit. Solus Socrates in Platonis Phædone, sorbitio tollit quem dira Cicutæ, ad extremum vsque spiritum integra mente permansit. Leporem marinum Pulmonibus, & Cantharides Vesicæ Vrinariæ, venenum esse, Galenus *lib. 1. de comp. med. per gen. cap. 1. & lib. de Theriac. ad Pisonem cap. 6.* & Auicenna *lib. 4. fen. 6. tr. 1. cap. 2.* docent. Disputator in discursu suo de morbo Gallico sub alieno nomine edito, Venenum Gallicum Venarum & Hepatis crasi oppositum esse scribit. Idem circa alias corporis humani partes contingere, post illos, qui de Venenis ex professo commentati sunt, testatur ipsa experientia. Quapropter verum non est, Venena non nisi soli Cordi totâ sua substantia repugnare: ad quamcunque enim dominantium partium venenum peruenerit, tum mortis periculum homini instare, Galenus *lib. 3. de loc. aff. cap. 7. docet.*

*Lepus mari-
nis Cantha-
rides.*

*Venena as-
gunt qualita-
te, non quan-
titate.*

SECUNDAM rationem non per omnia admittimus. Etiam si enim *μιασματᾶ* seu inquinamenta & seminaria Pestilentialia Cordi, eiusquæ proprio tēperamento venenatâ ac malignâ sua qualitate, sunt aduersa: id tamen cum aliis etiam agentibus naturalibus, etiam si venenata non sint, habent commune, vt Quali-

tate

tate sua per se agant. Non enim Quantitate, quæ *ut P. Fonsc. lib. 5. Metaphys. cap. 2. quest. 6. f. 4. docet*, actiua non est, seu *ut I. Scaliger exercit. 352. 1. scribit*, nihil agit; sed Qualitate, *ut P. Melanthon. tradit*, substantia operatur. Hæc tamen Qualitas absque conuenienti Quantitate illius substantiæ cuius est qualitas, efficax esse non potest. Ignis calefacit quidem qualitate sua congenita, sed non sine quantitate debita: minima enim eius portio, *verbi gratia, ut Galenus lib. 3. de Temperam. cap. 4. scribit*, centesima vnius scintillæ pars non calefacit, imò ne sensum quidem vllum sui excitat: quemadmodum & Deleteria, *ut Galenus ibid. docet*, vbi planè minimâ quantitate exhibentur, nullam inferunt sensibilem noxam. Sunt quidem rerum quarundam vehementissimæ vires, quæ in minima quantitate maximos habent effectus, *ut Galen. lib. 3. de loc. aff. cap. 7. & lib. 6. cap. 5. exemplo Phalangii & Scorpionis docet*. Phalangium enim ex Araneorum genere paruum animal, vbi aliquem momordit, exiguo veneno per minimum foramen, quod vix conspici potest, iniecto, totum corpus tam vehementi mutatione afficit, *ut quispiam non crederet, nisi sæpenumero id accidere videret*. Sed longè maiori admiratione dignus est tantillus Scorpionis ictus, cuius aculeus in parte extrema est acutissimus, ita *ut nullum in ea foramen appareat*, per quod venenum eiaculari possit: breui tamen admodum tempore commorsis cum graui animi defectione vniuersum corpus veluti grandine percuti videtur. Non tamen omnium par

*Phalangii
venenum.*

*Venena vsis
amica.*

repe-

reperiuntur, quæ vt non tam citò agunt, ita in minima quantitate níl operantur, nec affumentes lædunt: id quod Anus Atheniensis, cuius apud omnes percelebris memoria est, experimento proprio docuit. Et enim ea ab exigua Cicutæ portione auspicata, nullo detrimento ad permagnam progressa est copiam: *vt videre est apud Galenum. lib. 3. de simpl. med. fac. c. 17.* Siue itaque in magna, siue in parua quantitate, vel minima, agunt venena, nunquam sine quantitate agunt, cui proportionem suam responderet qualitas. Hinc sine quantitate, illa medicamenta quæ naturam habent exitialem, nocere non posse, Galenus *2. aphorif. 17.* scribit. Quod autem Galenus, *lib. 3. de simpl. med. fac. cap. 17. & libr. 5. cap. 19.* venena frigida non qualitate, sed quantitate agere, docet id cum limitatione intelligendum est: hæc enim non secus ac alia Deleteria proprietate quadam, ac totâ, quod aiunt, substantia, naturæ nostræ sunt aduersissima, & si quantitate solùm interimerent, deleteria non essent nominanda: quia tamen non sunt ita vehementis actiuitatis atque alia, ideo in maiori etiam quantitate, si nocere debent, vt applicentur passo, necesse est: in maiori siquidem quanto, maior, vt aiunt, est qualitas. Comparatio quam cum Peste & efficacissimo Phalangii veneno verbis I. Schegkii *ex lib. de occult. med. fac. cap. 2. fol. 113.* instituit, claudicat ex utroque pede, & momenti est nullius. Absque mole, id est, magno & ingenti pondere omnia quidem venena lædunt: non tamen absque omni quantitate, vt paulò prius *ex Galeno 2. aphorif. 17.* tradidimus: pro maiori enim ac minori virium efficacia, ac vehementia, maiorem alia, & alia minorem, vel minimam, quæ interdum

dum non animaduertitur, quantitatem (Corpoream quantitatem appellat Disputator, qui fortassis quantitates extra corpora in Anaxagoræ abyſſo naturæ vidit) vt lædere poſſint, requirunt. Id quod in Peſtilenti veneno maximè eſt conſpicuum, Cum enim id ex illorum venenorum numero ſit, quæ vt *Disputator ſequente theſi, & in diſcurſu ſuo de morbo Gallico fol. 14. 15. ex I. Schegk. comment. de morb. ſubſtant. docet*, non κατὰ φύσιν ſuis ſubiectis inſunt, ſed πρὸς φύσιν à cauſis præternaturalibus generantur, & corruptelæ quædam ſunt rerum naturalium: ac propterea pro ſubiectorum diuerſitate ac corruptionis modo, magna in his ſit priuitatis ſeu malignitatis diſcrepantia, ac copiæ veneni diuerſitas: id eo Peſtis quædã leuior, alia grauior alia grauiſſima, cū ob pernitiæ veneni mitiorem, aut vehementiorẽ, tum ob eiufdem minorem vel maiorem copiam. Quapropter; quantitate etiam huiuſmodi venenofa *μειοματῶ*, æſtimare decet prudentem Medicum: exemplo authoris *lib. de natur. hum.* qui vbi νοσερῆ ἀπόκρισις ſeu aër infectus morbi Epidemici cauſa eſt, prouidendū monet *ὅπως ἐπνεύματι ἐλαχίση ἡ ῥύσις ἐς τὸ σῶμα ἐσίοι*, vt pauciſſimus ſit aëris influxus in os, hoc eſt, vt ipſemet ſubiungit, vt parcè minimequè frequenter homines attrahant aërem [quantitatem hîc reſpexit, quod non feciſſet, ſi Peſtilens venenum abſque quantitate eſſet efficax] καὶ ὡς ξενότητι ἔσται, & vt aër quem attrahunt, ſit maximè peregrinus ſeu alienus ab infecto aëre [qualitatem hîc innuit.]

Etiam quantitas Veneni Peſtilentis Medico attendenda.

• TERTIA ratio nulla eſt. Vt enim falſum eſt, Venena propriè ſic dicta à Corpore animato non mutari; ita falſiſſimum eſt, virus peſtilens nõ immutari nec al-

terari à calido natiuo partium solidarum, sed tantum expelli, & n̄ expellatur, cum sauiſſimis Symptomatibus ſubitò ac inopinatò ægrum mori. Ad alia namque Venena, ea præſertim quæ non *παρὰ φύσιν*, ſed *φύσει* eſſe, ac ſubſtantialibus quibuſdã *δυνάμει* prædita dicuntur, quod attinet, certum quidem eſt ea difficillimè immutari, hoc eſt, vinci ſeu ſuperari à calido natiuo, naturæ inſtrumento: cum enim toto genere ſint deleteria, grauiã & naturæ animalis corrumpentia; ideo Galenus *lib. 3. de Temperam. cap. 4.* ea nulla ſubſtantiæ ſuæ mutata parte, ſed tota ſeruata integra corpus af-

Natura omnino in venenâ agit.

ficere ſcribit. Non tamen id per omnia probamus; nec naturam in papaueris ſuccum, *vt ibidem legimus*, ne vna quidem qualitate, multò minùs totã ſua ſubſtantiã, quicquam agere poſſe, concedimus. Siquidem Galenus ipſe *lib. 3. de ſimpl. med. fac. capit. 17.* contrarium docet; & papaueris ſuccum, Cicutam & alia frigida Deleteria ſeu venena perpeti viciffim non nihil à calido natiuo, imò concoqui etiam, affirmat. Natura enim animalis haudquaquam quieſcit, *Galen. 4. vict. acut. 42.* & ſemper neceſſariis ſibi operis vacat, nunquam torpet, aut negligens eſt. *Galen. lib. 1. de diff. reſpir. capit. 12.* & niſi ageret in ipſa etiam venena, hæc non agerent viciffim in corpus, quoniam non reducerentur de potentia ad actum: mutationis ſiquidem principium à noſtro calore adipiſcuntur. *Galen. lib. 1. de ſimpl. med. fac. cap. 11.* Omnes qualitates in ſeſe mutuò quadamtenus agere, ruruſum Galenus *lib. 3. ſimpl. med. fac. cap. 17.* ſcribit. Et omne agens viciffim pati aliquid à patiente, etiam ſi fuerit multò potentius, *Ariſt. li. 4. de gen. an. c. 3.* & ex ipſo *Galen. lib. 3. de ſympt. cauſ. c. 2.* docet: quod etſi ad primam appli-

applicationem forsitan latet, temporis tamē progres-
 su facile apparet: quemadmodum gladius acutissimus
 hebetatur à carne vel cera mollissima quam secat: ac
 durissimum lapidem aquæ gutta, si diutius in eum de-
 stillauerit, excavare potest. Hac ratione fit sæpè, vt
 Opium & alia frigida appellata venena, non modò
 prout $\Phi\upsilon\sigma\delta$ sunt, sed etiam arte ad maximam subtili-
 tatem redacta, perpetiantur à calido nativo plurimū,
 ac omninò vincantur & superentur. Hoc Medici nar-
 cotica suis ægris propinantes medicamenta, experiū-
 tur quotidie: expertus etiā est Aurelius Antonius Im-
 perator, qui ex frequenti & quotidiano Theriacæ opi-
 atæ vsu, inter vitæ functiones quoq; profundo somno
 corripit solitus est, absq; detrimento, naturâ, vt scribit
 Gal. li. 1. de antidot. c. 1. vim Opii vincente. Mirhridates, te-
 ste Plin. li. 25. c. 2. quotidie præsumptis remediis venenū
 bibere solitus est, atq; id consuetudine sibi innoxium
 reddidit. Cùm enim lenta & moderata, vt Ioh. Langius
 li. 1. ep. 12. docet, primū vescendi venenâ consuetudo
 accesserit, ea quoq; in corporibus humanis digeri & in
 alimoniam cōverti, nemo mirabitur: cui namq; assue-
 facta spatium sumentis natura erit, eius vim contemnet.
 Gal. li. 5. de sanit. tuen. ca. 9. Sic Anus Attica, cuius supra ex
 li. 3. de simpl. med. fac. c. 17. meminimus, consuetudine Ci-
 cutam sibi ita familiarem reddidit, vt eâ absq; omni
 detrimento in permagna copia vesceretur. Et Auerroës
 in proëm. li. 3. Phyl. scribit, quosdā cōsueuisse comedere ve-
 nenū in tantū, vt esset eis cibus. Puella p̄sentissimo Na-
 pelli veneno nutrita, & puellari venere decora, ab Rege
 Indorū, Alexandro Magno, dolo, muneri data dicitur:
 cuius scintillantes & serpentū more nictantes oculos

*Narcoticis
 quoq; naturâ
 se opponit.*

*Puella Nap-
 pello pasta.*

quum Aristoteles ipsius Præceptor vidisset: caue tibi ab hac, inquit, ô Alexander: hâc nempe tibi exitium paratur. Nec iudicio Aristotelis defuit euentus: nam plerique proci virginis commercio intoxicati interierunt. Auicenna *lib. 4. fen. 6. tract. 1. cap. 2.* ex Ruffo scribit, & post hunc Albertus Magnus *de animal. lib. 25. cap. 2.* huius puellæ saluam etiam animalibus noxiam fuisse. Hoc scripsere, vti vetustissimum, scriptores vetustissimi. Sed & his proximis nostris seculis eadem venenis vescendi ratio penes quendam Cambaiæ Regem reperta est: quem ab infantia veneno enutritum ferunt, tantæ què fuisse malignitatis, vt ipso halitu ac sputo interficeret: & Scaliger *exercit. 175. 2.* muscas quæ solo suctu cutim modò perstringerent, turgidas interiiisse, scribit. Nec non Ludouicus Barchena *Indic. rerum lib. 1. cap. 2.* vix vllam ex Vxoribus suis, quæ illi committeretur, mortem in diem proximam effugisse, refert. Et hæc de Venenis, quæ secundum Disputatorem *Φύσσει* producuntur. Ad Pestilens verò quod attinet Venenum, cùm naturalia illa Venena (F. Platerus Pestilens etiam venenum naturale esse vult, ab origine mûdi in certis corporibus hærens. *tract. 2. Praxeos.*) nō modò à natiuo partium solidarum calore per se, aut ab Alexipharmacis adiuto, interdum vincantur, sed etiam in alimentum quandoque, vti diximus, hominibus cedant: quid prohibet, quin etiã Pestilens virus, quod vt plurimum micus est Napello, Cicuta & similibus, à natura sola, aut ab arte adiuta alteretur, expugnetur ac euincatur? Et si medicamenta Dyscrasiam Pestilentem emendare & obtundere possunt, quemadmodum Disputator in hac eadem thesi loquitur: cur idem Na-

Ergo etiam
Pestilens vi-
rus à natura
vinci potest.

turæ negabimus, quæ sola morbos curat, *Hippoc. 6. Epid. s. t. 1.* remedia autem sunt instrumenta tantum naturæ operantis: & Medicus eiusdem Naturæ, quæ iuxta Galenum *lib. 1. de dieb. decr. cap. 11.* omninò sufficit, minister ac æmulus. *Galen. lib. de const. art. cap. 12. & in art. medic. cap. 87. lib. 1. Epid. 2. 45. & libr. 1. de dieb. decr. cap. 11.* Non eadem semper & ubique est Pestis malitia ac efficacia: tempore quinetiam virus emarcescit: hæc interdum mitior est, nonnunquam sæuissima; & propterea facilius, aut difficilius vincitur. Ex iis etiam, qui in eodem aëre Pestilenti versantur, & eodem *μίσματι* hauriunt, non omnes æquè afficiuntur: sed ut iuxta Hippocratem *3. aphor. 2.* naturarum aliæ quidem ad æstatē, aliæ ad hyemem benè vel malè sunt cōstitutæ; ita quoque prout cuiusque corpotis constitutio fuerit, alius alio citius, aut omnino nō, hoc morbo corripitur, sed *νοσερὴν δόκρῆσιν* vel *μίσματι*, venenosa, antequam vllam manifestam vel sensui perceptibilem noxam inferant, superat ac discutit. Ex iis verò qui Peste laborant, hi statim pereunt, alii tardius, alii tandem euadunt: perniciofa namque vis tunc mitescit, & superatur ab ejus, qui inficitur, naturâ, vel ex se satis validâ, vel ope *ἀλεξιφάρμακων* roboratâ. Ut enim Alimentum non modò vincitur à corpore, sed etiam vicissim corpus alterat: ita Venenum vincit quidem suâ naturâ corpus, alteratur tamen vicissim ab eo, & interdum planè vincitur. Nec est ut victoriam naturæ in sola expulsione sitam esse, statuamus. Conflictus ac pugna naturæ & morbi quæ in alteratione consistit ante vtilem expulsionē requiritur: id quod Disputator veritate cōuictus ipsemet fatetur, dum huiuscemodi expulsiones Criticas

Idquè non tantum expellendo, sed prius alterando.

appellat, nec bonas esse, nisi Coctionis signa appareant, & in die fiant decretorio, scribit. Et ad quid de curatione Pestis tantopere sumus solliciti, viriumque robur tam anxie obseruamus, si natura non nisi expellendo in Pestilens venenum, & ab eo introductam dyscrasiam, agit. Pro expulsionem siquidem tanto non indiget robore, sed à morbificis causis irritata sæpè citius expellit, quàm conueniens & ex re agrorum fit: id quod in Symptomaticis excretionibus indies experimur. Alexipharmaca quinetiam non expultricem tantum, sed alterantem quoque naturæ facultatem iuuant, sine qua ne gry quidem antidota contra venena possunt: etsi enim hæc non cedant in alimentum, crasitamen quadam temperata concoqui dicuntur, non vt corpus nutriant, sed vt tanquam *ωετρωματὰ*, à sanguine separari & vtiliter excerni possint. Quod de Pestilenti veneno diximus; idem de Epileptico, Venereo & similibus dici etiam potest. Epilepticum enim, quod sua perniciosa qualitate stuporem quendam Cerebro inducit, non diu durat, sed infra Cerebri viocius dissoluitur, vincitur ac dissipatur. Gallicum virus plurimis innoxium fuit, etiamsi cum infectis rem habuere, aut lecto inquinato, vel vestibus infectis vsi fuerint. Infecti verò vel ægrotantes, non iis solum quæ naturam ad expulsionem sollicitant, sed quæ oppositâ occulta dyscrasia eidem veneno aduersa sunt, curantur. Eadem aliorum quoque est ratio.

QVARTVM argumentum quidpiam dicit, quod ad rem facere videtur; si modò rectius aut meli-

melius intelligatur, quàm à Disputatore prolatum
 est. Quæ enim grauiâ ac lethalia Pests Symptomata
 recenset, non in omnibus omnia apparent; & sunt
 Pesti cum aliis acutis & lethalibus morbis, etiamsi ni-
 hil venenati habeant, commune. At in Peste, præ-
 ter celeritatem & inuasionis modum, iudicii seu cri-
 ficos difficultatem ac incertitudinem, oportet Sym-
 ptomata esse præter rationem grauiâ & horrenda;
 hoc est; cum ex manifestis qualitatibus nulla adsit,
 quam horum causam esse constet. Hoc videre
 est apud Hippocratem *lib. 1. Epidem. sect. 3.* in hi-
 storia ægroti noni, nempe Critonis: in quo Gale-
 nus, *ut patet ex lib. 2. de diffic. respir. capit. 8.* admira-
 tus est mortis velocitatem & inopinatum tot acces-
 sionum concursum. Hominem scilicet ambulan-
 tem, & consueta vitæ munia obeuntem, primùm ex
 magno pedis digito vehementer dolere; cum hor-
 rore, anxietudine, febricula, prima nocte delirare;
 postridie totum pedem ad talum intumescere cum
 phlyctænis paruis, nigris, febrî acuta furore, & me-
 racæ bilis per aluum copiosa excretionem, eâdem die
 mori, Quis enim non intelligit, nec humorum co-
 piam (id quod Galeno *in comment. 1. Epidem. 3.* con-
 stat placuisse) nec caliditatem, nec acrimoniam,
 nec frigiditatem, nec aliam quampiam manife-
 stam, sed occultam & venenatam qualitatem, tam
 subitum Critoni interitum intulisse? Galenus *lib. 2. de
 diffic. respir. c. 8.* cum Critone alium in Larissa Caluum,
ex Hipp. 3. Epid. 3. 76. committit, & in euentum celerita-
 te parem facit: & Critonem secunda die præter opi-
 nioem mortuū esse scribit: ex quo fortassis Disputator
 opi-

Mors in Pestem non semper inopinata etiam si subitanea.

opinionem suam, mortes scilicet in Peste omnes esse inopinatas, credulis persuadere posset. Sed sciat is, non omnes in Peste tam subito mori: ne has subitaneas mortes verè & semper inopinatas dici debere, propterea quòd imprudentioribus inopinata esse videntur. Hinc Doctissimus Hieron. Mercurialis, *in comm. in histor. Critonis*, se non credere profiteretur, Hippocrati in cognoscendis morbis, eorundemquè exitu prævidendo solertissimo hanc mortem inopinatam visam fuisse; & mortem citò ad futuram ipsum prius non cognovissè. Sunt quidem prædictiones salutis & mortis, vt in aliis morbis acutis non omninò certæ, *Hippocr. 2. aphor. 19.* ita in Peste incertissimæ; cùm ea acutus quoque morbus sit, & occultâ vi Cor vitalesquè spiritus aggrediatur. Hinc vana spe vanoquè metu variè Medicos eludit. Aliquando namque fit, quemadmodum etiam in examine thesæos decimæ quartæ monebimus, vt omnes facultates integræ videantur, confurgat & ambulet æger, edat & mente sit illa sã, nullumquè sentiat in vlla parte dolorem, qui tamen paulò post mortuus concidit. Non tamen idcirco omnes omninò exitus in Peste inopinatos statuere oportet, & omnem Prognosin in dubium vocare. Monere saltem voluit Hippocrates iuniores aut rudiores, ne temerarii & præcipientes sint in prædicendo morborum quorumcunque euentu; eorum præsertim, qui occultam virulentiam habent; in quibus quandoque falli etiam industrios & sagaces Medicos contingit.

Prædictiones in Peste incertæ.

QVINTVM argumentũ alicuius est momenti: & de eo, vbi ad curationis examen peruentum fuerit, forte agemus. In præsentia vnicum errorem notandum duximus:

ximus; dum videlicet non prius tolli Pestem asserit, quam ἀλεξιφάρμακα decernantur in animo Medici, quæ per os ægro propinentur, aut exterius cuti applicentur: cum econtra, absque vlllo huiusmodi alexipharmacorum vsu nonnullos à Peste liberari, sæpè experiamur.

Interdum sine medicamento Pestis evanescit.

POSTREMVM argumentum leue, friuolum & manifestè falsum est: vt mirari satis nequeam, Hominem literatum & qui in docenda ac facienda Medicina consenuit, ad huiusmodi ineptias, quas ne pueri quidem in Scholis si assererent, impuniti abirent, deuenisse. Gregorius quidem Nyssenus olim, & nuper Hieronymus Perlinus Medicus Tridentinus, nullum dari in morbis Contagium, docuere quorum alter in Præudio suo seu Declamatione aduersus morborum Contagionem, impiam ac deplorandam Itatorum timiditatem, & detestandam præseruandi ab imminente Peste Vrbes ac Prouincias consuetudinem, satis patheticè describit. Verùm cum quotidianâ experientiâ horum euincatur ac refutetur opinio; Contagiosos quidem concedimus multos morbos, & Pestem nulli contagiosorum morborum cedere affirmamus. Est enim inter contagiosos morbos Contagiosissima Pests; ac Propterea Peste laborantium conuersationem periculofam esse, ne inde contagium, quemadmodum ex Scabie & Lippitudine, contrahatur, cum Galeno *lib. 1. de differ. febr. cap. 2.* asserimus: infinitis si quidem penè modis Pestem habilibus subiectis communicari, euentus docuit. Non tamen propterea omnes morbos, qui Contagiosi sunt, etiam Venenosos esse; nec omnia Venena esse Contagiosa, concedimus: quæ enim, vt

Disputator loquitur, κατ' ἐπιτέλειαν agunt venena,
 Contagionis sunt expertia omnia. Sed ne idem sapi-
 us repetere cogamur, nos omnia quæ Disputator in
 hac & sequentibus thesibus de Contagio habet, hoc
 in loco examinabimus; ea primùm proferentes, quæ
 apud plerospue Medicos de Contagione in confesso &
 extra controuersiam sunt. Medici Contagium esse
 aut fieri dicunt, cum consimilis ab vno subiecto in ali-
 ud propagatur affectio: vt & cui corpori Contagium
 importatum est, & à quo dimanauit, consimile in i-
 psorum amborum substantia vitium insit: ita vt agen-
 tis corporis affectio non κατ' ἐπιτέλειαν, sed ὁμοειδῶς ο-
 perando, consimile in corpore patiente generet πύ-
 ρος; quod rursus consimilem sibi sobolem in habili
 subiecto gignit, quæ in tertium deriuatur, ac deinceps
 in dispositos quosque serpit, ferocitque: mediantibus
 seminariis, totam in se morbi essentiam instar semi-
 nis cuiusdam comprehendentibus: quæ Hippocrates
 μιάσματα & νοσηρὴν ἀπόκρισιν lib. περὶ Φυσῶν. § lib. 2. de nat.
 human. & Aristoteles sect. 1. probl. 7. πῶικαυμα, Gale-
 nus autem ἀιθυμιασιν in lib. 2. de natur. human. text. 4.
 & (in specie de Contagio Pestilenti loquens) σπέρμα-
 τα. § λοιμῶν lib. 1. de differ. febr. cap. 4. Alexander Aphro-
 dif. λοιμικὴν ἀπύρριον, vocat. Hinc Contagium est Se-
 minariorum morbosorum similem affectum gigne-
 re valentium à corpore infecto in aliud aut plura cor-
 pora analogiam cum illis habentia transitus & com-
 municatio. Quod semen seu Seminarium non est
 qualitas nuda, sed vapor quidem seu exhalatio,
 non vulgaris, sed disseminata à corpore infecto,
 subtil-

De Contagio
 disputatio.

Contagii
 descriptio
 ἀνεπιληγμέ-
 νη,

Breuior &
 ἐπιληγ-
 μένη.

subtilis seu tenuis, acuta, lenta & validissima mistio-
nis. Hinc agens seu corpus à quo seminaria prodeunt,
eo ipso morbo, quo aliud per Contagionem affici di-
citur, necessariò laborat. Nec in omni Contagio con-
tactus requiritur: etsi enim seminaria absque con-
tactu nullum corpus afficiant: corpus tamen, à quo
illa *μιάσματα* exhalant, non necesse est patiens cor-
pus semper tangere, aut iuxta Aristotelem *libr. 5.*
Physic. capit. 3. text. 22. & libr. 1. de ort. ac inter. capit. 6.
text. 44. eorum extrema simul esse: siquidem sæ-
pissimè corpus aliquod ab alio longo satis locorum
interuallo distante, mediante seminario, seu mor-
bida excretionem, quæ vel aëri, vel alio alicui fomi-
ti inhaeret, inficitur: quemadmodum Pests *μιάσ-
ματα* ex Ægypto in Græciam fluxisse, Galenus *libr.*
1. de differ. febr. capit. 4. scribit. Hæc communis
Medicorum de Contagione est sententia: nunc quo-
modo Disputatori cum iis conueniat, videamus.
Is in hac & sequentibus thesibus, octaua videlicet
& vndecima, scribit, quòd Pests more aliorum ve-
nendorum subiectam habile & inficiat, & per affe-
ctionem ac contagionem corrumpat, semper &
promptius, quàm morbi alii omnes. Contagio-
nem item esse perpeffionem quandam & affectio-
nem, quæ fit contactu non Mathematico, sed Phy-
sico duorum corporum, quorum alterum propter
communicationem motus cuiusdam agit, & alterum
patitur contra naturam. Et quòd tangens seu affici-
ens *μιάσμα* quoddam corpori patienti conferat, vel
transmissione solius qualitatæ, vel vaporis, fulignis
aut alterius alicuius rei corporeæ, infectæ tamen,

Contagio &
contactus
differunt.

communicatione. Hæc egregia Apodictici Disputatoris de Contagio est doctrina: de qua alij Medicine per somnium quidem cogitarunt. Quis enim vnquam ἀφ᾽ ἑῶν Tactum vel Contactum cum Contagione confundere ausus fuit, præter Academicum nostrum Disputatorem? I. Schegkius quidem, nescio qua auctoritate aut licentiâ Academicâ, vocabulis rerum interdum abutitur: in commentariis enim *in prædicament. Aristot. cap. de Relatione, & in 1. prior. analyt. cap. 8.* per Contagionem intelligit ἀφ᾽ ἑῶν Tactum vel Contactum Physicum: & *in comment. in cap. 6. lib. 1. de ort. & interit. & in prædicam. cap. de Qualitat.* Contagio ipsi idem est, quod Physicis vocata Reactio, seu mutua actio & passio: & *in disput. de purgant. medic. fol. 795.* per Contagionem intelligit simplicem alterationem. Res tamen ipsas iis nominibus significatas, quantum ego quidem sciam, nunquam confudit: neque Tactum Physicum & Contagium Medicum, propter quod morbi quidam dicuntur Contagiosi & per Contagium inferri, pro vna eademquæ re habuit. Quod autem Disputatori idem sit Tactus & Contagium, probatione indiget nulla: & qui eam requirit, aut rudis planè est, & quid Tactus ac Contagium sit, planè ignorat; aut Disputationem Academicam non legit: quem tamen laborem Lectori, ad umbilicum libri imponemus. Definitio namque Contagii, quam in thesi vndecima proposuit, omnibus naturalibus actionibus & perpeffionibus, quæ per contactum fiunt, competit. Sit nobis, exempli loco, combustio ligni ab igne: hîc duo sunt corpora sese Physicè contingentia, quorum alterum, Ignis nempe, agit, & alterum, vt pote Lignum, patitur: Ignis item *ἡδὲ* quod-

Definitio
Contagii nis
mis lata.

quoddam Ligno confert, calorem scilicet in summo gradu, à quo corrumpitur. Eadem est aliorum absque Contagione agentium ratio. Et hic primus circa Contagionis naturam Disputatoris error est.

Secundò idem errat, dum Contagium Perpeffione definit, cum potius Actione sit definiendum: siue enim pro qualitate seu vi quorundam morborum, quâ alios ὁμοιδῶς contaminant; siue pro seminariis, quemadmodum Disputator *in thesi 2.*; siue pro ipsa motione, seu morborum mediantibus seminariis propagatione, Contagium accipiatur; semper potior Actionis, quàm Passionis in iis habenda est ratio: etsi enim vna numero est agentis & patientis ἐνέργεια, illa tamen ἐπιτελής est, & hæc ἀτελής, vt ex Aristotelis Metaphysicis patet.

Contagium non est Perpeffio sed Actio.

Tertius error est, dum corpora sese contingentia propter communicationem motus cuiusdam agere & pati affirmat. Actio quidem & Passio non sunt absque Motu, non tamen sunt propter Motum ipsis communicatū, sed propter agentium & patientium naturā, vt mouere & moueri possint. Quod si per communicationem motus cuiusdam Contactum intelligit; neque hic per se actionis & passionis est causa; sed causa sine qua non possunt agentia & patientia naturalia agere aut pati: quemadmodum Iac. Schegkiius *lib. 15. de Demonst.* docet Agens quippe & patientia naturalia sic sunt comparata, vt quando sibi mutuò appropinquant, & propius coierint, vt potentia & facultas vtriusque in actum permutari queat, necesse sit hoc quidem agere, illud verò perpeti quidpi-

Motus in contagio.

am; eodem I. Schegkio *in comment. in libr. de Epidem. atteste-*
stante.

*Contactus in
 Contagio non
 semper inter-
 cedit.*

Quartò falsum est, in omni Contagione conta-
 ctum duorum illorum corporum, inficientis nempe
 & eius quod inficitur, requiri. Ex superius namque
 dictis patet, sæpissimè, in Contagio scilicet per fomi-
 tem & ad distans appellato, corpus quod inficitur ab
 inficiente longo satis locorum interuallo distare,
 Quod si Disputator dixerit, etsi duo illa corpora sese
 non semper contingant, patiens tamen corpus tunc à
 vaporibus seu seminariis, quæ etiam substantiæ cor-
 poreæ sunt, necessariò contingi, & sic Contagium fi-
 eri: tunc nos ad hoc refugium regerimus, id verum
 quidem esse, quòd in omni Contagio patiens corpus
 aut à corpore infecto aut à morbidis excretionibus vel
 exhalationibus, necessariò attingatur: hæc tamen
 non fuit mens Disputatoris, utpote qui corpora sese
 tangentia, ab exhalantibus inquinamentis, ac trans-
 missis vaporibus & fuliginibus infectis, vel potiùs in-
 ficientibus, in thesi vndecima expressè separat
 & distinguit. Aliud itaque refugium ut qua-
 rat necesse est: hic namque præclusa ipsi est
 via.

Quintus error, & quidem sicco non prætere-
 undus pede est, dum generalem Contagionis defini-
 tionem, prout omni seu vniuersæ Contagioni com-
 petit, speciei cuiusdam differentiâ contrahit, nec
 generis communitatem explicat, sed derepentè
 præcipiti saltu ad Contagium Pestilens delabitur,
 & Pestilentem qualitatem pro differentia ponit.
 ac si sola Pestis contagiosa, & seminaria contagi-
 o-

osorum morborum non nisi Pestilentialia essent.

Sextò errat, dum in Peste interdum solam qualitatem pestilentem ab agente in patients transmitti, tradit. Non quidem negamus, quædam agentia naturalia qualitatibus quibusdam à se diffusis in patientia corpora, efficacia esse: in Contagione tamen alia ratio est, in qua agentia quibusdam *σωματικαῖς διαρροαῖς* patientia afficiunt. Ii siquidem solummodo morbi contagione multiplicantur, in quæ alios propagantur, qui *ut Thom. Erastus in disput. de Contagio thes. 20. scribit*, vel halitus expirant, vel alia corpuscula procreant, totam in se morbi essentiam instar seminis cuiusdam comprehendentia. Hinc superius mediantibus non qualitatibus nudis, sed inquinamentis & morbidis excretionibus, quæ licet tenues ac ferè insensibiles, corporeæ tamen sunt, contagiosos propagari morbos diximus.

Postremò errat, dum cum Iac. Schegkio *in disput. de purgant. medic. fol. 195.* Venena per Contagionem abire in actum secundum, & subiectum habile inficere ac corrumpere docet. Nullum namque ex illis venenis, quæ κατ' ἐντελέχειαν agunt, per contagionem propagari, ex eo euentissimum est, quòd illa non eandem habent quam faciunt qualitatem; seu, quòd non eiusdem speciei qualitas in iis est qualem in patientibus producant: quæ verò per Contagionem afficiunt, φθροποιῶν qualitatem actu in se continent, eamquæ, *ut cum Disputatore loquar*, non κατ' ἐντελέχειαν, sed ὁμοειδῶς vniocè corpori patienti, *ut supra dictum,*

Venena
κατ' ἐντε-
λέχειαν
agentia, alio
ter agunt, atq;
quæ per Co.
tagium.

Venena non
omnia con-
tagiosa.

72

EXERCITAT.

communicat: & eiusdem speciei *πᾶσι* inest in agente, quale patienti communicatur. Præterea neque omnia illa venena, quæ ex corruptione rerum *πρὸς φύσιν* generantur, Contagiosa sunt, aut per Contagionem corpora afficiunt: etiamsi enim quædam vapores quosdam ex sese mittunt; euaporatio tamen illa non est verè *νοσθη δότικη*; & destituitur virtute corpora analogæ, quæ debito modo contingit, corrumpendi; nec in se morbi essentiam, instar seminis cuiusdam comprehendit. Hoc patet exemplo Suffocationis Vterinæ, & aliorum quorundam morborum, qui ex interna humorum corruptione, ac in veneni naturam transmutatione, oriuntur; nec tamen per Contagionem aliis communicantur: aliàs conuersatio huiusmodi ægrorum non esset admodum curta. Et hæc de Contagio.

EXERCITAT. AD THESIS VI.

Præsenti capite, quibus Venenis Pestilens venenum sit annumerandum, docet: imò non docet: sed rem spinis quibusdam ac verborum portentis, velut ænigmatum inuolucris datâ operâ implicat; ac inuoluit: quò fortassis plus sapere, aut doctior acutioruè aliis esse videatur: vel ne prophana turba mysteria Dictatoris assequatur. Ne verò nimis anxie aut curiosè in omnia animaduertere velle videar, consultò præteribo plurima. Interalia hoc primum notandum duxi, Disputatorem sapissimè abuti
termi-

terminis Philosophicis, Metaphysicis imprimis: iifq; *Abusus tero*
 contra Philosophorum, & potissimum Aristotelis *minorum*
 mentem, ac loquendi aut scribendi consuetudinem, *Philosophicorum.*
 insolitas ac minimè vsitatas asilere significaciones: id
 quod hoc in loco, in terminis, κατ' ἐντελέχειαν δυνάμει &
 ἐνεργεία, luce meridiana clarius est. ἐντελέχειαν enim,
 ab Aristotele nouo nomine appellatam, *Cic. 1. Tuscula.*
 ac δυνάμει, tanquam nomina essent vnus eiusdemquē
 rei, coniungit, & vtrique ἐνεργείαν opponit: cūm Ari-
 stoteles contrā vbique locorum ἐντελέχειαν & ἐνεργείαν
 pro eādē re habeat, & vtramque δυνάμει seu poten-
 tiā opponere soleat. Quod iis etiam qui leuiter saltem
 in Aristotelicorum monumētorum lectione sunt ver-
 sati, notissimum est: ideoque id pluribus demonstra-
 re supersedemus, lectorem ad ipsum Aristotelem ab-
 legantes. Is enim (vt ex plurimis locis paucos saltem
 attingam) *lib. 3. Phys. c. 1. text. 6.* in vnoquoque genere δι-
 ρημένα esse, quæ sunt ἐντελέχεια, & quæ sunt δυνάμει, scri-
 bit: & si fortè quædam δυνάμει sunt & ἐντελέχεια, ἕχ' ἄμα,
 ἢ & κατὰ τὸ αὐτὸ, *ibidem tex. 8.* subiungit. Et δυνάμει atque
 ἐντελέχειαν non parum differre *lib. 1. de anima cap. 1. text.*
6. testatur. Hinc vbique id quod Est, per ἐντελέχειαν &
 δυνάμει diuidit: vt *lib. 2. Physic. cap. 1. tex. 12.* & *lib. 3. Physic.*
cap. 1. text. 3. & *6. lib. 5. Metaph. cap. 7.* & *lib. 9. cap. 1.* & *alibi.* Sic
lib. 2. de anim. capit. 1. text. 2. Materiam ait esse δυνάμει, For-
 mam verò ἐντελέχειαν, & *lib. 8. Metaph. cap. 2.* ἐνεργείαν. I- *ἐνεργεία*
 dem Aristoteles his duobus nominibus, ἐνεργείας scilicet *ἐντελεχ.*
 & ἐντελεχείας, ἐνεργείν item & ἐντελεχέειν εἶναι, pro iis-
 dem & in eādē re vtitur: & ἐνεργείαν æquè ac ἐντελέ-
 χειαν δυνάμει opponit: vt videre est *lib. 4. Physic. cap. 5. tex.*
44. & *lib. 8. cap. 4. tex. 31.* & *32. lib. 2. Metaphys. cap. 3.* & *lib. 5. cap.*

5. & lib. 8. cap. 1. & lib. 9. cap. 3. 6. 8. & lib. 11. cap. 9. vbi eandem Motus definitionem, quam lib. 3. *Physic. cap. 1. text. 6.* tradit, repetens, pro ἐντελεχείας vocula ἐνεργείαν ponit. Hinc Plutarchus lib. 4. *de Placitis Philosophi* in definitione Animæ, quam tradit Aristoteles lib. 2. *de anim. cap. 1.* sumendam esse ἐντελεχείαν pro ἐνεργεία, admonet: & Boëthius cum aliis Latinis vtramq; dictionem Latinè vertit Actum. Plura qui desiderat testimonia, ipsum Aristotelem adeat.

Schegkii correptio.

Διαφθορά.

Venenum pestilens τῆ φύσει existit.

Secundò, Pestilens Venenum, quod Venenatum appellare mavult, ex *Iac. Schegk. lib. 2. de occult. medic. facul. capit. 5. & disputat. de morb. substant. fol. 22. & 23.* Φύσει produci negat, sed corruptelam quandam esse rerum naturalium, nec substantialibus quibusdam δυνάμει esse præditum, sed qualitatibus tantum ac materiâ (vt in alia quadam Disputatione:) & non κατ' ἐντελεχείαν, sed ἐνεργεία, Cordis κερῶσιν oppugnare, affirmat. Quot verba tot errores legis candide Lector. Corruptelæ, seu corruptionis, διαφθορῆς, notio improprie, nec absque Solacismo rebus per corruptionem genitis seu productis tribuitur. Hæc quia naturalibus causis corrumpuntur ac generantur, etsi non κατὰ φύσιν, φύσιν tamen, & intra naturæ limites generari accorrupti, optima ratione dicuntur. Naturæ siquidem, non artis effectus sunt, & συμφύσει elementorum quiddam secundum naturam vnum: cuius συμφύσεως non ipsα κερῶσις, sed potius φύσις causa est: & propterea φύσιν quandam suam habent, propter quam δυνάμει actionis aut passionis cuiusdam definiuntur. Et licet Pestilens venenum violentis & exter-

nis

nis producat ac efficiatur causis: non tamen propterea extra naturæ limites est relegandum. Nam & violenti motus, respectu agentis, quod naturale est, & naturaliter agit, naturales appellantur: quemadmodum Nicol. Taurellus *in alp. cas. lib. 3. quæst. 1. text. 28. docet.* Quod autem naturalibus & intra naturæ limites constitutis causis Pestilens producat venenum (exceptâ Pestilentia, quam Diuinitus nullis Physicis concurrentibus causis, ac supernaturaliter à summo Numine peccatorum vindice, produci in Sacris legimus:) non nisi summæ inscitia ac temeritatis est negare. Nec Disputator pugnaverit, si Disputationem suam, ante plurimos annos de Peste habitam, perlegerit. In qua Disputationem (vt & hoc obiter attingam) **DEVM** teroptimum maximum, formâ suâ substantiali seu potentia essentiali [*DEVM fortassis cum quadam naturali seu essentiali necessitate, extra seipsum operari cum Aristotele statuit*] lædere nos & afficere, aëre tamen vel rebus aliis mediantibus [*plerumque quidem Diuina gloria maiestas causis paratis utitur ad aëris corporumque corruptelam: iis tamen utpote primum & liberrimum agens, & nullis circumseptum carceribus non alligatur, sed ad hanc luem hominibus inferendam sæpè nullis naturalibus causis utitur: aut etiam ordinem secundarum causarum, suâ ineffabili potentia, impedit,*] asserit: & paulò post **DEVM** inter res alias venenatas collocat, scribens; ex quibus causis est Deus, orbes caelestes, & res venenatae alia. [*Sobrie de DEO est differendum, nec asserendum quicquam nisi cum timore & reuerentia.*] Sed sit corruptela illa seu

Forma essentialis
post corruptelam
venenata

Abstrada de
Deo ad Pestem
concurrente.

διαφθορὰ præter, contra & supra omnem naturam: num ideo Materiam post Formæ, quam habuit, interitum & corruptionem, omni forma & substantiali *δυνάμει* destitutam affirmabimus? Quis Materiam informi, quæ non est *χωρὶς* seu *τὸ δέλι*; & qualitatibus; aut farragini & concremento cuidam quatuor elementorum, sine forma substantiali mixtorum, tot abstrusas, subtiles & ingenii humani vires ferè excedentes & Divinas quasi operationes, in quibus *τὸ θεῖον* Hippocraticum evidentissimè elucescit, adscripserit? Rebus certè corruptis, amissâ priori aut præstantiori formâ, non omnis forma deneganda est: generatio enim corruptionem perpetuò comitatur, & contrà: iuxta illud Aristotelicum & verè Philosophicum, Vnius corruptio est alterius generatio: & contrà, ortus huius, alterius interitus. *lib.3. Physic. cap.8. tex. 73. lib.1. de ort. & inter. cap.3. tex.17. & 20. lib.12. Metaph. cap.2. tex.7.* Et licet Corruptio in negationem substantiæ tendit, quæ antea fuerat, vt Aristoteles *lib.5. Physic. cap.1. tex.7. & lib.1. de ort. & interit. cap.3. tex.16. & lib.2. de gener. animal. cap.4.* docet: aut secundum Schegkium *lib.2. de occult. medic. fac. c.2.* omnis corruptela priuatione intelligitur quadam eius, quod secundum naturam inest: alia tamen forma priore peremptâ in materiam succedit aut producitur: aliâs absque substantiali forma existeret materia, quæ ne qualitarum quidem & accidentium, vt pote secundorum actuum, sine forma & prima *ἐντελεχεία* est capax: imò nullius operationis seu actionis efficiens causa. Est enim Materia ex sua natura & intrinseca ratione pura potentia: *Aristot. lib.2. Physic. cap.1. text.13. & lib.2. de anim. c.1. tex.2.* & non *ἐνεργεία*, sed *δυνάμει*

Formæ etiam
 post corruptio-
 nem.

Materia ni-
 hil actu om-
 nia potentia.

νάμει τό δεύτ. lib. 8. Metaphys. cap. 1. & propterea iuxta Peri-
 pareticos non actionis sed perpeffionis principium.
ἢ ὅ ὕλη, ἢ ὕλη, inquit Aristoteles, περὶ φύσιν. libr. 1. de ort. εἰ
inter. cap. 7. tex. 55. Ob id materia prima Peripareticorum
 omninò est ἀγνώστου, quia profus nullam vim habet ad
 agendum, tantumquè perficitur, non perficit aliquid.
 Generantur in humano corpore præuiâ corruptione
 (& quia generantur, cum introductione nouæ formæ
 producuntur) varia & subtilissima, velocissimaquè
 operationis venena, quæ Galenus *lib. 6. de loc. affec.* Scor-
 pionis & Phalangii venenis non absque ratione com-
 parat: & Scorpiones ac Phalangia cæteraque araneo-
 rum genera, ex corruptione rerum produci Philoso-
 phis, rerumquè naturalium indagatoribus notissimū
 est. Hæc autem animalcula materiâ solūm & qualita-
 tibus effîcacia aut noxia esse, & formis, substantiali-
 busquè facultatibus carere, non nisi infani aut teme-
 rarii, ac longè deterioris Sophistæ, quàm ij sunt, qui
 non nisi animata corpora substantias, seu substantiali
 forma præditas esse affirmant, est asserere. Quod si ita-
 que per corruptionem animata etiam corpora natu-
 raliter producuntur; quid impedit, quò minus non
 animata naturalis substantia, suâ materiâ & forma, ac
 substantialibus facultatibus prædita, mediante eâdem
 corruptione generari possit? Et si peremtâ priore for-
 ma nulla naturalis generatur substantiâ, seu nulla sub-
 stantialis succedit forma, tunc sola superest materia,
 & ea vel prima vel secunda: prima nihil est: secunda si-
 ne forma substantiali nusquam est: ergo superest me-
 rum aliquod accidens per se subsistens, mobile, corpo-
 reum &c. Quod quia absurdissimum est, ideo Pestilens

*Venenum per
stilians sub.
stantia est.*

venenum substantiam esse, & naturali forma præditum, ac φῶς productum, affirmamus: quod non modo Scorpionis, Phalangii, Ceraſtis, Hæmorrhoidis, & similiarum virulentarum & ex corruptione genitarum bestiarum; sed & Cicutæ, Napelli, Colchici & similiarum naturam æmulatur: & suâ propriâ formâ, aut substantialibus facultatibus noxium est: quæ facultates non materiæ solius, aut nudarum qualitarum, sed totius sunt compositi. Is enim omnium ut *Cornel. Gemma art. Cyclognom. libr. 3. fol. 51. scribit*, in natura connexus est mutuus, ut quamvis supra materiem magnitudini iunctam syndrome sit accidentaria, supra qualitates forma, vel secundum nōillos spiritus, & superior spiritu forma, actiones tamen suas coniunctim produunt, ut omnium vnica vis, scopus vnus atque consensus videatur.

Non tamen absque habili subiecto.

*Non quiduis
agit in quoduis.*

Nemo tam rudis est, scribit quodam in loco *Schegkius*, ut non exploratum habeat, non quoduis à quouis pati aliquid, nec agens cuiusque patientis respectu appellari aut referri, sed habere respectum ad certum quoddam patiens subiectum. In omnibus enim Entibus, teste *Aristotele libr. 1. Physic. cap. 5. tex. 43.* ita est natura comparatum, ut nec agat quoduis in quoduis, nec patiatur quodlibet à quolibet, nec fiat quodcumque à quocumque. Et propterea *Galen. li. 1. de diff. feb. c. 4.* nullam causarum sine patientis aptitudine agere posse scribit: requiritur siquidem ἀνάλογια τῶν ἐνεργούντων αἰτιῶν πρὸς τὴν ὑποκειμένην ὕλην, & in materia ἰατρικῆς ἀδύνατον ad patiendum. Hinc non omnes omnibus æquè affici-

mur

mur; sed vt naturarum hæ quidem ad ætatem, hæ
 verò ad hyemem benè se vel malè habent, *Hippocrit. 3.*
apbor. 2. ita quoque prout cuiusque corporis constitu-
 tio fuerit, alius alio citiùs hoc aut illo morbo corripit-
 tur. Corpus enim à corpore, natura à natura differt.
 Neque cuius animantium generi eadem sunt com-
 moda aut incommoda; sed alia aliis conueniunt. Cùm
 igitur aër *μείσμαν* huiusmodi, quæ hominum naturæ
 aduersantur, plenus fuerit, tum homines ægrotant:
 quando verò alteri cuidam animantium generi aër
 incommodus fuerit, tunc id eo morbo corripitur.
Hippocr. de Flatib. Nec modò corpus à corpore, sed etiam
 pars à parte eiusdem corporis differt: ideo quæ in Pe-
 stilenti statu aliis partibus est infirmior, eandem Pesti-
 lens citius occupat contagium: quemadmodum Ga-
 lenus *3. Epid. 3. 12.* docet. Hæc quia manifesta sunt & vul-
 go nota, ideo non credo nec persuaderi mihi patiar Di-
 sputatorem aliter reuera sentire. Verba tamen these-
 os contrarium habent; & vt sonant ita accipièda sunt:
 opponit namque venenum Pestilens iis venenis, quæ
 non nisi in habile subiectum agunt; ergo ex natura op-
 positorum Pestilens venenum in subiectum non ha-
 bile agit. Per oscitantiam aut festinationem hæc Di-
 sputatori excidisse, certus sum: quem, vt cautius im-
 posterum & scribat & loquatur, & sibi functionis or-
 dinariæ rationem aliquando non apud homines, quib-
 us palpum obtrudere facilè quisque potest, sed
 apud Deum reddendam, cogitet, a-
 micè moneo.

Siue intra, siue extra corpus generetur.

Κεϋθη.α
Μεϋικινα.

Venenum Pe-
stilens in cor-
pore ab inter-
nis causis non
generatur.

IN nobis gigni substantiam venenatam, in dubium
vocaùere multi: nos experienciâ & ratione (quæ om-
nium, quæ in Medicina disquiruntur, sunt iudices,
*Galen. lib. 1. Meth. Med. cap. 3. & lib. 3. cap. 2. lib. 4. c. 4. lib. 5. cap.
10. in fine libri de dieb. decret. & alibi*) conuicti, cum Galeno
*lib. de constit. art. c. 19. lib. 5. de loc. aff. c. 7. & libr. 6. ca. 4. & libr. 6.
Epid. f. 6. t. 5. & Auicenna li. 3. fen. 1. tract. 2. c. 6* affirmamus,
quædam venena in corporibus nostris generari, sen-
sim in corpore causis, quæ sunt excitandis huiusmodi
malis, crescentibus: *ut Galenus 3. Epidem. 3. 75. docet.* Quòd
autem Pestilens etiam venenum absque contagio aut
externa communi causa in corporibus generetur, non
perindeliquet. Repugnat namque hoc & experienciæ
& rationi. Experienciæ quidem, quia nullus vnquam
Medicorum Pestem ex interna humorum corru-
ptione exortam fuisse, obseruauit. Rationi verò, quia
naturæ Epidemicorum morborum, ex quorum nu-
mero est Pestis, *Hippocr. 1. vict. acut. 9. Galen. ibid. & 1. Epid.
1. in præmio. & 3. Epid. 3. 20.* conuenit, communem habere
causam, non priuatam, quales sunt cuiusque corporis
humores aut excrementa: à quibus malignæ potius
seu Pestilentes febres, *ιδίως* seu priuatim & peculiari
ratione sic appellatæ, oriuntur: de quibus in se-
quentibus disserendi fortè dabi-
tur occasio.

EXERCITAT. AD

THE S. VII.

THesishæc *μελίσμα* seu confectarium quoddam eorum est, quæ in antecedentibus thesibus dicta sunt. Colligit namque ex dictis, **primum**, quod Pestis manifestarum qualitatum dyscrasiâ non sit definienda: deinde, quod præter morbos similes in manifestis qualitatibus positos, sint alii in occulta & nullo sensu perceptibili dyscrasiâ constituti: quos vulgus Medicorum aut ignoret, aut non intelligat. Ad primum quod attinet, nos libenter concedimus, Pestem non esse aliquam manifestam, calidam, frigidam, humidam aut siccam, simplicem vel compositam intemperie: quod autem ex dictis id manifestum & evidens sit, id negamus. Nec id suâ naturâ adeò evidenter liquere admittimus; cum multiliteratissimi viri contrarium asserere non dubitarint. Secundò occultos morbos, quos Morbos totius Substantiæ nominât, nos etiam admittimus: & plurimos eosdem negare, aut admissos non rectè intelligere, eorumquè naturam ignorare scimus: verùm eosdem inter vulgus Medicorum, hoc est, inter ignobiliores & imperitus referre Medicos (ita enim vocula Vulgus sonat) veremur. Apud Hippocratem certè vestigia penè nulla sunt occultorum morborum: apud Galenum extant exigua, occulta, atque incerta: utpote qui etiam Epilepsiam non ad occultâ dyscrasiam, sed ad manifestam à frigidis & crassis hu-

*De occultis
morbis præca
etas tacuit.*

moribus obstructionem, refert: & eos, qui ad proprietatem, quæ exprimi nequeat, confugiunt, nihil docere scribit. *lib. 3. de presag. ex puls. ca. 5.* Haud aliud nempe sensisse videtur quàm Empedocles: vt qui plerisque in locis & scriptis suis præter quatuor primarum qualitatum *κεῖσιν* nullam substantiam esse prodidit; vt interdum etiam Animam ipsam nihil aliud esse, quàm *κεῖσιν* Corporis, dixerit. Hanc opinionem tantâ pertinacia tuetur Leonh. Fuchsius *lib. 1. instit. sect. 3. cap. 1.* vt valdè morosos esse scribat eos qui secus loquuntur ac sentiunt, vtpote qui Medicos ad Philosophorum præscriptum loqui cogere annituntur, & dum hoc faciunt, se non esse Medicos produnt. Post Hippocratem & Galenum apud antiquos & eos qui superioribus seculis vixere Medicos, de occultis & totius substantiæ morbis altum fuit silentium. Inter nostri verò seculi Medicos multi multa de huiusmodi morbis prodidere: inter quos plurimi, eruditione pariter & experientia per Europam clarissimi viri, & de Medicina nostra optimè meriti, Morbos occultos negarunt; vt Iulius Alexandrinus Medicus Cæsareus, Hieronymus Montalcus, Comes Montanus Vicentinus, Iacobus Fontanus, Alexander Massaria & sexcenti alii: qui omnes auctoritate & testimoniis Galeni suam tueri ac defendere conantur sententiam. Hos qui inter ignobile Medicorum vulgus refert, quem ipse inter Medicos obtineat ordinem aut locum, nobis dicat: quò ipsius osculari pedes, aut minimùm manus reuerenter contrectare, sciamus. Sunt præterea plurimi, qui occultos quidem in intemperie morbos admittunt, & pro-iis tanquam pro aris & focis pugnant: quia autem de eorum natura vel

*Nostri non
item.*

*De occultis
morbo
lib. 1. instit.*

17011

ra vel

ravel essentia fortassis non idem cum Disputatore sentiunt; sunt nē propterea inter ignobile Medicorum vulgus numerandi? annon potius, eorum sententiam Disputatoris centones ex Schegkii monumentis malē confarcinatos seu compilatos, multis superare ac post se relinquere parasangis, iudicandum? Quæ enim de occultis morbis hīc tradit, talia aut tanta non sunt, quæ aliorum doctrinæ aut sententiis præferri aut antepone debeant. Scribit, Occultos morbos esse ex primis compositam & natam secundam quandam qualitatem & dyscrasiam, propriæ alicuius corporis partis Crasi oppositam, quæ ratione tantum & non sensu villo percipitur. Omnis *κεχώσις*, siue manifesta siue occulta, non Compositionē, sed Mixtionem primarum patibilium qualitatum præsupponit, ex quarum actione & passione mutua resultat: & hac ratione secūda quædam qualitas, hoc est, non prima, sed ex primis orta appellari potest. Quòd si verò mixtionū, vt & formarum multitudinem, diuersitatem & gradus considerauerimus, fortè non Secunda, sed ad minimum tertia vel quarta aliqua qualitas erit, quam occultam *κεχώσιον* appellamus. Hanc Galenus naturæ proprietatem nominat, & ineffabilem esse dicit, nec exactissimâ scientia comprehensibilem. *libr. 3. Method. Meden. capit. 7.* hæ enim, *vt idem habet lib. de const. art. Med. cap. 8. & libr. 4. simplic. capit. 15.* innumeræ sunt, ob innumeras elementorum alterationes & temperaturas. Ego ob innumeras rerum seu corporum formas id fieri dixerim; & propterea vernaculæ Crases tam cognitionem nostram fugiunt, quàm Formæ substantiales. Ad Dyscrasias verò morbidas quod attinet, has non

*Omnis κεχώσις
 est mixtionis
 one.*

A Formarum multitudine, etiam Crasium multitudo est mandanda.

compositione aut mixtione ex primis qualitatibus, sed Priuatione propriæ ac vernaculæ *κατὰ τὴν* seu *διαφορῶν* introduci, nemo est qui inficias eat. Quòd præterea Pests non manifesta, sed cæca, occulta, inexplicabilis & *αἰώνιον* sit intemperies, per *φανόμενα* eiusdem & accidentia sensibus apparentia cognoscimus: quid autem & qualis illa morbida dyscrasia, & ei opposita vernacula ac propria Crasis sit, nec Ratione nec Sensu percipimus. Sic Hieron. Mercurialis *lib. de morb. Gallic. cap. 1* scribit: Symptomata & effectus huius Luis (Gallicæ scilicet seu Venereæ) videmus, non videmus tamen veram naturam, verasquè causas. Hinc etiam remedia occultâ & abditâ vi contra huiusmodi morbos pugnancia, nos non Ratio docuit, sed Experientia, quæ singularium tantum est notitia, *ut Aristoteles libr. 1. Metaph. cap. 1. docet*. His sic se habentibus, mirari satis nequeo, quâ fronte Martinus Rulandus, nihil sibi *ἀβανον* vel in accessum putans, nō occultum, sed manifestum morbum esse Pestem, eiusquè naturam satis perspicuâ *in dedicatione Loimagogi sui* scribat. Insuper, quòd tradat, nihil in hoc mundi Polydædaleo Theatro existere, *in præfat. libr. 1. problem. Medico-physic.* quantumvis incompertæ originis & densis obscuritatibus inuolutū, cuius non probabilis ratio excogitari, & effectus causa, si non euidenter & perspicuè, certè verisimiliter reddi possit. Rectè addidit non euidenter: siquidem ipsi idem euenit, quod de Epicuro & Asclepiade Galenus *libr. 1. de natur. facul. c. 14.* scribit, *ut vel rationes ineptas, frigidas, vanas & ridiculas attulerit; vel ea impudenter negarit, quæ euidenter apparent, & experien-*

*Martini
Rulandi re-
prehensio.*

*Non est om-
nium cogno-
tio aut scien-
tia.*

rien-

rientiâ certâ confirmata sunt. Hincidem Galenus Pe-
 lopem Præceptorem non immeritò reprehendit, *libr.*
11. de simpl. medic. fac. §. Cancrì, quòd ambitiosè profite-
 retur, se omnium talium causam nosse. Non imme-
 ritò itaque Rulandum ambitiosi sui Paradoxi pæni-
 tuit: qui propterea Palinodiam quasi canens *in dedica-*
tione li. 2. probl. Medico p-hysic. Venenum scarificatis in Lue
 quadam Ratisbonensi afflatum, licet symptomata ha-
 buerit manifestissima, Occultum tamen fuisse affir-
 mauit: proculdubio recordatus illius Syracidis *ca. 3. v.*
22. Difficiliora quàm quibus par sis, inconsideratè ne
 quæras: & quæ tuas superant vires, stultè ne exqui-
 ras.

Morbus Vngaricus,

Morbus, quem Vngaricum vocant, non cæcus ali-
 quis aut occultus morbus est, sed Dyscrasia ma-
 nifesta, Febris scilicet: quæ neque cælestes habet cau-
 sas: neque ab aère occultâ aut venenatâ quadam qua-
 litate pernicioso, sed primis alterato qualitatibus, in-
 æquali, austrino, impuro, fuliginoso; Cibis concoctu
 contumacibus, putredini ac corruptioni obnoxiiis; a-
 quis paludosis, limosis, graueolentibus; vinis etiâ me-
 racioribus, fæculentis, turbidis, &c. oritur; & insignis
 putredinis Cor ferientis particeps est. Nec vllum in ea
 reperitur symptoma, cuius manifesta aliqua non pos-
 sit reddi ratio: vt propterea ad occultam aliquam seu
 indicibilem dyscrasiam confugere, non sit opus: præ-
 fertim si sparsim fiat. Cum verò Epidemicus fuerit hic
 morbus, ob communis causæ malitiam, malignitatem
 eidè superuenire posse, haud difficulter cõcesserimus.

*Morbus Vno
 garicus dys-
 crasia est ma-
 nifesta.*

EXERCITAT. AD THE S. VIII.

Examen de
definitionis Pe-
stis.

Definitio
ἡ ἐγκώ-
μιον.

Post longè latequè factam excursionem, tandem in unum suas de Peste cogit cogitationes, & per ἀνακαταστάσεων quandam, ac summariam hactenus dictorum repetitionem, Pestis ὄρισμὸν proponit Disputator. Laudo studium hominis! quippe qui nos ad anchoram omnium firmissimam deducere nifu qualicunque conatur. Est enim, ut Scaliger in lib. 1. de Plantis mihi fol. 64. 1. scribit, cordato viro nihil dignius quàm definire; & sapientis persequi definitiones, quæ ad scientiam περὶ τῆς sindes sunt immediatæ, &, ut Aristotel. lib. 2. post. anal. cap. 3. pag. 10. & lib. 1. de anim. cap. 1. text. 11. docet, δεχαι τὸ ἀποδείξεων. Sed utinam sapientem & verè cordatum hic sese probasset! Audacem fanè & nimis licentem ostendimus eum, qui τὸν τῆς sindes γωρισμὸν (sic τὸν ὄρισμὸν describit Aristoteles lib. 2. post. analyt. cap. 3. p. 7.) publicè obtrudere fuerit ausus talem, quæ nouas potius menti tenebras immitteret nedom vt scientiam, quæ cognitio est quiditatis, Aristoteles lib. 7. Metaphys. capit. 6. aut definiti noticiam, cuius gratiâ traditur, Aristotel. lib. 6. Topic. capit. 4. pagin. 2. produceret. Quod enim de panno quodam amplissimo Sarcinatoris cuiusdam fabulantur, cui erant adfutæ particulæ innumeræ, licia, limbi, fragmina, præsegmina, furtiua manus aut forficis opera: id λόγος iste, veluti πανσπερμία quampiam verè exhibet: in quo nimia & in-

& intempestiua & plusquam Aristhenæa, *de qua lib. 2. poste. anal. cap. 13. pag. 25.* prolixitas, ex variarum differentiarum importuna confarcinatione, studio quæsitâ; contrâ erudita breuitas, tantopere Aristoteli probata, *libr. 2. poste. analyt. cap. 7. pag. 8. & libr. 7. Metaphysic. capit. 4.* & omnibus sobriis Philosophis amata in neglectis cernitur habita. Quæ enim (nunc ad Scholica scamna cum Horista descendere, & omnia minutiùs expendere, animus non est) à subiecti seu Cordis mentione, vsque ad superuentum alicuius abscessus, in Definitione sequuntur, vana sunt & superuacanea omnia. Quid per *διὰν ὑγίειαν!* sibi vult vocula talis? *ἀδολεχία* hæc est, quam Aristoteles *libr. 5. Topic. capit. 2. pag. 5.* ne in Proprii quidem assignatione admitrit, Talitas (detur barbara vox in barbaro negotio) rei formam arguit, quæ si posita est in definitione, vt certè poni debet, implicat ipsum illud tale esse: & propterea id temerè repetitur. Præterea quid doctrinæ, quid scientiæ secum adfert comparatio illa, potiùs, quàm? Definitione *ἀπλῶς* percipitur sincera rei essentia: atqui eam vnam esse necesse est: utique igitur ipsum eius *ἑσιώδη λόγον.* Valeat itaque hîc comparatio, *ἤγε τὸ μᾶλλον,* seu intentionis ratio, potiùs, quàm, magis, minus: quæ reuera sunt in Definitione *ἔπερα* seu *θάπερα.* Insuper de repetitione vocabulorum eorundem aut *συνανόμων,* qualia sunt Dyscrasia, dissoluens crasin, temperamentum destruens, putrefaciens, vt ne prolixus sim, audi quaeso, si vacat, quid Præceptor noster *in l. c.* dicter: *παραίτηται τὸν ἀκρόντα τὸ πλεονάκις λεχθέν*

Eadem in definitione non repetenda.

ἀσπιφὲς ἐν ἀναγκαῖόν ἐστι γίνεσθαι. καὶ πρὸς τὰς αἰδολεγεῖν δο-
κῶσιν. & vt disertè videas quadrare huc istuc, vide quid
sibi hæc verba velint, καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς
ἄλλοις. Quæ hucusque ab Horista posita sunt forsitan in-
ciderint alicui, qui non ponere sed indagare velit defi-
nitionis alicuius terminos. Ibi τὴν διαίρεσιν atque remo-
tionem vsui esse non negamus. *Goelen. de ratione definien-*
ex Plato Sophista. Collectis autem veris Definitionis par-
tibus, quid necesse est assumpta inania illis apponi? v.
g. Pestem non destruere Crasin humorū, corpori col-
liquationem non inducere &c. Hæc enim si πρώτως νό-
sunt Definiti, deoneranda iis erat Definitio, ὣν ἀφαι-
ρεθέντων καὶ ὁ λοιπὸς λόγος ἰδιός ἐστι (utinam de Tua opera
hoc dicere possemus!) καὶ δηλοῖ τὴν εἰδίαν. *li. 6. Top. c. 3. p. 2.*
In hac siquidem πραγματεία nihil debet esse περισσὸν aut
πλείον.

Cui superuenire possit.

Hucusque Genus ab Horista nostro quatuor longis
versibus expositum est. Nunc Differentiæ sequun-
tur, Genus ad designatæ Speciei angustias contrahen-
tes. Primum locum tribuit Abscessibus, bubonibus vi-
delicet, carbunculis, maculis &c. Hæc nos in Humo-
ralis Pestis definitione lubenter admittimus: non itidē
in λόγῳ Spirituosæ aut Hæcticæ appellatæ Luis; in qui-
bus non humores, sed Spiritus aut substantia Cordis
κατ' ἕξιν afficiuntur; & quæ nullo tumore aut alio ab-
scessu indicantur. Cùm ergò Abscessus interdum su-
perueniant in Peste, interdum non (quod potentiæ
etiam notatio, quam ponit, arguit: si enim ad Pestem
absces-

abscessus sequi potest, etiam non potest) ideo essentialem omnis Pestis rationem, quam καθόλου semper & ubique veram esse oportet, non ingrediuntur. Hæc singularis illa industria est, quam ad alterū Definitionis suæ principium εἰδοποιὸν illud attulit Horista, Quæ de motu Critico adfuit, in superioribus discussa sunt.

Quæquè in secundum actum.

Alteram hîc Differentiam, Contagionem videlicet, describit, quam non improbamus: sed *παισιολογίαν* notamus & *ἀσπίθειαν*. Poterat namque hæc omninò compendifacere, & vnâ Contagiosi voce efferre. Non illustrat item Affectionis vocabulo Contagionē, sed obscurat, inusitatiorē vsurpans dictionem. Cōtagionis siquidem vel Contagii vox longè explicatior est, & Medicorum Scholis notior, & acceptior: atqui Aristoteles monet, definientem σαφεστάτη τῇ ἐρμηνείᾳ ντι debere *lib. 6. Topic. c. 1. p. 6. ἐπειδὴ ἔγνωμεν χάριν ἀποδιδόται ὁ ὀρισμός. Ibid. c. 4. p. 2.* Sic vidimus Differentias, quæ profectò de Pestis natura perparum impertitæ sunt. Intanta enim abundantia defectus etiã notamus. Vbi quæso delitescit causâ Pestis efficiens, Venenū sc. aērū? bi hærent effectus proprii, Cordis nempe actiones læsa? Hæc quæ præcipua sunt, omissa cum sint, quid de palmario eruditè conscriptæ definitionis sperare Horista possit, non video. Nobis verò nunc incumbit euersâ posita Definitione, quæ tamen non est, substituere aliam veriorē. Idquè ex præcepto veritatis Magistri Aristotelis, quod legimus *lib. 6. Topic. cap. 14. p. 5. ra ponenda*

*Definitionibus falsis ex-
plosis, una ve
ra ponenda
5. Quod est.*

5. Quod si enim hoc, quibus leges condendi potestas est, obseruant, vt propositâ meliori, priorē antiquent legem: iure merito veritatis sectatores hoc sibi sumēt in Definitionibus: nam & Definitio, vt *I. Schegk. in comm. l. c. scribit*, ratio recta est in rebus intelligendis, quemadmodum Lex in rebus agendis. Dicimus itaque Pestem esse Dyscrasiam Cordis ἀρρητον καὶ φθοροποιον, aëreo veneno inductam, actiones ipsius omnes ἀθρόως lædentem, contagiosam, plerumque caractere externo insignitâ, & sæuissimis aliis symptomatibus comitatam. Hæc si non omnibus numeris absoluta (quis enim talē in tam abdito morbo requireret λόγον?) scitè tamen affabrefacta est Humoralis Pestis quæ frequentissima est, Definitio quæ etiam reliquis Pestis differentiis, paucis mutatis, accommodari potest. & quâ positâ Disputatoris falsò conceptus ὄρισμός sponte euilescit. Hæc de Definitione Pestis dixisse sufficiat. Persequamur nunc reliqua, quæ in præsentē thesi veritati minus consentanea videntur.

Ortus sui ratione Sporadicus:

σποράδες
ein hülkener
Dreistein.

Sporadicum morbum populariter grassari, est ein Hülken Schieren sen / oder ein Eysen Pfannenholtz. Σποράδες namque, vel σποραδικὸν, ἀπὸ ἑστραίειν dicti morbi, *Galen. 1. Epid. 1.* id est, qui sparsim priuatimquèprehendunt, ægros discrepanter fatigantes, aduersantur iuxta *Galenum l. c. 5. 1. vici. acut. 9.* è diametro Epidemicis & Endemicis morbis: & propterea idem morbus Sporadicus esse, & populariter grassari, totasquè peruagari prouincias, non potest. Hinc Hippocrates seorsim de quolibet eorum genere tractauit: nempe de Sporadicis in

is in libro de victu acutorum: de Endemiis in libro de aere, aquis & locis: de populariter grassantibus in libris Epidemicis. Quòd præterea Pestis Epidemicus sit morbus, & non Sporadicus, testatur Galenus ex Hippocratis sententia 1. acut. 9. lib. 1. Epidem. sec. 1. in præmio. & 3. Epid. 3. 20. cùm enim ex communi causa ortum habeat, ideo etiam communem & popularem esse morbum, necessè est. Sporadici autem qui sunt morbi, à priuato & peculiari cuiusque victu oriuntur. Hipp. 2. de nat. hum. 3. Gal. 1. Epid. 1.

Pestis non est morbus sporadicus.

Pestis ab illo non immutetur.

DE hac quæstione, vt & de Crisi phantastica, supra in discussione thesæos: tertiæ & quintæ actum est. De curatione verò Intemperiei non per alterantia, sed per euacuantia infra fortè agemus: vbi quàm noxia dogmatum portenta miseris suis Discipulis obtrudat Disputator, ad oculum monstrabimus. Impudentiæ tamen & arrogantia æstus eundem eò deduxit, vt alios alto supercilio præ se contemnere, iisque medendi leges, quarum ipse ignarus est, præscribere non erubuerit.

Dyscrasiam suæ impressam Crisi.

Quis modus, quod vestigium impressionis? quæ durities aut pondus imprimantis? quæ mollities Crasæos Cordis naturalis cui præternaturalis imprimitur? quæ profligatio intemperiei de loco ad locum, de parte ad partem?

Pro motus conditione.

*Diuerſitatis
abſceſſuum
cauſa.*

Quæ, qualis, quanta hæc eſt motus Critici condi-
tio? aut quid hæc cõditio ad abſceſſuum diuerſi-
tatem facit? Nos cum omnibus elegantioribus Medi-
cis, diuerſitatem huiuſmodi abſceſſuum non ipſi mo-
tui Critico, ſed naturæ expellenti, humorum diuerſi-
tati & inclinationi, meatuum conditioni ac ſitui, &
partium recipientium imbecillitati adſcribimus: ad
ea enim quæ malè affecta ſunt feruntur partium pro-
ximarum ſuperfluitates. *Galen. 6. aphoriſ. 50.* Hinc illud
Hippocratis *4. aph. 32.* Quibus à morbo reſtitutis qui-
piam eſt infirmum, ibi abſceſſus fiunt. Et *4. aphor. 33.* Si
quid antè laborauerit priuſquam morbus inuaſerit, i-
bi ſe morbus obfirmat.

Abſceſſus, puſtulæ.

Abſceſſus, ſiue generaliter accipiatur pro omni ab-
ſceſſu, qui vel κατ' ἐκρηγὴν ἢ κατ' ἐκροσὴν, vel κατ' ἀπόθροσιν
fit: ſiue ſpeciatiim ſumatur pro ἀποπαιδὶ κατ' ἀπόθροσιν:
non ſolum adenum tumores, ſed etiam Φύματα, ἐξαν-
θήματα, anthraces & ſimiles ad cutem decubitus, ſub ſe
complectitur. Id quod ex Hippocratis libris Epidemi-
cis, & Galeni in eoſdem commentariis ita notum eſt,
vt probatione nulla indigeat. Præter rationem itaque
Diſputator abſceſſus à puſtulis & maculis, ac ſi hæc
non etiam abſceſſus ſient, diſtinxit ac
ſeparauit.

Vt *Φαινόμενα* in omnium o-
culos.

NÆ Lynceus est Disputator, & videt acutissimè, ea
etiam, quæ natura in occultis viscerum penetra-
libus agit. Abscessus quidem, siue *κατ' ἐκροήν* siue *κατ'
δάροθρον* facti, oculis nostris obiiciuntur: motiones ve-
rò, seu motus naturæ nemo vnquam vidit, nisi fortè
solus Disputator, qui etiam ea videt, quæ nusquam
sunt. Præterea quæ *Φαινόμενα* sunt, non omnia in o-
mnium oculos incurrunt, nec semper aspectabilia
sunt: sed quædam, vt Hippocr. in princip. libr. *κατ' ἰντεῖνον*,
& Galen. *ibid. tex. 2. § 3. & comm. 2. de humorib. 4. 1. docent*, so-
lum audimus; quo in numero sunt tussis, sternutamē-
tum, vox rauca, clangosa &c. quædam non visu, sed
Tactu percipiuntur; vt caloris differentix in febribus,
pulsus, extrema frigida &c. alia Olfactu sentimus, vt
corporum, excrementorum, vlcerum, anhelitus ac a-
liarum rerum factores: alia denique Gustu, vt sudorum
sapores & similia.

Causa Continente.

CAUSAM Continentem in morbis dari, negat Leo-
nicenus, & ex eo Fuchsius *lib. 3. Instit. f. 1. ca. 2. § alibi*.
Langius *lib. 1. epist. 15. Trincauell. libr. 1. epist. 2. § 3. § alibi*.
Massaria *lib. de febr. cap. 1. & alii plurimi*. Alii admit-
tunt causam Continentem, sed in aliquibus saltem
morbis; vt Vallesius *lib. 4. controuers. 3. Erastus, Scheg-
kuis, & multi alii*. Vtraque secta testimoniis quibus-

*Causa Continen-
s in omni-
bus morbis.*

dam & autoritatibus ex Galeno desumptis suam opinionem tueri conatur. Sunt denique qui in omnibus morbis Continentem causam cōcedunt; vt C. Gemma in art. Cyclognom. lib. 2. cap. 1. Mercatus lib. 3. de morb. q. 175. n. 12. Argenterius com. 3. in artem par. Gal. & ex hoc A. Planerius in disp. de morb. temper. tb. 9. Ioubertus lib. 1. Med. Practic. c. 1. § in lib. Galen. de sympt. diff. fortè etiam I. B. Montanus part. 2. Medic. f. 407. Hisce postremis nos non sine ratione subscribimus.

Colliquationem.

Colliquatio.

Non de Colliquatione propriè sic dictâ loquitur Disputator, in qua, vt Galenus 2. de humorib. 25. scribit, pinguedo aut etiam tenera caro propter malignam febrem colliquatur; & quæ ex Vrinis oleosis, egestionibus item per ventrem, secundum Aetium tetrab. 2. serm. 1. c. 90. ex Philagrío, fuluis, graueolentibus, aliquando etiam oleosis aut adiposis, cognoscitur. Nec de extenuatione corporis, quam proprium & inseparabile esse Pestis accidens in thesi tertia posuit. Sed de colliquatione seu resolutione corporis in humorem serosum, quam Sudori Anglico falsò adscribit. In Hydronoso namque solidæ partes non liquecebant, sed Serum, quo corpora abundabant, & ad quod analogiam habebat cōtagium, per illos sudores ægrorum cum commode euacuabatur. Hinc Medici aut sudorem promouebant (colliquationem non nisi insanus promoueret) aut ne hic impediretur procurabant. Omnes illo sudore curabantur (colliquatio non curat, sed pessundat ægros)

nisi

nisi qui ab impostoribus aut ignaris, viribus exhaustis
ultra modum sudare cogebantur.

Putredo non perfecta sed in- choata.

HÆc mutuatus est, pro more, ex Schegkii *animad-
uers. in Synops. Simon. fol. 727.* Quo in loco Schegkius
refutaturus S. Simonium, quòd Pestem Putredine nõ
esse definiendam affirmarit, scribit: Putredo hæc
non est perfecta, sed inchoata, videlicet calor
quidam venenatus, vim in se habens, vt possit putre-
facere, id est, corrumpere substantiam Cordis & San-
guinis. Et paulò post: quare Pestilenti veneno adscri-
bimus putredinem, non quã putrefaciat Cor aut san-
guinem, sed quã extinguendo *ἔμψυτον* calorem (pro-
prietate occulta) possit mortis causa esse, & post mor-
tem *σύμψυτον* horum calorem perfecta putredine dis-
soluere. Hæc Schegkius. Qui quàm benè aut scitè S.
Simonii opinionem refutauerit, iudicium penes alios
esto. Mihi certè vir alioqui doctissimus & acutissimus,
hïc parum acutus fuisse videtur. Pestilens venenum,
ait, est putrefaciens. quare? quia potest causa esse mor-
tis, post quam omne corpus putrescit. Bone Deus! quæ
hæc subtilitas aut acumen? Nonne eadem ratione gla-
dium, furcã, morbos item omnes eorundemq; causas,
quæ hominem vitã priuare possunt, putrefaciente vi
præditas, & putredine definiẽdas, meritò quis dixerit?
si quidem vitã quocunque modo sublatã, cadauer tan-
dem, nisi comburatur, naturaliter putrescit. In huius-
modi putridarum subtilitatum Magistros non inmeritò

*In Schegkii
um animad-
uersio.*

cum Simonio exclamamus: Nihil propè vsquam aut vnquam in tota Medicinæ arte occurrit, quod isti sua Putredine non inquinant: quicquid quæras, de quacunque re differas, vna Putredinis vocola in promptu semper adest, quæ soluit ac diluit omnia. Nusquam non adest Putredo: à putredine hoc: propter putredinem illud: vt verendum etiam sit, ne Cælum ipsum aliquando putrere videatur illis. Nam & orbes Cælestes, iuxta Disputatoris doctrinam in alia quadam Disputatione propositam, formâ sua substantiali, seu potentiis essentialibus, Cordis substantiam perimunt, quæ vitâ priuata tandem putrescit: quapropter iidem Putredine erunt definiendi.

EXERCITAT. AD THE S. IX.

EXpositâ Definitione Pestis, cuius gratia omnia ad præsentem vsque thesin disputata sunt: nunc, vt omnia videlicet ordine persequatur legitimo & elegantiori, de Differentiis Pestis agit, more suo: hoc est, obscure, confusè, ac titubanter. Nos ea in meliorem, quantum fieri potest, ordinem redigentes, ad imitationem Galeni in 6. Epidem. s. 1. tex. 29. & lib. 1. de diff. febr. ca. 1. (quibus in locis Febrium Differentias explicat) Pestis Differentias primùm ab eiusdem sumimus essentia: quæ in Peste eadem non existit semper, vt Disputatori visum est. Pestis enim cum ob causarum cælestium & sublunarium, tum contagionis seminariarum diuersitatem, vniformem non semper secum veneni speciem deue-

Pestis differentia I. ab eiusdem essentia.

deuehens, eandem non semper Idæam representat: & propriâ naturâ, non corporum patientium respectu, tam varium & diuersum quid est, vt cuilibet ferè Pesti sua peculiaris iuncta sit malitia: cuius discrimen ex inuadendi & nocendi modo, ac symptomatum diuersitate, non ex corporum solùm affectorum constituti-
 one, petendum est. Hinc venenum Pestilens, vt supra monuimus, & R. Minderer *lib. de Pestil. capit. 3.* nec non Quercet. *in pestis alexicac. c. 6.* quoque annotarunt, modò Dipsadis, modò Viperæ, modò Cicutæ, modò Napoli aut alterius Toxici naturam æmulatur: cui diuersitati in curatione singulari diligentia attendendum, neque omnes Peste laborantes semper & vbique vno calapodio calceandi. Obseruatum namque est, illa remedia quæ in vna Peste profuerunt, aut salutaria re-
 perta fuère, in alia aut nocuisse, aut absque fructu adhibita fuisse. Altera Differentia ex eo quod magis ^{2. ab intenti-}
 & minus est, desumitur, & omninò euidens est. Se-^{onc.}
 cundum hanc Pests appellatur Magna aut Parua, seu Vehemens aut Mitis: nihil enim differt, siue vehemē-
 tem siue magnam dixeris: quia hæc duo nomina sunt apud Medicos vsitata, & sæpius de eadem re pronun-
 ciantur. *Galen. 1. aphorif. 12.* Tertia Differentia à Materia, ^{3. à Subiecto}
 seu πρώτῳ δεικτικῷ Pests desumitur, & maximè propria ^{primo.}
 est. Πρωτὸν illud δεικτικὸν Pests, vt diximus, nostro tem-
 pore est Cor, seu potius ἐμφυτὸν θερμὸν, cuius focus seu fons & origo est ipsum Cor, vt *Galenus docet lib. 5. de loc. aff. cap. 1. & lib. 6. de Hippocr. & Plato. de cr. c. 6. lib. 6. Epidem. f. 4. cap. 24.* Hoc quia partes habet Continentes, Contentas & Imperum facientes, quemadmodum Hippocrates

loquitur, hoc est, partem solidam, humores & Spiritum vitalem: ideo etiam aliud *ἔμφυτον θερμὸν* est solidæ substantiæ Cordis, aliud Sanguinis, aliud postremo Spiritus vitalis: & vicissim cuiq; calori oppositus Pestilens morbus. Hinc non inconuenienter aut præter rationem Pestem aliã Spirituosam dicimus, aliam Hecticam & aliam Humoralem: quæ quia Putredinem, & ob hanc, Febrem perpetuò succedentem habet, ideo etiam Putrida appellari potest. Hisce tribus subiectis Pestilentiam differre, tum manifestis rationibus, cum *Φαινομένοις* euidentibus, demonstratum hæctenus est à plurimis. Etsi enim ob non satis adhuc compertam & propterea *ἀόρητον* Pestilentiam essentiam, motus eiusdem celeritatem, & symptomatum complicatorum cateruam, quin etiam propriam ægrorum culpam, & propter Medicorum quorundam imperitam audaciam, aut timiditatem, tam manifesta, ratione primorum subiectorum, symptomatum varietas, non ita euidenter, vt in Febribus, ab omnibus animaduertatur: obseruarunt tamen eam plurimi. Non eam quidem, vt Disputatori videtur, ratione, quam Venenum pestilens propter *συγγένησιν* quandam primum cum spiritu & humoribus Cordis misceri, aut ea corrumpere dicatur: quibus mediantebus tanquam antecedentibus causis, Pestis demum in solidam Cordis substantiam producat. Nec eo modo, quo Spiritui aut Sanguini à maligna solidæ Cordis substantiæ dyscrasia, corruptio Pestilens, tanquam Pestilentiam symptoma, communicari perhibetur. Etsi enim spirituali quodammodo veneno effera est Pestis: non tamen propterea *συγγένησιν* & affinitatem quandam semper, & quidem magis cum Spiritu, quam cum humoribus & solida Cordis

carne, habet: sed pro diuersitate suæ essentiæ, nunc spiritui vitali, nunc sanguini, modò solidæ Cordis substantiæ, occultrâ quâdam ἀντιπαθεία aduersatur: & si Spiritum vitalem suâ φθοροποιῶν δυνάμει corrumpit, Spirituosam; si Humores, Humoralem ac Putridam; si verò solidâ substantiâ, Hæcticam Pestē producit. Humoralis Pestis, in qua Sanguis Cordis καθ' ἑξῆς, solida verò substantia κατὰ χάριν, afficitur, frequentior est, & curatu facilior reliquis, quæ rariùs, & nõ nisi in perniciosissima Pestilentia, affligunt, & plerumq; paucis horis hominem extinguunt. Talis fuit illa Pestis, quam Iacobus de Partibus *super. 1. fen. 4. Auicenn. cap. de Pestilente febris* refert: in qua interdum ægri ad ipsum cum Vrinis accesserunt, quos tangebatur & inueniebat sine febre, sine villo graui symptomate: qui tamen aut statim moriebantur, antequam discederent ab ipso, aut paulò post. Sic etiam Alexander de Benedictis *lib. de Peste cap. 2.* scribit, de quadam constitutione, in qua sine febre, inter domesticas vel forenses actiones, aut publica negotia decem horarum spacio, sine Vrinæ Pulsusquè signo, in templis, in via, ex insperato moriebantur, Hofce Humoralis Peste non laborasse, id est, nõ Humorib; sed Spiritui vitali, aut Carni Cordis, Pestilens venenum aduersum fuisse, eosquè ad pernitiè egisse demonstrari facile possèt, nõ meridianâ luce id clarius esset. Nec verũ est, in Peste Spirituosa aut Humoralis, dyscrasiam venenatã Spiritus & Sanguinis Cordialis, antecedentè, vt censet Disputator, aut, vt alii volũt, continentè esse Pestis causam: nisi Spiritum vitalem, aut Sanguinem Cordis, propterea quòd non sint animatæ corporis

Error S. Simonii & I. Heurnii.

partes, morbis non subiici, cum S. Simonio, I. Heurnio, & recentioribus quibusdam aliis, affirmare velimus. Quam opinionem, utpote minus veram, non modò I. Schegkiius *in animaduers. in Synops. Simon.* sed etiam insignis ille Victor Trincauell. *comment. in Galen. libr. 1. de diff. feb. cap. 3.* Antonius ab Altomari *de medend. febr. part. 1. cap. 12.* Alexander Massaria *de febr. capit. 1.* & Andreas Planerus *in disput. de subiect. morbi* solidè refutarunt. De reliquis Differentiis, utpote minus principalibus, quæ scilicet à modo motus venenosæ qualitatis; & ab accidentibus cum propriis, tum communibus desumuntur; in præsentia agere superfedebò: ad reliqua, quæ in hac thesi discutienda supersunt, properans.

Febris Symptomatica.

Pestis humoralis.

IN Peste Humorali, quam frequentissimam esse diximus, corrupto in humoribus Cordis calido ἐμφύτω, mirum non est, nisi vigente Cordis robore, eiusque vi naturali reluctante, materia vitiosa longè ab ipso Corde propellatur, etiam σμφύτων eorundem θερμότης per subsequenter putrefactionem aboleri, & hinc produci Febrem putridam ac verè pestilentem: quæ talis est, non ob excellentem aliquem aut intensum, ut multi imaginantur, putredinis gradum, sed ob humorum putrescentium ex priore corruptione acquisitam malignitatem. Id quod inter Italos primus P. Salius *lib. de febr. pestil. cap. 7.* & post ipsum Eustachius Rudius *lib. 3. de human. corp. affect. cap. 30.* monuisse videntur. Et quemadmodum à Corde in totum corpus diffunditur ac vniuersis partibus suppeditatur innatum ipsum cali-

calidum: ita quoque ab eodem pestilens qualitas in totum animal effunditur: & pro varietate partium ac humorum corporis, non modò varios abscessus, sed etiam diuersas Februm species producit: quas in præsentia Disputator Symptomata Pestis seu Symptomáticas, eò quòd Typi sunt expertes, appellat, quàm rectè, ipse viderit. Antiqua & peruetusta est Febris diuisione, in Febrim Morbum, & Febrim Symptoma: cuius meminit Galenus, cum ex propria mente *lib. 1. ad Glaucon. cap. 3. & 4. lib. 4. aphorif. 66. lib. 6. aphorif. 44.* tum ex sententia antiquorum *lib. 4. aphorif. 73. lib. 7. aphorif. 42. lib. 1. Epidem. f. 3. com. 4.* Verùm Auicenna *lib. 4. fen. 1. tract. 1. ca. 1.* hanc diuisionem improbat: & A. Massaria *lib. de febr. c. 1.* eam non esse veram, & Galeno *lib. de diff. morb. cap. 5.* repugnare statuit: non tamè prohibet, quin Febres, quæ inflammationes sequuntur, non simpliciter sed per quandam similitudinem esse quædam, vt Galenus *lib. 1. ad Glaucon. cap. 3.* scribit, *veluti Symptomata, dicantur.* Sunt enim Symptomáticas Febres eæ tantùm, quæ, vt ex Galeni locis citatis colligitur, inflammationes partium consequuntur: ita ab iisdem dependentes, vt non modò augeantur, consistant, minuantur & cessent cum inflammationibus, verùm etiam ab iis nomen recipiant: & non Febres vel febriles morbi, sed Pleuritides, Peripneumoniæ, Anginæ, Phrenitides &c. appellentur. Tale quidpiam in Pestilente febre cum

*Febris Mor-
bui, & F.
Symptomata.*

*Febris in Pe-
ste non est
Symptomata.*

non reperiatur, sed hæc ex humorum putredine accendatur, & sublatâ etiam Cordis pestilente dyscrasia sæpe perduret: ideo iuxta eundem Galen. *lib. 1. ad Glaucon. cap. 4.* sequitur, illam non Symptoma, sed Morbum à Peste diuersum esse: absurdum siquidem non est, vt

subinde morbus morbum consequatur, aut comitem sibi habeat. Pueriliter quinetiam nugatur & errat Disputator, qui Pestilentē hanc Febrem propterea Symptomaticam appellat, quòd Typi expertus sit. Typos fortassis moletrinarum suarū obseruauit, dum hæc scripsit, subtilissimus Disputator. Symptomatica quidem appellatæ febres typos non obseruant, qui sunt ordo intentionis & remissionis morborum: non tamen propterea omnis febris typo carens, statim Symptomatica est dicenda. Plurimæ namque febres, tum continuæ, quæ à Græcis *διευκεῖς* appellantur, tum inordinatæ, teste etiam Galeno *lib. de typ.* Typis carent, non tamen pro Symptomaticis vnquam habitæ sunt febribus. Noua & peregrina hæc farina est, quam peregrino cribro excussorio excreuit pollinarius Disputator, pastam hinc paraturus; sed pro Suibus.

*Non omnis
Febris typi
expers, Sym-
ptomata.*

EXERCITAT. AD THE S. X.

Discussis Differentiis Pestis, Causas nunc eiusdem agreditur: quas alias atque alias propterea esse scribit, quia alius atque alius generationis Pestis modus. Malè. Non enim quia diuersi generationis modi sunt, ideo etiam diuersæ sunt causæ: sed vice versâ, quia diuersæ causæ, ideo diuersi generationis modi, qui causarum naturam sequuntur. In præsentī exercitatione de Internis nobis solū sermo erit causis, a quibus solis, citra cæli aërisquē cōstitutionem, communemquē & externam causam aliã, Pestem generari raro & prauodoxo dogmate asserit Disputator. Humores corpo-

ris humani, non excrementitios modò, vt malè statuit
 Disputator, sed etiam vtiles, quos rectiùs quàm illos
 Ingenitos dixeris, variis alterationum & corruptionũ
 modis (quos Disputator in Corruptionem & Putredi-
 nem distinguit) nullã accedente externa causã, eò ma-
 lignitatis sæpè perducì, vt mole quandoque exigui ex-
 istentes, vim tamen & efficaciam lethalium veneno-
 rum, perniciosarumquè ferarum, facìlè æquent, tam
 manifestum est, vt probatione indigeat nulla. Hinc à
 digito pedis Epilepsia, de qua Galenus *lib. 3. de loc. affect.*
cap. 7. & ab Vtero strangulatus ac suffocatio, cum hor-
 rendis sæpè symptomatibus: hinc etiam quandoque,
 vt P. Salius *libr. de febr. pestilent. capit. 4.* scribit, subitæ &
 improuisæ mortes. Conspexerunt namque plurimos
 plurimi, cum sibimetipsis astantibusquè sani videren-
 tur, à Medicisquè expertissimis sani iudicari potuissèt,
 subitam ac inopinatam oppetiissè mortè: quoniã cor-
 rupti humores ac venenatam naturã adepti intra cor-
 poris receptacula delitescentes, tandem ab extrinseca
 vel intrinseca aliqua causã concitati, in partes princi-
 pes, Cor præsertim ac Cerebrum, subitò irrupèrūt: vel
 vapores saltem tetros, aut qualitatem aliquam dele-
 teriam ad illas partes amandarunt. Quòd autem id-
 circo ex huiusmodi internã corruptione sola, Pestis
 etiam generari possit, nondum firmis rationibus pro-
 barum est: nec vsu ab elegantioribus Medicis obser-
 uatum, humores venenosos ab internis causis genitos
 easdè produxissè operationes, aut operationis eundè
 modũ ac vehementiã, & mortè eandè, mortisque ce-
 leritatem, vt Pestilens virus. Et propterea in omnibus
 omnium temporũ Pestilentis semper aliquã externã
 cau-

*Humores etiam
 vtiles in
 Venenum
 conuertuntur*

Epilepsia.

Vteri suffocatio.

Mors necopinata.

Interna corruptio non sola Pestem generat.

causam pernicipis auctorem fuisse, suis in commentariis scriptum reliquere classici auctores omnes. Nihil proinde facimus ratiocinationem quorundam recentiorum, ne cassa quidem nuce dignam, qui in disputationibus suis, pro asserenda Pestilentis veneni à solis internis causis generatione, scribunt primum, si Semen & Sanguis putrescens, malignam & verè venenatam qualitatem cōcipiunt, certo putredinis gradu: ideo etiam Pestilens venenum, quantumvis non idem penitus cum prædictis, haud tamen absimile illis est, ex aliis humoribus putredinis alio gradu vel corruptionis modo, produci suamquè originem trahere potest. **Secundò**: Si generari in hominis corpore potest venenum *κράσι* ipsius Cerebri oppositum, qualis est aura illa Epileptica apud Galenum *lib. 3. de loc. aff. c. 7.* ideo etiam alià quadam corruptelæ ratione, Pestilens & quod Cordi principalissimè discors sit, *δηλητήριον* exoriri potest. Ad primum enim quod attinet argumentum, consequentiæ in eo planè nulla est ratio. Siquidem ut non quidvis agit in quodvis; ita etiam nõ quodlibet patitur à quolibet, nec quidlibet à quolibet generatur, sed à suo determinato agente. Quapropter probandum Disputatoribus incumbit, determinatum Efficiens Pestilentis veneni in corpore humano reperiri: si id non possunt, ut loquuntur, à priori, quia æquè nobis ignotum est ipsum Efficiens, ac ipsa illius veneni natura: monstrare saltem debent à posteriori, hoc est, Pestilens venenum in corpore humano ab internis solùm causis aliquando productum fuisse. Hoc donec ipsi probent, & Syllogismum palmario dignum

affa-

Error recentiorum.

1. ratio.

2.

Confutatio

1.

affabrefaciant: nos tantisper talem Pestilentis veneni internam, & allati argumenti consequentiam, negabimus. Idquè eò magis, quòd inter venenum illud, quod ex Spermate & Sanguine in corporibus corrupto procreari dicitur, & inter Pestilens venenum, nullam prorsus animaduertimus similitudinem. Illud siquidem vniuersum corpus, vt Galenus *libr. 6. de loc. affect. c. 4.* scribit, refrigerare potest, adeò vehementer, vt interdum & spiratio & arteriarum pulsus sensu deprehendi nequeant: rarò quin etiam lethale est, & non adeò difficulter curatur. Hoc autem non frigidum, sed si ita loqui licet, calidum & septicum, vti vocant, est venenum, longè diuersum à venenis refrigerandi vi pollutibus, vt plurimum lethale, & curatu perquam difficile. Vt de aliis accidentibus, & curationis modo longè diuerso nihil hîc dicam. Consequentia secundi argumenti plumbea itidem est & ficulnea. Sit ita; omnium particularum totius corporis singularia, & cuiusque partis propriæ crasi opposita in corpore humano ab internis solum causis procreata, dentur venena: num propterea omne id venenum internum, Cordis quod opponendum est Crasi, vniusmodi & Pestilens est? Nequaquam. Etsi enim propria cuiusque partis *κρᾶσις* vnica est: oppositæ tamen dyscrasie illam propriâ *κρᾶσι* dissoluentes, plures esse possunt. Sic malignitas Seminis corrupti cordi etiam occultâ & perniciosâ quadam *δυνάμει* est opposita; quam tamen Pestilentem esse, non nisi *ἂν μὴ ἔχων* affirmabit. Idem de aliis venenis, quæ Cordi vt plurimum aduersantur, iudicandû. Non tamen inficias imus, ex huiusmodi corruptis humoribus, vbi exiguum ad putrescendum occasionem

Venenum pestilens non frigidum.

2.

Non omne Venenum Cordi oppositum Pestilens est.

fuerint nacti, Pestilentes ac malignas Febres, non Epidemicas, sed Sporades generari: aut corpora huiusmodi humoribus ad suscipiendam veram Pestem disponi ac præparari.

Quorum exuperantiam imputamus.

*Excrementa
in corporibus
unde.*

CAusas excrementitiorum humorum, qui in corporibus colliguntur, hîc confusè ac velut tumultuariè persequitur. Excrementa proueniunt ab imbecillitate facultatum naturalium, non vitalium aut alterius alicuius, quæ nulla est, si animalis non est. Imbecillitatem pariunt intemperies, ob quas naturalium facultatum actiones aut deprauantur, aut imminuuntur, aut omninò tolluntur. Deprauatis aut imminutis naturalibus actionibus, excremeta in corporibus colligi, nemo dubitat. Quando autem naturalis facultas neque attrahit, nec retinet, nec concoquit, nec expellit, id est, vt cum Disputatore loquar, vbi partes illæ ob dyscrasiam officia sua omnino in totum præstare desinunt; tunc nullus excrementis aut generandis aut colligendis, sed Morti, locus est.

Vel suum sumunt.

Quid verba hæc sibi velint, non intelligo. Quid est, humores à natura infirmius eisdem regente mortuum sumere? Quid præterea humores infirmius regere, aliud est, quàm ob aliquam præternaturalem causam officium suum non præstare in humoribus attrahendis, retinendis, concoquendis & expellendis, loco-

tem

tempore ac modo naturæ conuenienti? Næ inanes hæ sunt ἀδολεγίαι, quæ non decent Apodicticum.

Infirmiùs quàm in vllò,

Infirmiùs natura humores nunquã regit, quàm cùm officium suum in totum præstare desinit: hoc est, cùm planè defecta & emortua est. Verùm sic stantibus rebus nulla in corporibus generari excrementa, paulò prius dictum est.

Accedunt quìn etiam:

DE materia corruptorum humorum ac venenatorum, excrementis videlicet, & de efficiente eorùdem principali causa, partium sc. debilitate, hæctenus. *Examen causarum Pestis inuuantium.*
Nunc causas iuuantes & principalium causarum malitiam promouentes, videamus: quæ sunt, secundũ Disputatorem, 1. mora in corpore. 2. mistura Spermatis & Sanguinis corrupti. 3. absentia causarum temperatium. 4. excrementorum suppressio, obstructio & cohibita transpiratio. Has ordine eodem paucis expendemus.

1. Mora seu Tempus, nihil ferè est rerum: nunquam enim est: sed aut fuit, aut erit: & propterea nihil per se operatur, nec generationes aut interitus rerum iuuat, vel promouet. In quantitatis enim Categoria à Peripateticis collocatum, *Aristotel. libr. prædicament. capit. 6. & libr. d. Metaphysic. capit. 13.* non causa, sed πῦλθ & affectio est motus: vt idem Aristoteles *libr. 8. Physic. capit. 1. text. 11. & libr. d. Metaphysic. capit. 12. text. 18.* testatur: propterea quòd omnis motus

Tempus nihil ad Pestem.

& mutatio fit in tempore, non in momento. II. Quomodo humor genitalis aut menstrum corruptum, Pestilentis veneni generationem iuuare aut promouere possit, vtcunque excrementitiis humoribus misceatur, non video. Humor corruptus alteri corrupto additus, aut eidem mixtus, corruptionem non reddit intensiorem, sed saltem diuersam, & copiâ vel quantitate maiorem. Sic Peste laboranti mulieri si ex corruptione seminis vel vitiosorum humorum in locis muliebribus, suffocatio Vterina superuenerit, Pestilens ex eo venenum non redditur vehementius, sed saltem morborum ac symptomatum fiunt *συνδρομαὶ* seu complicationes, quæ periculum augent, & curationem reddunt difficiliorem. Ad corruptionem Spermatis humani, quâ illud intra propria vasæ in venenum mutari posse, à plerisque dicitur, quod attinet, circumspetiores aliquantum & cautos magis in affirmando Medicos esse velim. Quod etiam H. Mercurialem *lib. de morb. mulier. & libr. de homin. gener.* ac Zoroastrum Tinelum *in consulatione quadam Medica* monuisse, recordor. Semen humanum, à calido Testium, quos etiam interdum principes partes referunt, natiuo elaboratissima quædam & perfectissima est substantia, & propterea corruptioni in proprio loco minus obnoxia. Quod si id copiosius generatur, aut diutius retinetur, tum natura oppressa aut ad excretionem stimulatâ, non per quietem solum seu per somnia (quod & feminis & maribus contingere scribit Galenus *libr. 2. de semin. capit. 1.*) sed etiam vigilantibus sponte, & vti Scaligero *exercit. 269.* videtur, interdum sine sensu, sese exonerat, & idem celeriter ac sine aliqua corporis agitatione, iuxta Ari-

Spermatis
humani corrup-
tione.

stotelem *sect. 4. Problem. 5.* foràs expellit. Nec tam diu torpens eadem natura quiescit, donec omni via excretioni præclusâ, in venenum transmutetur: Masculinum præsertim semen, quod suâ naturâ calidius est & *Semen Masculinum.* ficius, ac corruptioni minus obnoxium. Videmus enim infinitos sine detrimento prorsus à venere abstinere: imò Athletis, ut robustiores inde fiant, castè vivere, id est, semen non profundere, bonum esse docuit Galenus *libr. 1. de semin. capit. 15.* eosquè ab hoc ludibrio penitus abstinere scribit Scaliger *exercit. 269.* Gallis galinaceis salaciores, aut rectius monstra illos esse non iniuriâ dixeris, de quibus Galenus *lib. 6. de loc. affect. ca. 4.* scribit, quòd nisi assiduè coëant, capitis gravitate molestentur, cibos fastidiant, ac febribus obnoxii, pigri, torpidiquè fiant, nonnulli Melancholicorum exemplo præter modum mæsti ac timidi &c. quæ Symptomata hysterice similia I. Hucherus *libr. 2. de sterilit. ca. de Uteri suffocat.* appellat. De muliebri certè semine negari non potest, id crudius, vel ut Galenus *libr. 6. de loc. affect. cap. 5.* scribit, frigidius & humidius esse virili: perfectû id tamen est in suo genere, & ex diuturna retentione ob rationes supra dictas per se in venenum non mutatur. Muliercula illa vidua hysterica, de qua Galenus *lib. 2. de semin. tap. 1. & libr. 6. de loc. affect. cap. 5.* adhibitis remediis convenientibus, non corruptum aut venenatum semen, sed saltem mulrum & crassum, obortâ titillatione cum labore & voluptate, veluti per coitum vsu venire solet, excrevit; qualem voluptatem venenum excernendo nunquam percepisset. Nec Hysterici morbi, quos *ἀπρόκος* plerumque vocant, omnibus virginibus aut mulieribus viduis continentibus con-

*Semen Mu-
liebre.*

contingunt, sed iis quæ prauis succis abundantes concubitus expetunt: hinc loci muliebres ob libidinem æstantes aut prurientes ad sese vndique prauos humores attrahunt, qui tandem cum spermate ex aliqua occasione ad Vterum profuso, commixti, ob loci conditionem & propriam naturam corrumpuntur, & hysteriæ affectuum causa euadunt. Qua ratione semen retentum aliorum humorum corruptionem non iuuat, nec promouet; sed contrà mali humores in culpa sunt, vt semen muliebri illis commixtū simul deprauetur. Mulieres certè multas videmus, quæ & optimè purgantur, & in matrimonio minimè torpido viuentes veneri ad libitum litant, vtero nihilominus sæpè præfocari: non certè ob Sperma aut Menstruum ex retetione corruptū, sed ob humores excrementitios in Vtero ex corruptione malignitate participantes. Menstruū, retentū ad Suffocationē vterinam parum facere, Galenus *libr. 6. de loc. affect. capit. 5.* scribit: multò itaque minus facit ad Pestem, nisi quatenus ob Cacochymiam ad Pestem corpora disponit.

III. Quæ sunt illa causæ venenatos humores temperantes? Hæ vel alterantes sunt, quas Disputator nō admittit, qui venena à natura alterari negat: vel humorum corruptionem per causarum corrumpentium remotionem, impediens; quæ quàm benè temperantes appellantur, alii iudicent.

IV. Excrementorum suppressio, obstructio, cohibita perspiratio, non promouent, nec iuuant Pestilentis veneni internas causas generantes; sed disponunt corpora ad Pestem ab externa aliqua causâ commodius suscipiendam. Quod si verò de Febribus Pestilentibus

bus, quæ ab internis producuntur causis, sermo est; tū obstructionem, ac cohibitam perspirationem, necessariò concurrere, cum P. Salioli. *de feb. pest. c. 11.* lubenter concedimus.

EXERCITAT. AD THE S. XI.

EXternas tandem Pestilentia persequitur causas: more iterum suo: *ἀσπιφῶς*, & confusè: hoc scilicet Sepiæ succo effuso, ne capiatur: cautè præuidens. Externas Pestis causas statuit Victum communem, & Aërem. De Victu, sub quo in præsentia cum Galeno *lib. 2. de natur. hum. tex. 2.* solum Cibum, Potumquè completimur, nondum inter Medicos composita lis est: quorum quidam Cibum & Potum Pestis causam esse affirmant: alii contra negant. Hippocrates *lib. αὐτῆ φύσων*, Pestilentia, vt & omnium Popularium morborum, communem causam solum Aërem esse, scriptum reliquit: cū is scilicet aut copiosior, aut parior, aut etiam plenior, aut & *ὑπερφοῖσι μύσημασι* infectus, in corpus subierit. Idem Hippocrates *lib. 2. de natur. human.* postquam *context. 2.* omnium morborum causas in Diætam & Spiritum, cuius attractione viuimus, retulisset, in sequenti *text. 3.* hæc scribit: Vbi complures vno morbo eadem tempestate vexantur, in id quod maximè commune est, quoquè omnes vtimur, potissimùm reiicienda causa est. Id autem est, quod inspirando trahimus. Quòd enim viuendi cuiusque nostrum ratio, in causa non sit, iam liquidò constat, cū morbus omnes continentur attingat, &

Externa pestis causa.

Aër.

iuuenes, & senes, & mulieres, & viros, perindequē
 temulentos & abstemios, tam eos qui mazā quān qui
 pane victitant, & eos qui multis, quān qui paucis ex-
 ercitationibus vruntur. Nō igitur Victus ratio assignā-
 da causa est, cūm cuiusuis generis victu vtentes, eodem
 morbo corripuntur. Et *context. 4.* subiungit: At verō
 vbi morbus aliquis populariter grassatus fuerit, & τὰ δι-
 αιτήματα in causa esse, sed quod spirando ducimus, ma-
 nifestum est, ipsumquē νοσηρὴν ἵνα διατηρεῖται (quam Ga-
 lenus in *comment. ἀναθυμιάσιν, ἰδιότητι μᾶλλον ὅλης τῆς ἐξέσεως*
 & ἔχει πλεῖν ποίσηται λυμαινομένην τοῖς σώμασι appellat) planē
 obtinere. Galenus in *libr. 2. de natur. human. text. 3.* non re-
 ctē quidem dictum putat, quod ortus communium
 morborū in aërem solummodo sit referendus: cūm nō
 modò cibus & potus communis, sed etiam communes
 tum occupationes, tum labores, communes morbos
 interdum generant: vt idem in *proēm. lib. 1. Epidem.* testa-
 tur. Excusat tamen Hippocratem, inquit, non fre-
 quenter accidere, vt per ingestos cibos morbus com-
 munis ciuitatem, vel nationem, vel exercitum per-
 uadat: sicut neque per communes tum occupationes,
 tum labores. Hisce enim neque omnibus simul obui-
 amus, neque integrum diem subiicimur: Aër autem
 solus extrinsecus omnes continuò ambit, & omnibus
 inspiratur. Ab omnibus aliis actionibus homines qui-
 escunt, inquit Hippocrates *libr. de Flatib.* ab hac tamen
 sola actione nunquā desistunt animātia, quin aut spi-
 ritum adducant, aut reddant. Aërem enim vitare non
 possumus, *Galen. 3. de humorib. text. 3.* vtpote qui perpetuò
 nobis quasi connatus adhæret, *Galen. lib. 1. de sanit. tuend.*
cap. 4. & eundem perpetuò attingere est necessarium,

Galenus
 Hippocratem
 conciliat.

*Galen. in artic. Medic. cap. 85. in eoquè morari, ipsumquè spirituducere. Galen. 3. de humorib. tex. 3. Et licet interdum nonnullorum communium morborum, in communem cibum & potum, iuxta Galenum, ortus referatur: nullibi tamen apud eundem reperire licet, veram Pestem à cibo vel potu communi, qualicunque modo deprauato ac corrupto, ortum habuisse. Morbi enim, quos quidam ex libr. Galeni de cib. bon. & mal. succ. c. 2. obiciunt, quiquè diuturnam annonæ caritatem, & vsum ciborum corruptorum sequebantur, non fuere Epidemici, multò minus vera Pestis, sed Sporadici, & omninò inter se contrarii; cum alias ob causas, tum ob victus rationem, quo variè & contrarias vires habente, superiore victus inopiâ vfi sunt. His enim rebus, quorum cuique copia erat, vescebantur: quæ quum dissimiles variæquè essent, eas nonnulli sumebant, quæ vel acido, vel acri, vel amaro falsouè succo forent: alii quæ austero aut tenaci, aut adstringendi, vel refrigerandi, vel egregiè humectandi vim obtinente, aut quæ veneni participes extitissent: vt apud Galenum l.c. videre est. Quapropter asserere non veremur, cum præstantissimis quibusque Medicis, qui nõ heri aut nudius tertius Medicinam didicerunt, sed in eadem cum docenda, tum facienda cõsenuerunt, Victum quomodo docunque corruptum ac deprauatum, nisi Pestilentibus *μιάσμασι* infectus fuerit, non veram Pestem, sed cum Epidemicos alios, tum Sporadicos ac priuatos procreare morbos; qui à sola interdum Putredine dependent; interdum etiam malignitatem coniunctam habent, ac pestilentes fiunt. Quos si quis cum I. Cratone Priuatam Pestem, aut cum Galeno *πυρετὸς λοιμώδης ἰδίως**

Victus corruptus Pestem non gignit.

in 3. Epidem. appellare voluerit, ei nullam litem moue-
 bimus: modò eòdem à Publica Peste, *συνωνύμως* sic di-
 ctâ, quam à morbidis inquinamentis (quæ *σπέρματα*
τῶν λοιμῶν appellat Galenus) aëri vel alicui fomiti com-
 municatis, & per inspirationem aut arteriarum ad cu-
 tem desinentium vibrationem attractis, solùm oriri,
 cum eodem I. Cratone (qui supra quadraginta annos,
 vt ipsemet in quadam epistola fatetur, eâ de re sollicitè
 cogitauit) intrepidè asserimus, distinguat. Hæ
 namque Pestilentes febres *ιδίως* sic dictæ, homines
καὶ χωρὶς λοιμῶν apprehendunt, *Galen. in 3. Epidem.* &
 ab *ἀξιολόγοις* antiquis Medicis *λοιμώδεις* αὐτὸς *λοιμῶν* ap-
 pellabantur, *Galen. libr. 3. de præsag. ex puls. cap. 4.* eam
 quippe *νοσηρὴν δόξα ἐστίν* non habent, vt Pestis: & licet
 multis exitiosæ sint propter putredinis vehemētiam,
 & quòd multorum tunc corpòra malis succis repleta
 reperiuntur, eandemquè simul aëris intemperiem fer-
 runt: adeò tamen contagiosæ non sunt, nisi in valdè
 prædispositis. Id quod in castris ad Iaurinum obserua-
 uit I. Crato *epistol. 162.* in quibus innumerabiles prope-
 modum pestilentibus febribus perierunt: quas tamen
 etiam si quotidie cum ægrotantibus sæpè multumquè
 fuerit, contagione disseminatas, atque ideo exitiosas
 fuisse, nulla animaduersione consequi se potuisse, pro-
 dit. Sic per sæpè, imò singulis ferè annis, æstatis tem-
 pore aut sub autumnum, in magnis & populosis Vir-
 tibus, vbi varii & multiplices in victu & aliis rebus er-
 rores committuntur, videmus nonnullos Pestilenti-
 bus febribus corripì non contagiosis: à vera Peste non
 naturâ modò & signis, sed etiam curandi ratione
 (quod quidam per- compendia Medici non obseruât)
 diffe-

Febres pesti-
 lentes non
 contagiosæ.

differentibus. In his tamen Pestilentibus febribus sæpe accidit, ut putredo seu corruptio ad eum gradum deueniat, ut corpora tandem *μιάσματα* exhalent, quæ in aere aut fomitibus recepta Pestilentia causa fiunt. Cum præsertim corpora huiusmodi febribus & morbis Pestilentibus extinctorum, aut non sepeliuntur, aut vix humo obteguntur: hinc putrescentia aërem inficiant venenosis halitatibus; qui accedentibus interdum causis aliis, Cordis imprimis ob famem & metum debilitate, grauissimarum in obsidionibus, castris & similibus locis, Pestilentiarum, causæ fiunt. Hæc de Victu.

Ad Aërem quod attinet, qualem hic naturam habet, ita nos afficit, iuxta Galenum *li. 2. de Crisib. c. 3.* Sentit etiam Hippocrates, pro aeris circumfusi (in quo nos semper versari, comedere quæ ac bibere, & vigilare & dormire est necessarium, *Gal. in art. Medic. cap. 85.*) constitutione animantium corpora affici: quæ quidem siccantur in sicciori illius temperie, humectantur verò in humidiori &c. *Gal. lib. 1. de natur. hum. text. 44.* Mutatur autem Aëris constitutio, quia aut calefit, aut frigit, aut exiccatur, aut humectatur, aut secundum horum patitur coniugationem; vel *καθ' ὅλην τὴν ἔστίαν* alteratur. *Gal. in art. Medic. capit. 85.* Cum primis alteratur, aut etiam secundis manifestis qualitatibus aer, tunc, quemadmodum de Victu etiam diximus, factus potius est in febres putridas aut malignas, quam in Pestem. Disponit quin etiam talis aer corpora ad promptius suscipiendam Pestem: causam præterea interdum præbet, ut putredo ac corruptio interdum istum gradum, qui *νοσερῆν δάποιρσιν* habeat,

Ut aer, ita corpora affecta sunt.

*Aër ut Pestis
causa.*

consequatur; & seminariorum malignitas in eo augeatur, & acrius sauiat. Cum autem Aër κατ' ὄλην τὴν ἐσθλαύ patitur, & νοσεροῖσι μίσμασι ac pestilentiaë seminariis infectus in corpus subit, siue per os & nares, siue per cutis spiracula, dum eò terminantes arteriæ oscula sua aperiunt; tunc cum Pestis veræ & propriè sic dictæ, ac Publicæ causam esse, cum Hippocrate, Galeno, Mercuriali, Cratone, Argenterio, Altomaro & sexcentis aliis clarissimis Medicis statuimus. Pestis enim non ex qualitate quadam manifesta, sed occultâ & venenosâ suum sumit generationis principium, vt Disputator ipsemet *supra thes.* affirmat. Et νοσηρὴ δασύκερσις ἢ ἀναδομί-ασις, non ἀπὸ τῆς ποιότητι, sed ἰδιότητι ὅλης τῆς ἐσθλας corporibus noxia, & vt Hippocrates *lib. de Flatib.* ait, τῆ ἀνθρώ-πινη φύσφι πλέμια est. Galenus præterea *lib. de Theriac. ad Pison. c. 16.* scribit, prauam quandam aëris ad corruptionem promptam mutationem in Pesti effici, & homines quum respirationis necessitate periculum euitare nequeant, ipsum aërem, veluti Venenum quoddam ad se per os attrahere. Et Aristoteles *7. problem. 8.* τὰ λοιμώδη ex spiritu seu aëre corrupto (appellat πύσμα Φαῦλον ἢ βαρὺ) prouenire scribit. Quod si itaque aër corrumpitur, & venenum aut venenosus fit, & nõ simplici qualitate sed proprietate totius substantiæ noxius fit: ideo non in primis qualitatibus ipsum alterari, sed in tota substantia mutari necesse est. Id respiciens Hippocrates, vbi ἰδιότητι τῆς ἐσθλας aër corporibus noxius est, curandi rationem non per contrarias perficit qualitates, primis aëris qualitatibus oppositas; sed per locorum mutationem, & modicæ respirationis vsum. *2. de nat. hum. 4.* Idem Luem illam, quæ ex Æthiopia Græcos inuadebat,

*Hippocratica
Pestis curatio.*

debat,

debat, igne per totam Athenarum urbem accenso, dissipaturus seu profligaturus non simplicem accepit lignorum materiam, verum ferta floresque suauissimos alimentum ignis esse voluit, vnguentaquè pinguisima & odorifera ipsi superfundit: quemadmodum Galenus *lib. de Theriac. ad Pison.* testatur. *Aēr κατ' ὄλην εὐσίαν* *Vnde aeris*
 ita mutatus, vel calitus id mali habet: vel à causis inferioribus. *Corruptio.*
 Cælestes influxus quidam Peripateticū sal- *1.*
 sèrident, & supersticiosam eorundem obseruationē *Cælestis in-*
 esse contendunt, nihil præter Lumen & Motum Astris *fluxus asser-*
 attribuentes: imò ne motum quidem per se iis largi- *tio contra*
 entes, siquidem hunc orbibus solùm concedunt. *Peripateticos*
 Verùm & vanissimi quidam Astrologi multum peccant,
 qui plurima vana & supersticiosa astris attribuunt;
 quorum propterea nugas & vanitatem non tuemur:
 ita ex altera parte in Naturam, eiusquè Creatorē Deū
 iniurii, imò blasphemii sunt, qui contra omnem ratio-
 nem, contra experientiam & obseruationem cœlesti-
 bus corporibus omnem *δύναμιν ενεργητικὴν* adimunt: i-
 isquè nihil nisi lumen relinquunt, motum verò orbi-
 bus tribuunt: quos tamen non per se aut ab interno
 principio, aut naturaliter, sed à Dæmonē quodam ro-
 tatore, & sic violenter circumagi contendunt. Nec
 minori reprehensione dignus est Disputator, qui in a-
 lia quadam & sæpius allegata Disputatione, Orbibus
 cælestibus (quos quidam in æthere esse non absque ra-
 tione negant, alii autem nullis præditos viribus, quas
 in hæc exerant inferiora corpora, asserunt) id tribuit,
 quod illis clarissimis mundi luminibus & lucidis cæli
 corporibus, fuerat adscribendum. Quid enim Astris
 opus fuit, si Sphæræ suo motu quiduis efficiant? *Astris, non*

*Orbis sua
ἐσπευείας
in hac inferi-
riora.*

non Sphæræ, quæ nullibi sunt, suâ naturali virtute calorem & frigus, ac alias complures manifestas & occultas qualitates in hæc inferiora corpora vibrant, & mutationes in hisce varias efficiunt, Hæc effectio, seu eius modus latens est & occultus: Disputator tamen (qui fortè etiam. vt in prouerbio est, graminis subfultantis sonum argutâ nimis aure venari valet:) se rem exquisitè tenere, putat; & in præsentè thesi Cælum qualitates primas coniungere & miscere, & ex mixtis secundam quandam qualitatem generare, & natam aëri imprimere, theatricè proclamat. Ἐργασίῃσιν hic non exprimit: in alia tamen Disputatione in Cælo (quod tamen sublunarius huiuscemodi qualitatibus carere, totus Peripatus clamat) hanc officinam esse scribit, ex quo malignæ qualitates non in aërem modò, sed & in reliqua elementa, demittantur. Hæc quàm absurda sint, non Disputator modò, sed & eiusdem Discipuli, qui non sunt ἀμύστοι, facillè animaduerterent: & ideo, quia præter opinionè longiores fuimus, horum errorum rursurratione super sedemus. Inferiores causæ, quæ aërem Pestilentem reddunt, variæ sunt; quas non modò Aqua & Terra, verùm etiam animalium cadauera, vt hominum, locustarum, vermium, draconum, piscium, & aliorum non sepultorum ac putrescentium, suppeditant: imprimis verò νοσηρὴ δὲ πύρεσις, quæ ex hominibus Peste decumbentibus aut mortuis expiratione, & perspiratione exhalat, & sæpè fomitibus adhæret, præ aliis seminaria Pestis per aërem spargit, quæ vires acquirunt eundo, & sæpè ventorum vi in alia loca (quod in Attica contigisse Peste testatur Thucydides) deferuntur; vno ab his corpore

2.
*Causa aërem
insuficientes
inferiores.*

pore infecto, plurima deinceps inficiuntur; quia νοσῶδες est id, vt Aristotel. *section. 7. problem. 8.* scribit, quod spiritu trahitur, ab ægro scilicet redditum, & propterea eundem in recipiente morbum efficiens.

EXERCITAT. AD

THE S. XII.

Optimâ quidem ratione ab examine præsentis theſeos abſtinere potuiſſem: vtpote quide Signis Diagnostiſicis Peſtis in exercitatione ad theſin tertiam, abundè ſatis, quantum ſcilicet ad præſens pertinere videbatur negotium, dixi. Quia tamen Diſputator vanæ Tautologiæ, & inani eorum, quæ in tertia propoſuit theſi repetitioni, ἀτοπα quædam hæc in theſi adiunxit: ideo nec nobis vitio vertetur, ſi ſupra dictis pauca quædam addiderimus, & Lectorem de quibusdam, quæ ſunt τοῖς εἰρημένοις ἀντιλεγόμενα, admonuerimus.

Cum proinde,

Non quatenus non immutare poteſt Cor peſtilentem *δυσκρασίαν* vel morbum, nec quatenus eandem à ſe proſtigare nititur, propria & morbum indicantia Symptomata Peſtis accidunt: ſed quatenus Peſtis Peſtis eſt, & talis Cordis morbos, id eſt, quatenus afficit Cor, & non quatenus à Corde afficitur Et qualitatibus ſeu dyſcraſiſ partium non deberi expulſionem ſeu eua-

euacuationem, sed alterationem per contrarias qualitates etiam puerinorunt.

Pulsus.

Pulsus in peste.

Pulsus frequentus.

Intercidens.

Intermittens.

Plenus.

Firmus.

Pulsus in superioribus exiguum, inæqualem ac pressum, cum reliquis Symptomatibus Pestem semper paribus insequi vestigiis, statuit: nunc mutatâ sententiâ, interdum eundem pleniorum ac firmiorem cõcedit: non itaque semper exiguus, obscurus &c. Intercidentes quin etiam, quos Intercurrentes quoque Pulsus appellât, in Peste rarissimi sunt: Frequentes namque Pulsus, quales sunt Peste affectorum, ob breuem quietem, non facilè Intercidentem percussione admittunt. Intermittentes autè frequentiores sunt & periculosiores. Illi licet oneratâ ac pressam virtutem significant, eam tamen validâ adhuc esse & integram & cum morbi causa pugnante, indicant & proinde victoriam promittunt. Hi maiorem virium debilitatem significant, & propterea periculum plerumque denotant. In Intercidentibus post aliquot pulsationes, una vel plures pulsationes interueniunt, quæ inæqualitatem inducunt crebritatis & celeritatis. Intermittentes post aliquot pulsationes, unâ aut alterâ pulsatione deficiunt, & inæqualitatem habent raritatis. Plenus Pulsus opponitur Vacuo, & plenam arteriâ denotat. Sed quid Plenitudo arteriæ ad cognoscendâ Cordis *δυσκρῆσιν* malignâ & *ἀρρητον*? Firmiorem esse pulsus, quem semper exiguum, inæqualem, pressum, obscurum, dixit, est *μέγα λίαν ἀίτημα*, & superbum postulat, ac lectorem plus quàm credulū requirit. Firmus est pul-

sus idem qui validus, stabilis, constans, & à viribus fit
 validis ac robustis, non à debilibus, quas in Peste sum-
 mè elanguescere in subsequenti linea legimus. Sed &
 hoc malè. Etsi enim ob affectum Cor vires in Peste ne- *ωειοζωτι*
 cessariò sint languidæ ac debiles; ea tamen debilitas *debilitatis in*
 suos habet gradus & latitudinem: nam si vbiq; esset *Peste.*
 Summa, omnes Peste laborantes ex æquo & necessa-
 riò morerentur.

Succedunt per consensum.

Manifesta hæc est, & turpis contradictio. Corporis
 lassitudinem ac veluti defatigationem, de qua in
 superioribus plura diximus, per consensum omnibus
 enarratis Symptomatibus succedere, hîc affirmat: in
 superiori autem tertia thesi idem expressis verbis ne-
 gavit.

Respiratio difficilis.

Respirationis, quam Hippocrates *πνεύμα* appellat,
 principalissima utilitas est, vt *Galen. lib. de util. respir.* *Respirationis*
cap. 3. & 6. lib. de caus. respir. lib. ωει δυσων. cap. 4. & alibi docet, *usus.*
 natiui caloris conseruatio: cuius focus cum sit Cor, vt
Aristoteles lib. 3. de histor. animal. cap. 3. lib. 1. de partib. animal.
cap. 4. Galen. lib. de fet. format. lib. 9. Method. Meden. cap. 10. &
alibi, id nominant: ideo Corde præter naturam affecto,
 non minus Respirationem quàm Pulsum (quæ vt plu-
 rimum proportionem & analogiam quandam inter
 se habent, vt in Diædica Galeni tractatione *lib. 1.* *Respiratio*
ωει δυσων. videre est) præter naturam immutari, & sic *& Pulsus a-*
 Difficilem ac præternaturalem respirationem causa- *naloga.*
 ri, ne-

ri, necesse est. Huius differentiae ut plurimae ac diuersae, imò inter se contrariae sunt: ita vnus eiusdemque morbi propria πάθη, aut propria accidentia esse non possunt, sed ut plurimum plurimorum etiam morborum sunt signa Πηγεόμενα, & ad πέρωνιν facientia: id quod non ex Epidemicis modò Hippocratis historiis, verum etiam ex Galeni libris περί δυσων. vbi hæc κατά διέξοδον tractantur, manifestum est. Quapropter αλόγως egit hîc Disputator, qui Difficilem respirationem in genere & simpliciter Pestilentiae signum esse voluit; nec indicauit, quae δυσωνοίας differentiae Pesti sint propriae, & quae aliis morbis communes. Id quod certè hîc non minùs, quàm in differentiis Pulsuum enarrandis, facere debuisset.

Ad somnum procliuitas.

Quasi-Somnus in Peste.

Non est verus Somnus hæc affectio, sed potius quædam vigilandi impotentia, summè periculosa: ab imminutis aut corruptis à praua qualitate spiritibus & viribus labefactatis exorta: & inter Πηφαινόμενα signa referenda. Et nec semper nec omnibus Peste laborantibus hoc accidens proprium est: plurimis namque Vigilie molestissimæ sunt. Apud Hippocratem 3. Epid. 3. 28. qui calescens cænauit, à die sexta vsque ad vndecimam, in qua obiit, assiduè vigilauit.

Fastidium cibi. Vomitus.

Plurimi Peste laborantes cibum non appetunt: alii eundem auersantur: idquè ob causas diuersas. Quod autem

autem iidem perpetuò euomant, est, si quid aliud, falsissimum, nec dignum quod rationibus refutetur. Siquidem non sensus modò ipsi, sed & propria conscientia Disputatorem falsi conuincit.

Vrina turbida, nigra, fætida.

Hiusmodi Vrinæ non ad cognitionem morbi, sed ad *περὶ γινώσκω* pertinent, nec apud omnes Pestelaborantes, sed apud morituros, obseruantur. Sæpè sanis similes sunt: antequam scilicet pestilens venenum humores corporis putrefaciat: aut cùm citra manifestam qualitatem calidum natium cum impetu aggreditur, & vitam citiùs abrumpit, quàm humores corrumpat. Cùm verò idem venenum humores aggreditur, & ex horum putredine Febris pestilens Pesti superuenit, tunc necessariò Vrina variis modis immutatur pro varietate ac diuersitate humorum, putredinis, coctionis vel cruditatis. Hinc Vrinæ non semper turbidæ, nigrae & fætidae apparent: sed modò sunt albæ, modò croceæ, rubræ, liuidæ, oleosæ, spumosæ, tenues, pellucidæ, crassæ, iumentorum vrinis similes: & vt vno verbo dicam, omne lotii prauum & detestabile genus in Peste videre contingit. Ex quibus nullum morbum seu Pestem indicans signum desumi potest: utpote quæ non supra malam qualitatem seu intemperiem Cordis, sed supra humorum conditionem, & corruptionis putredinisquè modum, & naturæ actionem aliquid indicare possunt.

*Vrina pertinet
ad περὶ γινώσκω
σιν.*

*In Peste omni
praua lotii genera.
Vrina non in
dicant pestem*

Q 2

Aluus

Aluus & fætentia & atra.

Variatio excrementorum alui.

QUod de Vrinis diximus, idem in Alui etiam excrementis locum habet. Hæc enim interdum naturalia sunt: nonnunquam supprimuntur: aliquando liquida quidem prodeunt, sed non fætentia: sæpè sunt biliosa, syncera, abundè saturata & affatim colorata, porracea, liuida, nigra, leuia, pingua, spumantia, colliquatiua &c. Huiusmodi excretiones pestilenti Febri communes sunt cum pluribus aliis morbis: & ad morbi morem cognoscendum, ac exitum prædicendum plurimum faciunt: quemadmodum ex Epidemicis Venerandi nostri Hippocratis historiis manifestum est.

EXERCITAT. AD THE S. XIII.

HActenus de illis Symptomatibus Pestis, quæ præuitatis venenatæ, seu essentiæ suæ ratione accidunt, se egisse insinuat. Disputator: sed quàm benè & quàm verè, ex dictis patet. Nunc alia etiam, eaquè innumera Symptomata Pesti succedere tradit: quæ cum alias ob causas, corporum scil. atquè humorum & morborum complicatorum cõditionem, superueniant: ideo prætermittenda ea, nec inter propria Pestis accidentia numeranda vel recensenda esse, statuit. Verùm & hæc thesis suis non caret absurdis erroribus ac contradictionibus: quas Lectori paucis ob oculos ponemus.

Pestis

Pestis propriorum accidentium.

Quæ in tota thesi propria Pestis accidentia vocat, ea circa finem, sui credo oblitus, aut aliud quidpiam, quod fortè de pane fuit lucrando, agens, non inter Propria sed Communia Pestis accidentia & symptomata esse referenda, scribit. Sic quicquid in buccâ venit, aut forte fortuna in animum aliis curis occupatum incidit, id temerè effutire, & apud Discipulos suos inconsideratè nugari, audet: parui pendens illud Dic cur hic.

Ad exteriora protrudit.

Abcessus suprà in thesi tertia, vnâ cum aliis ibi enarratis symptomatibus, Pestem paribus semper insequi vestigiis, nec aliunde eidem vel ex corporis cõstitutione, vel humorum conditione, vel ex consensu, superuenire, scribit. In præsentì verò loco quasi studio ludum iocumquè faciens, contrarium asserit, & Abcessus, quos Cor ad exteriora protrudit, non ex naturâ Pestis, sed pro corporum & humorum, quos inficit Pestis, ratione, quorum etiam naturam redolent, suboriri scribit.

Febribus præfertim, sed Symptomaticis.

DE Symptomaticis etiam Febris, quantum quidem ad præsens institutum sufficere videbatur, supra

egimus. Nunc vnicum absurdissimum absurdū, quo totam suam de Diagnosticiis Pestis signis doctrinam concludit, perpendant Lectores. Scribit namque linguæ scabritiem, sitim validam, vigiliis continuas, mentis alienationem &c. febribus quidem accidere, sed Symptomaticis, hoc est, non illis Febribus, quæ morborum rationem habent, sed iis, quas veluti symptomata quædam esse superius ex Galeno docuimus. Hoc absurdum esse luce meridiana clarius est. Norunt namque omnes, & fatentur ij quibus veritas Cordi est, prædicta symptomata in acutis & ardētibus febribus, quæ morbi rationem habent, esse frequentissima: in symptomaticis autem febribus rariora. Quin eadem etiam in Peste non semper obseruari, Hippocrates noster in Epidemiis testatur.

EXERCITAT. AD THE S. XIV.

*Prognostica
Pestis signa.*

*Predictiones
in acutis in-
certa.*

PROGNOSTICA tandem Pestis signa persequitur Di-
spurator: quæ etiam si in aliis morbis plerumq; sunt
Πυρρόμενα, hoc est, quæ non illicò vt morbus inua-
dunt, sed aliquantò post sese proferunt, proindequæ
Superuenientia nuncupantur; in Peste tamen, vt in
quodam Prognosticorum loco N. Taurellus scribit,
quæ ex sua natura lethalis ac præceps morbus existit,
omnia ferè Signa, quibus ipsa dignoscitur, Prognosti-
ca simul sunt: non tamen certa, sed sæpè insidiosa &
fallacia. Si namque acutorum aliàs morborum non o-
mninò sunt certæ predictiones salutis aut mortis, vt

Hipp.

Hippocrat. 2. aphorif. 19. & Celsus lib. 2. capit. 6. testantur : Pestis certè easdem reddit incertissimas: non enim acutissimus modò est morbus, ac propterea instabilis: sed etiam, vt ex dictis liquet, occulta vi Cor vitalesquè spiritus imò & alias Principes partes aggreditur. Hinc fallacibus notis nullus hac lue morbus insidiosior: sæpè in facie salutem, funus in tergo gerit. Fit enim interdum, vt omnes facultates benè habere videantur, pulsus & vrina ad naturalem proximè accedant, confurgat & ambulet æger, edat & mente sit illasâ, nullumquè sentiat in vlla parte dolorem: qui paulò pòst mortuus tamen concidit. Hermocrati apud Hippocratem 3. *Epidem. 1. 8.* sub vndecimam diem omnia visâ sunt remissa, isquè decimaquarta die à febre liberatus, vigesimâ septimâ tamen obiit. Sic nonnulli sub *αυδρομή* grauissimorum symptomatum euaserunt, & in ipsis, vt aiunt, funeribus reuixerunt, & præter spem deuicto morbo triumphum egerunt: qui tamen nonnullis magno admodum constitit. Quos enim perdere aut vitâ orbare non potest, iis terra sæuissimæ labis stigmata relinquit: hi excæcantur; alii obsurdescunt; nonnullis rigent contrahunturquè nerui; putrescunt nonnullis summi pedes. *Galen. libr. 3. de vsu part. capit. 5.* Multis, scribit Hippocrates 3. *Epidem. 3. 25.* brachium vel solidus cubitus decidit; quibusdam totum femur vel tibiæ denudabantur, pesquè totus. Fuère quibus pudenda perierunt. Quidam amissâ memoriâ omnium rerum oblitii sunt, adeò vt neque seipsos neque familiares agnouerint, suorum etiam nominum oblitii, si Thucydidis testimonio *libr. 2. belli Pelopor.* (sed quid dubitem?) fides est adhibenda: quod etiam

maximè in Peste.

Pestis reliquit.

etiam Galeno placuisse legimus *lib. quoddam anim. mor. corp. temper. seq. c. 5. & lib. de diff. sympt. cap. 3. & lib. 2. de caus. sympt. cap. 7.* Hæc mortis sunt ludibria, quibus non modò imperitos ridet Medicos, benè sperantes, si quando præter rationem subleuantur ægri, quantumuis interea *ὕπερ λόγῳ π* sub isto persuasionis illicio delitescat: sed etiam peritos pariter ac eruditos vana spe vanoquè metu variè eludit, vera Medico-mastix. Hac de causa meritò est reprehendendus Disputator, qui in præsentiarum tam ieiunè, tam frigidè, tamq̃; oscitanter de Prædictionibus in Peste egit, vt ferè in tota disputatione nullibi magis dormitasse videatur.

Notatio nonnullorum errorum.

1.

Fontes signorum *παραγωγαίων*.

omnia ad propria Pestis accidentia refert; & sic ex solo Morbo, cuius illa sunt accidentia, haurienda esse Prognostica signa insinuat: cum contrà in hac Luenon minus quàm in aliis morbis, Prognosticorum signorum fontes duo sint, Morbos & Natura ægrotantis: quod Galenus *lib. 2. prognost. tex. 6.* hisce verbis expressit: Summa totius præflagitionis in morituris, conualiturisque est, quoties vis ægrotationis cum ægri facultate conferatur &c. Secundò malè Prognostica signa in

2.

Vitiosa diuisio signorum.

κρίσιμα & τεκμήρια diuidit: cum hæc non sint species *ἀλλήλοσημέναι*; sed *τεκμηρίοις* opponi soleant *σημεία λύσιμα* dicta: *κρίσιμοις* verò ea, quæ coctionem & cruditatè, salutem & mortem, significant. Hæc *διαίρεσις* desumitur ex rebus significatis: illa autem ex modo significandi. Admonitos hîc studiosos Lectores velim, què admodum Signi nomen apud Medicos latius accipitur, quàm ab Aristotele in Analyticis: ita eam, quam

Signi significatus apud

inter

inter σημεῖον & τεκμήριον Philosophi ex modo significandi constituunt differentiam, à Medicis non agnoscitur, & propterea negligi. Nam nec Hippocrates ipse differentiam hanc ex modo significandi curiosè observat: qui lib. 3. prognost. 39. non de τεκμηρίοις solùm (quæ sola certa esse signa volunt) sed etiam ἐπὶ τῶν ἀδύλων σημεῖων (quæ dubia & ambigua vocant) scribit: probè nosse, minimèque ignorare conuenit, quòd quouis anno & quouis anni tempore, mala malum, & bona bonum denunciant: quandoquidem & in Libya & in Delo, & in Scythia, prædicta signa vera esse comprobantur. Hinc etiam Galenus, quantum quidem ego recordari possum, illius discrepantiæ inter Signum & Tecmerium, nullibi, nisi in commentario in allegatum Hippocratis ex Prognosticorum libro locum, exquisitè mentionem facit. Tertiò Disputator inconsideratè ea quæ in præsentè thesi recenset Prognostica signa, Propria Pestis accidentia vocat: cum ea fere omnia Pestis cum aliis, vt paulò post apparebit, acutis morbis sint communia, & nonnulla non ex Morbo, sed Natura viribus desumta.

Symptomata non ingrauescunt.

Lixis & calonibus notū est, in omnibus acutis morbis, si viribus integris symptomata non ingrauescunt, sed remittunt, bonum id esse indicium. Quapropter non est hoc Pestis proprium accidens, sed eum cum aliis morbis commune: nec certum & indubitatum, sed ob causas prius enarratas, in Peste sæpissimè fallens: & propterea in eadem thesi, paucis interiectis

R

lineis,

lineis, per ἀδολεχίαν inanem, sed Disputatori familiarē, non fuit temerè repetendum. Et licet remissio ſymptomatum constantibus viribus bona eſt: non tamen propterea eorundem exacerbatio & augmentum illicò malum cenſendum Symptomata namque ſæpè bonis ægrorum rebus in ſtatu augentur; iuxta illud Hippocratis *lib. 2. aphor. 47.* dum pus conficitur, dolores atque febres magis incidunt, quàm iam confecto. *Κεῖσιμα* quin etiam ſigna, ſeu quæ Criſin antecedunt accidentia, ex naturæ perturbatione orta, ita ſæpè ingraueſcunt, vt adſtantes & ignaros metu mortis ſummoperè exterreant. Eſt enim, qui ante Criſin, vt *Galen. libr. 2. de dieb. decret. capit. 1. & lib. 1. aphorif. 12.* ſcribit, frequenter ſpiritum ſubitò difficilius trahit, vel delirrat, vel caliginem, vel ſplendores ob oculos verſari putat, vel lachrymas fundit, vel oculos rubentes habet, vel tempora grauia, vel in ceruice dolores percipit: interim vel capite dolet, vel nigra quædam ſeu obſcura oculis offundi queritur, vel ſtomacho laborat, vel inferius labrum quaſi tremulum ac intro contractū habet, vel rigore vehementi conquaſſatur. &c. Quinetiã plerique præcordia attrahuntur; iidem malè ſe habent, exiliunt, frigidamquæ expetunt, & vri ſe magis ac antea dicunt: ἀφονία item & λεπυχία corripiuntur, vt Theoclis affinis apud Hippocratem *libr. 7. Epidem. 26. &c.*

Vires integræ, pulſus magnus.

INter Pathognomonica Peſtis ſignâ ſuprà recenſuit
vitalis Vires ſummè elâgueſcentes, Pulſum exiguū,
inæ-

inæqualem, pressum, frequentem, intercidentem: (fortassis intermittentem scribere volebat, qui intercidente peior est:) ergo Vires in Peste nunquam sunt integræ; Pulsus non magnus, non validus, non æqualis, non ordinatus; sed semper languens (quicquid dicat Galenus) nunc magis, nunc minus, prout Venenum vehementioris aut mitioris fuerit efficaciæ. Quò autem propius ad naturalem accedit Pulsus, eò melior est: vires namque morbum superaturas, indicat.

Pulsus in peste nunquam naturalis, contra Galenum.

Si natura EORVM OMNI- VM quæ.

VT in aliis quibusdam morbis, ita etiam, ac quidem sæpius in Peste Natura interdum in primo morbi principio, nō omnium eorum quæ in intimis corporum ipsi infensa sunt, hoc est, non totius morbificæ materiæ (hæc enim sola, non Dyscrasia quæ naturæ non minus infesta est, expelli potest) vt Præuadoxo Disputatori placet, sed saltem partis alicuius *μετὰ θεσιν* molitur, & ad Cutem cum agrorum commodopropellit. Quò celerius enim ocyus *γὲ ἐξωτὴ πέταται τὸ νόσημα* vt Hippocrates *lic. 6. aphor. 37.* hoc est, Venenum robusta natura ab internis principibusquè sedibus ad externas atque debiliores depellit atque propulsat, eò periculi minus morbus habet, tutiorquè existit. Si præsertim Febrem huiusmodi abscessus pestilentem antecedunt: qui enim subsequuntur febrem, non adeò tuti sunt, nec tantopere ægros subleuant; nisi post humorū concoctionem, tempore & modo conuenienti Criticè erumpant. Quod autem in aliis etiam morbis ante concoctionē huiusmodi abscessus interdū bonis ægri reb.

Abscessus etiam ante concoctionem boni.

contingant, Hippocrates *lib. 2. prognost. 67.* testatur, inquiens: Qui in crura decumbunt abscessus in Peripneumonia vehementi ac periculosa, ad salutem omnes faciunt: sed illi optimi sunt, qui fiunt quum expectoratum iam in mutatione est. Etiam si enim citra morbi concoctionem abscessus consistat in cruribus, vindicabitur tamen & hunc in modum homo à periculo à Pulmonia imminente; vt Galenus *in comment. lib. c.* docet. In superioribus, vbi de Crisi actum, Disputator omnes abscessus, quocunque tempore in Peste apparentes, Criticos esse, contendit: hinc verò illam tumorum & exanthematum expulsionem, quæ fit in morbi principio, separat ac distinguit à Critica expulsionem, post humorum concoctionem die Critico & conuenienter facta: & vtramque bonam ac salubrem pronunciat. Præterea in superioribus, vt & in sequenti thesi aliquoties, Pestilens venenum à natura non immutari aut alterari, sed tantum expelli, affirmat: præsentem verò thesi eidem concoctionem & immutationem tribuit. Ex quibus apparet Disputatorem sibi vbique esse similem, id est, inconstantem, & totum, quantum quantum est, ex contradictionibus conflatum.

Si intrò sese recipientes:

Commune hoc est omnibus abscessibus, nõ tantum Pestilentibus, vt non sine damno ac periculo intrò sese recipient. Docuit id Hippocrates exemplo Erysipelatis *li. 6. aph. 25.* inquiens: Erysipelas foris intrò verti, malum.

Maculæ mirabiliter coloratæ.

Varii ac diuersi in exanthematibus & maculis, ob humorum & corruptionis diuersitatem, deprehenduntur, colores: non tamen propterea maculæ mirabiliter coloratæ dici debent, etiam si nigræ, liuidæ &c. fuerint: (varios ac diuersos fortassis colores in vna macula obseruauit Disputator:) nec omnes quæ tales sunt, perpetuò sunt malæ aut lethales. Etiam si enim Crito in Thaso cum pustulis nigris obiit, *Hippocr. 1. Epidem. 3. agr. 9.* in diuturna tamen illa Peste, cuius sæpissimè Galenus meminit, ἐξανθήματα nigra omnibus conualituris apparuere; vt idem *lib. 5. Methodi. Meden. cap. 12.* scribit.

Macularum color in Peste

Manus & lingua tremula.

Non sunt hæc, vt & cætera quæ sequuntur, propria seu peculiaria Pestis accidentia, sed eidem cum aliis acutis morbis communia: neq; absq; discrimine semper mala. Tremor enim interdum fatiscentem prauorum humorum copiâ ægrum, eorumquè grauitate oppressas naturæ vires arguit; nec propterea lethalis: quem a modum in Pythione illo, qui ad Telluris ædem habitabat, *3. Epid. 1. agr. 1.* & in chærione *Ibid. agr. 5.* videre erat. Nonnunquam verò vehementer exiccatos ostendit neruos, & ob id hominem non malè, sed lethaliter habere, Galenus *lib. 1. prorrhetic. 14.* docet.

Tremor non est proprius Pestis.

quando non lethalis

quando lethalis.

R 3.

Vox

Vox deficit.

*Ἀφωμία
non semper
lethalis.*

Nisi *Ἀφωμία* cum exitalibus & perniciosis quibusdam signis appareat, quemadmodum apud Pythionem in Thaso 3. *Epid.* 3. agrot. 3. tunc non est funestum signum. Est namque interdum *κελίκη*, id est, prænuntiatio Criseos iamiam futuræ: velut apud Hippocratem lib. 7. *Epid.* 25. in Theoclis affine, cui post *Ἀφωμίαν* & *λαμπύχαιαν* sudore oborto morbus solutus est. Eiusdem generis etiam reliqua sunt accidentia, morbis acutis ubi ad exitium tendunt perquam familiaria: quemadmodum ex Epidemicis & Prognosticis Hippocratis libris cuius patet. Quapropter diutius hisce immorari in præsentia superfedebimus: ad postremum Disputationis caput, quod est de Curatione pergentes. De Præservatione enim seu Præcautione (quam Galenus lib. 1. de differ. febr. c. 4. ad duos redigit scopos, primum ut corpora reddamus inepta ad patiendum seu suscipiendam hanc Luem: deinde ut præpotenti causæ occurramus) Disputator nihil habet: quamvis & præstantius & multò facilius sit imminens malum arcere, eiusquæ vim intercipere, quàm iam præmenti perniciæ auxilium quarere.

*Præservatio
à peste.*

EXERCITAT. AD THE S. XV.

*De Curatione
peste.*

Rem omnium præstantissimam, vtilissimamq; Medicinæ partem, nunc aggreditur Disputator: Curationem nempe, cuius gratiâ omnia hæctenus tradita sunt.

sunt. Morbi namque naturam, differentias, causas, partem affectam, effectus, signa & alia Medicus non per se, sed ut ad curationem ea omnia referat, quærit. Verùm malè fecit hîc Disputator, qui, ut in aliis æquo prolixior fuit, ita in hac & quidem postrema ac vtilissima Disputationis parte est aridus nimis atque ieiunus: quapropter & nos in ea discutienda atq; examinanda, dum obscura autoris vestigia premimus, breviores esse cogimur, Primùm, Curationis accidens, proprium Pestis esse accidens, mysticè scribit, & huius, veluti secundi cuiuspiam actus, alium fortassis tertium, actum, causis salubribus & perfici, & demonstrari tradit. Salubribus quidem causis, ad quæ & remedia & alimenta (de quibus Disputator nihil) referuntur, Curationem perfici, quando natura sola non sufficit, tam notum est, ut non nisi bardus & stupidus id negaverit. Eandem autem causis salubribus etiam Demonstrari seu Indicari, tam absurdum est, ut nemo nisi artis ignarus id affirmarit. Causæ namque salubres (nisi Vires ad eas referre voluerit, quæ sunt Indicans Vitale, non Curatorium) non sunt Indicantia, multò minus Indicationes ipsæ, sed indicata, quorum cognitionem ex notitia Indicantium consequimur. Temèrè quinetiam τὸ Demonstrare & Indicare, seu *ἀποδείξω* & *ἐνδείξω*, confundit, & pro vna eademque re habet: contra classicorum authorum, Galeni imprimis mentem, qui *ἐνδείξω*, utpòτε *ἐμφασιν* quandam, ita ab *ἀποδείξω* & *λογισμῶ* distinguit, ut *ἐνδείξω* *ἀνευ λογισμῶ* & *ἀποδείξεως* fieri scribat, *li. de opt. f. ad Thras. c. 22.* Secūdò, præsidia seu Indicata curatiua simul & vita

Causæ salubres non sunt Indicantia seu Indicata.

ἀποδείξω & ἐνδείξω non idem.

lia, confusim ex generali morbi & partis affectæ naturâ vtcunque venatur: & primùm cum Pestis sit maligna & venenata Dyscrasia, quam natura immutare, tanquam Venenum, & aliis contemperare vel obtundere qualitatibus nequit; ideo Alexipharmaca eidem opponit, eam corrigentia & contemperantia. Deinde, cum Natura dyscrasiam hanc, cum omnibus humoribus pestilenti qualitate infectis, longissimè propellere & ad extima protrudere nitatur; ergo Alexipharmaca simul Diaphoretica esse debere, decernit. Tertio, cum Cor sit affectum, ideo requirit præsidia, quæ Cordis robur conseruant, huicquè singulari facultate consubstantiali profunt. Cum denique Pestis habeat Symptomata, & aliis morbis implicita sit, ideo hisce etiam occurrendum. Et sic egregiè satis officio suo perfunctus esse videri possit Disputator. Verùm nos parum artis in hac Medendi Methodo deprehendimus. Ultra namque Indicationes genericas, & omnibus virtute illius principi, quod omnium lege verissimum esse Galenus *lib. 8. Method. Medend. capit. 3.* scribit, [contraria curantur contrariis,] notas, nõ progreditur. Sic plebei etiam, lippi item ac tonsores clament, Pestem Theriacalibus, Antitoxicis & Diaphoreticis esse expugnandam, virium robur conseruandum, & quicquid corpori molestum est, siue morbus id fuerit, siue causa eiusdem, aut causæ rationem habens symptoma, remouendum. Hasce Indicationes Galenus *lib. 3. Method. Meden. cap. 1. § lib. 6. c. 2.* non esse magnam artis partem, vt Thessalei Methodici arbitrabatur, sed solum initium & veluti carcerem, vnde medendi ratio *πεγαυμασία* auspicatur, scribit. Et *lib. 1. ad*

Generica indicationes parum artis habent.

Glaucon. cap. 1. reprehendit eos, qui in primis & supremis generibus stant, indicationibus solum quæ ab illis sumuntur, contenti. Non enim scire quid fieri oportet, id magna res est, scribit idem Galenus: sed quibus rationibus illud efficias, id scire artificum est. Quamquam ne hoc quidem ipsum, teste eodem Galeno *lib. 6. Method. Medend. cap. 2.* per se satis est, si quis, quo pacto his sit utendum, nesciat. Dictu enim facile est, inquit Galenus *lib. 5. de sanit. tuend. cap. 4.* Seni expedire, manè oleo ungi ac fricari: ceterum aptè hæc opera peregisse, omnino difficillimum est. Non in remediorum namque solum inuentione, sed etiam inuentorum recto vsu Methodum Medendi consistere, idem *lib. 6. Method. Medend. cap. 1. & 2.* docet: & opportunâ ac conuenienti materiæ præsidiorum administratione, bonos Medicos à malis cum Hippocrate *lib. 1. vict. acut. 12.* distinguit. Præterea Pestis Alexipharmaca Indicatione non inueniuntur: siquidem Indicans non est notum intellectui, sed occultum & qualitas quædam indicibilis: & propterea eius contrarium non Indicatione, sed Observatione & Experimentiâ, non secus ac aliorum venenorum præsidia, extra Medendi Methodum, reperiendum: ut patet ex Galeno *lib. de opt. sect. ad Thrasymb. cap. 8. & lib. 12. Method. Medend. c. 5. & lib. 13. cap. 6.* Vfus nihilominus, qui in recta administratione præsidiorum in quanto tempore, modo & loco consistit, ad Medendi Methodum pertinet; quem sicco hîc, quod aiunt, pede præterit Diaputator. Ad hæc, Pestilentem qualitatem à Natura nullo modo immutari, falsissimum esse, in præcedentibus demonstratum est. Si natura id non potest, multo minus id poterunt remedia, quæ sine natura nihil,

Alexipharmaca Indicatione non inueniuntur sed experientia.

Venenum & à Natura & à Remediis immutatur.

*Διαφρε-
τηκά sunt.
Præseruatiua*

sed ὀρχωνα tantum naturæ operantis sunt. Tum etiam si in Peste Διαφρητικά requiruntur remedia, & per poros Cutis euacuantia: hæc tamen non Curatiua, sed Præseruatiua sunt præsidia. Non enim Morbo seu dyscrasiam venenatæ & occultæ hæc conueniunt, quæ alteratiua, non euacuantia, postulat remedia: sed vaporibus & humoribus νοσηρῆν δότικεῖσιν aut μιάσματῶν continentibus. Nam nec Natura ipsa Dyscrasiam, quæ solâ Alteratione tollitur, (semper contrarias qualitates illis, quæ præter naturam inualuerint, oportet opponere. Galen. lib. 1. ad Glauc. cap. 9.) sed vapores & humores infectos, ab interioribus partibus ad exteriores propellit: cuius conatus Diaphoreticis iuuare debet Medicus. Quam denique ex Parte affecta venatur, Indicatio, non Curatiua sed Vitalis est, & robur eius seruari iubet, Galen. libr. 4. Method. Medend. capit. 7. & lib. 13. capit. 16. non per contraria, sed per similia seu familiaria: qualia non modò sunt ea, quæ consubstantiali facultate Cordi profunt, vt Disputatori placet: sed & alia, quæ manifestis qualitatibus Cordis temperiem seruant, cibi, potiones, aër & similia: de quibus consulendus Galenus lib. 9. Meth. Med. c. 13. & lib. 11. c. 3. ac. 5. & li. 12. c. 5.

*Indicatio ex
Parte affecta
Vitalis est.*

Quæ causæ salubres omnes.

DE Præsidiiis Pestis in genere hæctenus dictum: nunc deorundem Vsum subiungit, inquit, Causæ salubres omnes, hoc est, tam ear, quas Morbus eiusq; Causæ, quàm quas Pars affecta, & varia Symptomata ac Morbi, quibus implicita est Pestis, requirunt, Coniunctim à principio morbi per eiusdem totū decursum, vsque

vsque ad finem decerni, repeti ac continuari debent.
 Quid hoc monstri est? Cunctos ne ἐνὶ καλόποδι ἰσσοδέειν,
 vt cum Galenò loquar, *lib. 9. Method. Medend. c. 16. & lib. 5.
 de sanit. tuend.* aut vno eodemq; remedio quatuor su-
 pradiçtis scopis simul satisfacere, possibile est? Si ex
 Thesiali ludò hæc prorupissent deliramenta, æquo a-
 liquantulum animo ferenda esent: sed quia ex Hip-
 pocratica prodiere Schola, non ferenda, sed omnibus
 viribus, tanquam nocentissimum Philiatrurū toxicū,
 extirpanda, & ad Scythas ableganda sunt. Vt Pestis
 non vna semper est conditio, ita non vniufmodi mor-
 bis & symptomatibus semper est comitata, nec idem
 semper corporū status: ideo nec iisdem semper reme-
 diis curanda; sed hæc pro diuersitate Ideæ morbi, cor-
 porum, temperaturarū, ætatis, anni status & similibus,
 varianda. Et cum vnius præsidii operâ res procedere
 lentius videtur, tum hæc modò, modò illa vsurpare,
 quàm vni semper adherere, omnium Ἐπιμόνων Medico-
 rū consensu præstat: non enim, vt *Celsus habet lib. 3. c. 1. o-*
 mnibus ægris eadē auxilia conueniūt. Sic Symptoma-
 tum & Morborū complicatorū diuersitas, non simpli-
 cem, sed mixtā & complicatā, interdum etiā Morbo
 principali non nihil aduersam curationem, postulat:
 vbi elegantis Medici vigil ac circumspecta prudentia
 requiritur. Methodici Thesiali sectatores ἀπειδελτοι sex
 mensium spacio Medicinā, quam Hippocrates noster
lib. 1. aph. 1. longam esse dicebat, doceri posse profite-
 bantur. A nostro verò nouæ Medendi Methodi fæ-
 bro, non sex mensibus, sed totidem fortè hebdo-
 madis Studiosi eandem addiscent. Felices hu-
 iusmodi Studiosos, qui tam sagaces adepti

Remedia in-
 diciose vario
 anda.

sunt Præceptores, multum non temporis modò, sed & sumptuum redimentes! Sed infelicissimos ægros, qui in tam immaturos quorundam Academicorum fetus incidunt!

Quod ipsum cum non præsent.

Propositis Scopis curationis & Præsidii ex natura Indicantium utcumque delibatis, Materiam nunc præsidiorum aggreditur; & primùm ex horum catu *Phlebotomia.* Phlebotomiam & Purgationem reiicit. De utrâque paucis agemus. Et ut à Phlebotomia exordiamur, cōcedimus eam prioribus tribus scopis non satisfacere: hoc est, eam *μειομαται* Pestilentialia non exhaurire, nec *Μετάρθρωσι* promouere; nec dyscrasiam Pestilentē corrigere; aut Cordis robur conferuare. Non enim ab intemperie partium, aut earundem robore; non ab humoribus venenosis; sed à Plethora & motu sanguinis ad locum non conuenientem, aut eodem in partē quidem aliquam in fluxu, sed tamen remeabili, indicatur Venæsectio: prout euacuans, reuellens, aut deriuans est remedium. Verùm quin alii morbi Pestem comitantes, Febris imprimis causæ, Symptomata itē nonnulla grauia ad sese curationem trahentia, aut causæ aliæ Pestis curationem impediētes aut retardantes, Venæsectionem interdum requirant, nemo facile negabit; quamuis Virium aut præsens aut futurus lapsus eandem non semper admittat, sed sæpè prohibeat. Quapropter Medicum hīc scitè & religiosè circumspēctum esse oportet: qui præsentē Plethorā insigni, aut sanguinis ad loca non conuenientia raptu vel

impe-

Quando in Peste adhibenda.

impetu, Pestis curationem impediēte aut retardāte,
 & Viribus copiā pressis potiùs quàm dissipatis, præci-
 pitem occasionem quamprimùm arripiat, & in prin-
 cipio statim, si maturè ac in tempore vocatus fuerit, ex
 infernarum partium venis sanguinè mittat; nec Phle-
 botomiam, cōtra rationem, contra experiētiā, con-
 tra omnium verè Medicorum dogmata, tantisper dif-
 ferat, donec Crisis præterierit, aut Pestilens dyscrasia
 omninò sublata fuerit: quemadmodum Disputatori
 in Germanico quodam consilio, in præiudicium Col-
 legii cuiusdam Medici, pauculis ante publicatam Di-
 sputationem diebus, perscripto placuit: in quo consi-
 lio hæc leguntur: *Es wil auch die Notturfft ersfordern /*
daß bald post Crisim mit Eröffnung der Veulen / oder
Entdeckung der Carbunkel die purgirende Mittel / oder
auch Aderlässin / welcher solcher Lässin allein höchlich not-
türfftig / gebraucht werden / damit nicht allein / iam subla-
tâ dyscrasiâ Cordis & arteriarum alle in sicirte humores
werden außgeführt / sondern auch der eussertlichen Schã-
den heylung desto geschwinder vnd besser möge von statten
gehen / dann vor solcher Zeit seyn die Aderlässinen / wie
auch purgirende Mittel nicht allein schädlich / sondern
sie nutzen auch diser Kranckheit nicht [ea quæ morbis no-
xia sunt, iisdem prodesse non posse, vel baculus Dio-
genis nouerit: nisi fortè Disputator ea etiam quæ per
se noxia sunt, prodesse sibi nihilominus tamen in mo-
letrinis suis didicit] doch wie angezeigt / sein solche Mittel
post Crisin & sublata Cordis intemperie maligna mit
gutem Nutzen anzuwenden / beneben auch darumb / damit
fern recidiua erfolge. Hæc noua Disputatoris Medendi
est Methodus, quam nec Hippocrates, nec Galenus,

*non post Cris
sim demum.*

nec Auicenna, nec Rhafis, nec recentiores Græci aut Latini nouerunt. Id quod nemo, nisi fortè quidam percompendia-Medicus, in Hippocratis, Galeni & aliorum classicorum authorum operibus minùs quàm in Bohemica sylua versatus, negabit. Hippocrates certè in aphorismorum volumine, quod Suidas omnè vim ingenii humani superare scribit, longè alià ea quæ iudicantur aut iudicata sunt, curandi rationem tradit: quã postea fidelissimus eius interpret Galenus, & post hunc omnes Rationales, quiq; mentè in calcaneo nõ gerunt, Medici secuti sunt. Is Hippocrates *prædicti voluminis li. 1. aph. 20. § 2. de hum. 13.* de iis quæ iudicantur, quæq; iudicata sunt perfectè, præcipit, vt nullo modo moueantur, neq; nouentur, nec medicamentis purgantibus neq; aliis irritamentis, sed missa relinquuntur. De iis verò, quæ naturã languidè mouente, aut omninò nõ, aut imperfectè iudicantur, & propterea Medicã opus habet manu, quæ naturã defectũ suppleat, hanc nobis reliquit doctrinã *li. 1. aph. 21. § com. 1. de humor. tex. 2. § com. 2. tex. 16.* Quæ ducenda sunt, eò ducenda, quò maximè natura viã affectat, per loca lege naturæ commoda. Reliquiæ namq; morborum, vt *idè li. 2. aph. 12. docet*, & quæ à Crisi superfunt, nisi euacuentur, recidivas parere consueverunt. Hæc loca, per quæ natura viam affectat, ex Signis cognoscuntur Criticis; & pro humorum diuersa conditione, ac partium affectarum naturã & situ varia sunt, *iuxta Gal. com. 1. de humor. tex. 2. § com. 2. tex. 16.* Intestina sc.

Hippocratica eorum quæ iudicata sunt aut iudicantur curandi ratio.

2

In iis quæ iudicantur Phlebotomia nullus usus.

Ventriculus, Vestica, Cutis, Palatum, Vrerus, Nares & venæ Hæmorrhoidales, Venarum maiorum, quæ pro euacuando, reuellendo & deriuando sanguine secari vel incidi solent, nullam, nec locis citatis, nec alibi fecit

cit mentionem: siquidem natura per eas Criticam, expulsiōem nunquam tentauit, contenta Narium, Vteri ac Podicis venis: quam Medicus meritò imitari, nec venam phlebotomo incidere, cùm Hæmorrhagia narium, aut Hæmorrhoidum vel Menstruus fluxus promouendus est, debet. Impediet namque hac ratione naturæ motum, & humores nōxios ad loca minus conuenientia, reluctantē aut coniuente natura, malis ægri rebus retrahet, & sic pro salute mortem ægro accelerabit: cùm præsertim vires ex Critico conflictu debilitatæ hanc euacuandi rationem non ferāt. Quòd si itaque præsentibus Indicantibus & Permittentibus Vena in Peste aliquando secunda, non post Crisin, sed in principio morbi magnâ cum prouidentia id faciendum. Si autem ob venæ alicuius maioris per Phlebotomum apertionem, Spirituum exhaustio, & Virium, quæ vt plurimum in hoc morbo, si non in principio, in progressu tamen, summò perè langueat, resolutio metuitur; tunc per malleolorum & surarum veteribus vsitatam scarificationem, ad quam Ægyptii tanquam ad sacrum & diuinum auxilium in curanda Peste confugiunt, *Prosp. Alpin. de medic. Ægypt. libr. 3. cap. 7. & 9.* non minori cum vtilitate, minori insuper cum periculo, licet cū molestia maiori, educi sanguis potest. Apollonius in ea vehemēti Pestilentia, quæ Asiam peragrabat, in seipso (vt refert *Oribasius lib. 7. collect. Medic. capit. 20.*) huiusmodi Scarificationem feliciter expertus, alios deinceps prosperè hâc vti docuit. Quibus molesta nimis hæc scarificandi ratio videtur, ii sanguinem per Hirudines ex hæmorrhoidalibus venis tutò & vtiliter educere possunt.

*Quo tempore
in Peste Ve-
nena secunda*

*Scarificatio-
nis antiquo-
rum vsus.*

*Hirudinum
applicatio &
vsus.*

Huius

Huiusmodi namque Sanguis missio, præter id quòd fit per locum conuenientem & frequenter naturali excretioni destinatum, Spiritus non affatim exhaurit; intimas partes, in quibus solet incendium adesse & morbi fomes, euacuat; & materiam peccantem, quæ ad partes fertur superiores, & ibi sæpe diuersa ac lethalia producit Symptomata, reuellit; & sic naturam à suo molestissimo & grauiissimo onere, sine vllâ manifestâ virium resolutione atque decremento, subleuat: idquè tam tutò, vt etiam languentibus, non tamen omninò prostratis viribus, in tali casu summâ cum vtilitate à prudenti Medico administrari possit: commendantibus eandem H. Mercuriali, A. Massaria, P. Salio & aliis plurimis.

Purgatio.

Ad Purgationem quod attinet, hîc de legitima eius administratione & vsu non agitur: nec vtrum in principio, augmento, statu aut declinatione, leuioribus, fortibus aut violentis purgantibus, per superna aut inferna, hîc vel illo modo, purgandum, in præsentia in controuersiam vocatur: sed de eo, quod quid agendum Medici appellant, sermo est: vtrum scilicet Purgatio in Peste siue per se, à Dyscrasia Pestilenti, siue per accidens, à coniuncto alio quopiâ morbo, aut morbificâ potius causâ, requiratur & indicetur. Pests quidem, quatenus Pests, & ex sua natura, hoc est, quatenus est morbus in intemperie, neque euacuationem, neque reuulsionem, neque deriuationem, sed alterationem per oppositam & contrariam qualitatem; causæ verò eiusdem internæ, *μολυσματῶ* scilicet, per inspirationem aut contactum hausta, &

*Pestis per se
Purgationem
non indicat.*

υοσεγαί

νοσῶσι δὲ διακρίσθαι, pestilentis veneni septicâ δυνάμει ge-
 neratâ, euacuationem quidem seu eradicationem, nō
 tamen Purgatione, sed per Διὰ Φόρησιν, indicant. Quòd
 si verò consideremus morbos alios, quibus vtpluri- *Ob quas cau-*
 mùm implicita est Pestis, Febrem præsertim purridâ; *tas in Peste*
 corporum item constitutionem ac apparatus; & im- *purgandum.*
 primis si, quod Disputatori placuit, ab interna humo-
 rum corruptione Pestis exorta fuerit: quis tam demēs
 ac stupidus est, qui ignoret vitiosos illos ac prauos, ve-
 nanatâquè imbutos qualitate succos sui euacuationē,
 quæ medicamento fit purgante, indicare ac flagitare:
 & ita quidem flagitare, vt nisi hæc modo, loco, quan-
 titate ac tempore conuenienti administretur, nō mo-
 dō horum humorum præsentia antidotorum opera-
 tio impediatur, Febris & symptomata plurima auge-
 antur: verùm etiam abactâ & profligatâ penitus Pesti-
 lenti dyscrasia, ob relictam malignam Cacochymiam
 alius succedat morbus, qui fractis ac pessundatis prius
 viribus ægrum omninò iugulet: id quod industrii Me-
 dici in Peste sæpissimè experiuntur, ac obseruant. Et
 quia hæc luce meridiana clariora sunt; ideo euentia
 & veritate ipsa conuictus Disputator, in Germanico
 suo consilio, vt ex superius allegato paragrapho pa-
 tet, Purgationem post Crisin in Peste non admittit
 modò, sed etiam commendat: & in sequente thesi
 decimasexta Præcipitatum ac Euphorbium, vtrum-
 que violentissimum purgans, inter Pestis alexiphar-
 maca, sed malè, recenset.

Tales causas salubres enumerabimus:

T

Est

Est oppositum in adiecto. Promittit se enumeraturum tales causas salubres, quæ non cuius veneno, sed Pestilenti Dyscrasiæ oppositæ, eandem corrigunt ac tollunt, & propterea Pestis peculiaris alexipharmaca sunt: quandoquidem non aliorum quorumvis venenorum, sed Pestis tantum curationem hic tradit. Mox tamen negat, ea quæ recenset remedia, omnia esse Pestis propria & peculiaris alexipharmaca; sed unum quoddam saltem proprium ac peculiare inter illa existere antitoxicum, quantumvis adhuc ignoretur. Si non sunt propria ac peculiaris ea omnia quæ recenset Pestis remedia, cur ea Pestilenti dyscrasiæ è diametro opponit? Et unde nouit Disputator, in catalogo, hoc materiae praesidiorum unum aliquod peculiare ac specificum reperiri Pestis alexipharmacum, cum ingenuè profiteatur, se illud ignorare? Legat, quaeso, quæ hac de re scribit S. Simonius *lib. 1. Method. curand. Pest. fol. 4.* Iam verò dicere, inquit, nullum adhuc proprium certumve auxilium esse inuentum, quod peculiari dote Pesti repugnet, & quò succurrere ars iis possit, quos Pestis inuasit, hominis est, non satis in arte, multoque minus in veterum lectione versati. Et paulo post: Ut iam non tam de remediorum penuria, vel eorum ignoratione conqueri debeamus (Deo sint & doctis multarum nationum hominibus, gratiæ) quam de nostra siue ambitione, siue imperitia, Hæc Simonius. Noui ego quidem, quibus rationibus commoti plurimi, Pestis alexipharmacum nulli hominum notum esse, sed Deum id sibi soli reseruasse, contendant. Verum sciant illi, quod idem pari ratione de morbis aliis omnibus dici atque enunciari potest. Nullum namque remedium

Extat omnino aliquod Pestis alexipharmacum.

repe-

reperire licet, quod solum omnem Cephalalgiam, nullum quod, omnem Odontalgiam, nullum quod omnem Pleuritidem, Febrem, &c. curare potest. Talia enim si nobis darentur remedia, quæ sola sibi competentes morbos expugnarent, iam de tota Therapeutica Methodo esset actum, nec eâ in posterum opus haberemus: sed oblato ægro, Pleuritide, verbi gratia, laborante, Medicus non amplius de revulsione, deriuatione, euacuatione, expectoratione & similibus, esset sollicitus: sed vnico illo specifico & peculiari remedio morbum oppugnaret à principio per eiusdem decursum vsque ad finem.

Sunt autem non vnus generis.

EX Iacobi Schegkii, cuius saliuam vbique lambit Disputator, *lib. 2. de occult. medic. fac. cap. 4.* Causas Pestis salubres, quæ aliàs materiæ præsidiorum vocantur, in duo genera distinguit: Primum genus eorum ponit, quæ tantùm secundum naturam corpora afficiendo Pestem curant; idque vel per se, vel per accidens: Alterum genus partim secundum, partim contra naturam corpora afficiendo per accidens tantùm nunquam per se, Pestem tollere scribit. Si de natura & generibus agentium in corpora humana, de viribus item & differentiis alexiteriorum ex professo agere vellemus, longius quàm par est, aut Disputatoris nugæ meretur, excurreret nostra oratio: quapropter prætermittis illis, obiter saltem nonnulla libabimus. ex quibus, tanquam ex vngue Leonem, quilibet reliqua facile, cuius sint pretii, cognoscet. Et vt à primo agentium genere, quod per se Pestem curare dicitur,

Materia præsidiorum generis.

*Falsa & fal-
lacia multa,
quæ iactan-
tur Pests
præsidia.*

cum Disputatore exordiamur, sciant Lectores, in re tam difficili & ardua, in qua, vt Doctissimus R. Minde-
rerus nuper ad me scripsit, non Cathedralibus solùm
argumentis, sed antidotis & alexipharmacis pugnan-
dum, magnâ ope & operâ opus esse, quoniam alia per-
sæpè docentur, quàm quæ seueris his luctis cõcordât,
& plurima inter Pests alexipharmaca referuntur, de
quorum viribus & efficacia non immeritò à peritiori-
bus dubitatur. Quid enim, quæso, vt reliqua silentio
præteream, de Allio, Mentha, Aniso, Asphodeli radi-
ce, Afa fatida & similibus, inexpugnanda Peste spera-
re Medicus debet, qui hæc Pestilenti malignitati ad-
uersari nec à probatis autoribus didicit, nec ipsemet
expertus est vnquam? Pii, prudentes solertes ac cir-
cum specti Medici nihil pestilentius in Peste esse ducût,
quàm non efficacibus, aut inutilibus, vel fortè noxiis,
vti remediis: & ea in fabrica humana tentare, quæ ló-
gâ die non sunt probata. Exitiales siquidem affectus ne
leuissimum quidem errorem tolerant, vt Galenus *lib.*
10. Method. Meden. cap. 11. docet: & temerariæ experien-
tiæ finis est certa mors. Me non latet, hæc, quæ in præ-
sente thesi recensentur, præsidiorum materias à Dios-
coride & aliis contra quædam venena & virulentarũ
bestiarum morsus, commendari: quòd autem propte-
rea eadem omnia etiam contra Pestilens conferant ve-
nenum, nõ præter rationem dubitamus. Et si enim pe-
stilens virus interdum aliorum quorundam veneno-
rum naturam æmulatur; vti in superioribus annota-
uimus; non tamen semper cum alio quouis veneno
conuenit, sed suam propriam ideam, speciem ac na-
turam seruat; & propterea non genericum alexiteri-
um, sed

um, sed specificum, non cuius veneno, sed Pestilenti peculiariter contrarium ac oppositum, quale Disputator propriâ & ingenuâ confessione, ignorat, requirit. Hoc dum Disputator inquirat, & eorum, quæ in præsentia recenset, in debellanda Peste experitur vires: nos interea **CROCUM** extraxerunt eorum, quæ *Crocum.* secundum naturam corpora afficiendo Pestem curare dicuntur, eliminamus: utpote quem antiqui nonnulli, & interneotericos I. Cæs. Scaliger *exerc. 33. 2.* inter venena reposuere. Copiosius namque sumptus & Ventriculo & Cerebro noxius est, & laxando vias spiritibus, ut abeant, necat. Croci odore, enecari indormientes, quod fragranti illius spiritu, animales spiritus elicitum dissipentur, & tanquam lumen minus à maiore absorptum, euanescent, Theodor. Zvinger. *in Physiol.* scribit: & Amatus Lusitanus *in Dioscor. lib. 1. cap. de Croco*, testatur Apasonem quendam Pisarensem, super duabus Croci sarcinulis dormientem, eâdem nocte obiisse. Muliones quinetiam sarcinas Croci gestantes, mulos alternare coguntur, quò diugis sarcina eundem mulum odore suo debilitet. Ex hac etiam classe expungimus **Laser Cyrenaicum**, quod per *Laser Cyrenaicum.* excellentiam simpliciter *ὀνός* Succus appellabatur; quod tantum abest ut secundum naturam tantum corpora affecerit, ut Dioscorides *lib. 3. c. 78.* & Galen. *lib. 8. simplic.* ei vim acrem attribuerint, & calidissimum esse, & excrescentias amoliendi ac liquandi quandam vim habere, dixerint. Theophrastus quinetiam *lib. 6. cap. 3. de histor. planta.* caulem Laserpitii, cuius succus Laser dicitur, non pecorum modò, verum etiam hominum

corpora purgare, scripsit. Eoque minus Disputator ægrè feret, Lafer Cyrenaicum ex hoc catalogo expungi, quò deo à Strabonis & Plinii vsque temporibus omninò caremus: & Disputator propterea dignus sit, qui in Cyrenensium agrum ipse amandetur, ibidem Laferpitii *ὄρνις* pro curanda Peste sedulò collecturus. Lafer Indicum Sylphii quoque seu Laferpitii succus est, Afa ab Arabibus appellatus; qui in Syria, Armenia, Lybia, Media, colligitur; non specie, vt Disputatori placet, sed bonitate saltem & loco natali à Cyrenaico differens, odoris teterrimi atque ingrati: vnde vulgo Afa fatida, & Germanis *Teuffelsdreck* appellatur. Ob quem fortè nobis aduersissimum foetorem Matth. Syluaticus *capit. 47.* inter venena illud reponit: & à recentioribus in aberrationibus saltem Vteri, & paucis quibusdam muliebribus morbis vsurpatur.

*Lafer Indicum
curat.*

EXERCITAT. AD THE S. XVI.

Interea, quæ secundum naturam quidem corpora afficere, per accidens tamen tantum, exiccando nimirum ac digerendo, Pestem curare ait, reponit Euphorbiū. Nos sensu & ratione ducti, Euphorbiū secundū naturā corpora nostra afficere pernegamus; & Disputatorē dum hæc scripsit delirasse, constanter asserimus. Est enim Euphorbium, teste Mesue *libr. de simpl. cap. 20.* cui qui hīc non credit, in se ipso experitur, omnium lachrymarum calidissima, ignea, calida & sic-

*Euphorbium
exploditur.*

& sicca ordine quarto, vrit, rubificat, vlcera, & tam
 violenter [obserua τὸ μέγιστον τῆς βίαις] agit, vt præ an-
 gustia & labore syncopen & sudorem frigidum accer-
 sat. Ventriculo enim & Iecinori causticâ suâ vi, quam
 etiam Galenus *lib. 7. simplic. medic.* in eo agnoui, magnâ
 infert noxam. Et Aetius *tetrab. 1. sermon. 3. capit. 54.*
 Euphorbium interea, quæ nouit, acutissimum & fer-
 uentissimum esse asserit. Hinc Dioscorides *libr. 3. ca-
 pit. 8.* incoles Tmoli Mauritanix Euphorbium colli-
 gentes, eius eximium feruorem tantoperè expaue-
 scere scribit, vt ouillos ventres elutos arbori circumli-
 gent, & eminus caulem contis incidant, quò ex plagis
 in ventres Euphorbii succus effluat; quem Mesues,
 cum annotinus est, Venenosum esse statuit. Est præte-
 rea Euphorbium purgans (Schegkiius medicamenta
 purgantia refert in catalogum eorum agentium, quæ
 partim secundum, partim contra naturam corpora
 afficiunt, *libr. 2. de occult. medic. fac. capit. 4.*) violentissi-
 mum; & si quandoque in Peste profuisse visum est,
 non alterando, sed purgando, id præstitisse ii autho-
 res scribunt, à quibus tanquam specificum purgans in
 Peste, præter rationem commendatum fuit. Et licet
 Dioscorides atque Galenus deiectorix facultatis in
 historia Euphorbii non meminere: eandem tamen
 agnoui Mesues *loco citato*, Aetius *tetrab. 1. sermon. 3. cap.
 54.* Actuarius *li. 5. Meth. Med. c. 8. & li. de medic. compos.* & alii
 sexcenti. Violentissimè namq; experienciâ teste, pur-
 gat ac perturbat corpus: ita quidem, vt Rhafis, Sera-
 pion & Auicenna dicant, tres drachmas interficere
 trium dierum spaciò, erosio Intestinis & Ventriculo.

Quis

Quis nunc nocentissimum hoc, & causticum pariter ac cum violentia purgans Euphorbium inter ea, quæ secundum naturam corpora nostra afficiendo Pestem curare dicuntur, temerè reponi, æquo animo feret? Qui præsertim nouerit, Disputatorem in alia quadam Disputatione, quòd vel tantillum ipsius Euphorbii, vt vix videntibus appareat, crasin animalis & corrumpere & ipsi colliquationem inferre possit, publicè scripsisse. Omnibus modis huiusmodi opinionum monstra & perniciofa deliramenta, ex Studiosorum animis auerruncanda sunt; nec conuiendum, dum tenera ipsorum ingenia, magno cum ægrorum periculo & Artis nostræ nobilissimæ dedecore, pestilentis huiusmodi doctrinâ, quæ difficulter ex eorum iterum animis euelli queat, imbuantur. Quo enim semel imbuta fuerit, seruabit odorem testa diu.

In eandem cum Euphorbio classẽ reponit **Rosmarinum**, fel melli, cælum terræ miscendo. Si quodpiam ex recensitis supra remediis, in primam agentium classẽ reponi debet, Rosmarinus certè coronarius eâ sede dignus est. Non enim ob exiccandi solùm ac digerendi facultatem in Peste commendatur: sed etiam, & quidem imprimis ob insignem suam facultatem, quâ non Cor modò, sed & Venter, Cerebrum & Sensus omnes confirmare ac roborare potest. In eum finem præter cætera paratur ex Mesue in officinis, & etiam à curiosis & solertibus matribus familias, Conserua dianthos ex flore Rosmarini, qui propter excellentiâ, quâ reliquos ferè superare flores videtur, cum odore & sapore, tum gratia & vsu, simpliciter *αῖθ* appellatur.

Ad alterum genus, eorum scilicet remediorum, quæ per accidens tantum Pestem curare, & partim secundum, partim contra naturam corpora afficere dicit, refert Theriacam & Præcipitata: quæ tum demum Pestis alexipharmaca effici scribit, cum eisdem propria & peculiaria Pestis medicamenta immiscentur. De Mithradatis confectione & aliis similibus supra dixit, eas & secundum naturam tantum corpora afficere, & per se Pestem curare: nunc instar Vertumni in nullas non formas transmutabilis, Theriacam, quâ *Theriaca.* Mithradatis antidoto nulla similior, (quin eadem vtriusque vires. *Auicenna libr. 5. sum. 1. tract. 1.*) præter naturam corpora afficere, nec per se, sed per accidens Pestem curare, asserere non erubescit! Consideret quæso vtramque compositionem, notet discrimen, & perpendat, quibus (ut *Galenus lib. 1. de antidot. & Auicenn. loco citato, scribunt*) adiectis Mithradatio & quibus ademptis Andromachus Neronis primarius Medicus Theriacam dictam antidotum præparauerit; & demum ipsemet iudicet, quo iure, quamvè scitè, cum Schegkio *lib. 2. de occult. medic. fac. c. 4. f. 151.* Theriacam hæctenus vbiuis gentium magnæ estimatam, *Galen. de Theriac. ad Pison. c. 2.* & quæ Mithradatis antidotum ob excellentiam penè antiquauit. *Gal. lib. 1. de antidot. c. 1.* ex propriorum Pestis alexipharmacorum numero in perpetuum remouerit, & eidem non nisi irritationem quandam naturæ, & humorum malignorum discussionem aut per sudorem expulsionem, attribuerit. Aliter senserunt Mithradates Ponti Rex, primus Theriacæ, cui suum proprium indidit nomen, inuentor; Romani item Imperatores potentissimi, eorundemquæ Archiatri do-

cissimi; qui diuinam hanc antidotum, contra omnis generis venena abditâ vi atque naturâ suâ præpotentem, summo studio, non modò ex selectissimis, & vndique maximis laboribus, ac immensis sumptibus, conquistis simplicibus præpararunt; sed etiam eiusdem vsu continuo ab omni venenorum vi se præseruare soliti sunt *Gal. lib. 1. de antidot. c. 1.* Totum enim corpus ita ab iniuriis securum facit, eodem *Galeno lib. de Theriac. ad Pison. cap. 16. teste*: vt nec à deleterio quoquam possit infici. Hinc Ægyptii, vt scribit *Prosp. Alpinus de medic. Ægypt. libr. 4. capit. 8.* in aliorum medicamento- rum compositione negligentiores. Theriacam tamen (vtpote singularem non solùm contra omnis generis venena, sed etiam contra alios ex mala victus ratione obortos morbos antidotum, *Galen. lib. 1. de antidot. ca. 1.*) iussu Turcarum Regis singulis annis præsentibus omnibus Medicis in templo vrbs Cayri summa cum diligentia componunt. Apud nos quinetiam Venenorum hæc debellatrix (quæ olim, vt *Ætius scribit tetrab. 4. sermon. 1. capit. 87.* in Regum saltem vsus præparabatur; & Romæ, vt *Galen. libr. de Theriac. ad Pamphil. tradit*, communis salutis gratia pro totius ciuitatis conseruatione parata seruabatur; & à qua omnia medicamina, quæ venena abditâ & occultâ qualitate extinguunt, Theriaca seu Theriacalia nominantur) non sine solemnî pompâ & apparatu, nec sine Magistratus aut Medicorum consensu, approbatione & præsentia componi ac dispensari solet. Quod non fieret, nî præter elementares manifestas qualitates, diuinius quidpiam in hac obseruasset antidoto diligens antiquitas: quòd nempe non à venenis modò aliis, vt *Gal. lib. 1. de an-*

id. c. 1. Auicenn. lib. 3. fen. 15. tract. 1. ca. 6. & lib. 5. sum. 1. tr. 7.
Ætius tetrab. 4. serm. 1. ca. 87. docent, sed etiam à Pestilentia
præseruet, vt idem Auicenna loco posteriori citato scribit; &
Gregor. vitam longam, sensus vegetes, & sanitatem
stabilē, promittat; Gal. de Theriac. ad Pampbil. Cor quin-
etiam, spiritum atque calorem innatum, eodem Auicen-
nâ ibidem teste, confortet; & vires concidentēs erigat, ac
ad naturales actiones probè obeundas, fortiores red-
dat. Galen. de Theriac. ad Pison. capit. 15. & 16. Ætius tetrab. 4.
serm. 1. cap. 96. Nec præseruat modò à Pestilentia Regia
hæc antidotus, sed eandem etiam præsentem curat &
abigit. Ælianus Meccius, præstantissimus olim Medi-
cus, teste Galeno libr. de Theriac. ad Pampbil. Peste Italiam
inuadente author fuit, vt solâ Theriacâ vterentur, nam
cætera nihil contulerant. Ab eò non dissentit Galenus,
qui ibidem scribit, Theriacam venenum superare & Pe-
stilentiam vincere: & in li. de Ther. ad Pis. c. 16. hæc legim⁹;
cæterum nobis etiã in Pestifera Lue sola hæc antidotus
malo correptis prodesse adeò visa est, vt nullũ aliud p̄fi-
diũ tanto malo resistere fuerit idoneũ. Aeris namq; vt
ibidẽ docetur, malitiã alterat, mutatq; , & corporis tẽ-
peraturam infici magis prohibet. Idẽ li. 9. de sim. med. fac.
c. de Terra Sam. aduersus Pestẽ maximè prodesse Theria-
cã affirmavit, cæterisq; omnib. auxiliis eã anteposuit;
& quib⁹ in magna illa Romana Pestilẽtia, cuius eadẽ fa-
cies fuit atq; eius, quæ Thucydidis memoriã grassaba-
tur, aut Bolus Armena aut Theriaca nõ profuit, omnes
interiisse, tradidit: sc. cũ nec vllò alio iuuarẽtur. In vul-
gatis quidẽ codicib. in loco citato nulla Theriacę fit mẽ-
tio: sed locũ mutilũ esse, & ex Pauli Æginetæ li. 2. c. 36. in
quo ea, quæ ex Galeno recitat, ex allegato lib. 9. de simpl.

medic. fac. defumta sunt, in integrum restituendum & corrigendum, H. Donzellinus *in disput. sua de febr. pestil.* & post ipsum Hercules Saxonia *in disp. de Theriac. usu in febr. pestil.* rectè ac prudenter monent. Solâ, vti diximus. Theriacâ Meccius, Galenus, Ægineta & alii, in curanda Peste vsi sunt: hæc ipsis absque additione aliorum remediorum proprium Pestis alexipharmacum fuit, & verè Theriaca, hoc est, pestilens virus per se & abditavi delens: vtpote quæ non opus habeat, vt alia propria & peculiaria Pestis medicamenta sibi immisceantur, (vt Disputator nugatur,) cùm ea priùs in sese habeat: (quod fortassis Disputator ignorauit:) recipit namque præter alia Dictamnium, Scordium, Centaurium, Marrubium, Gentianam, Anisum, Stachadem, Aristolochiam, Lignum alôes, Pentaphyllum, Chamædrin, Chamæpytin, Terram lemniam, Cassiam, Iridem, Myrrham, Crocum; & secundum Romanos ac Bononienses Angelicam, Zedoariam, Scabiosam, Pimpinellam, Enulam & similia: quæ omnia Pestem per se, & secundum naturam tantùm agendo curare, & propria Pestis alexipharmaca esse, *thesi. 15.* Disputator affirmavit. Qui propterea Theriacam Pestis alexipharmacum esse, ideo quòd talia in sese contineat remedia, si propriam rueri thesin velit, tandem conuictus vt fateatur necesse est. Nec inuitus fatetur, qui de externis Bubonum & Carbunculorum remediis agēs, Theriacâ dictorum immemor Alexipharmacum Pestis nominat, malignâ qualitatem obrundens ac temperans, & idcirco Topicis remediis addendum. (Ita quicquid in buccam venit, de veritate parum cogitās, infræni lingua blaterat.) Non enim manifestis elemen-

taribus qualitatibus, caliditate, acrimoniâ, & tenuitate (vtri Disputator contendit, & ante ipsum A. Massariæ *diff. I. contra Saxoniam fol. III.* placuit, qui tamen *libr. 2. de Peste* contrarium statuit) quæ in tam parua mole parum de se virium fundunt, sed τῶν θείων & à tota specie, vt *Auerroës colliget. lib. 6. cap. 17. scribit*, seu ex tota substantia, *Galen. lib. 6. Epid. f. 6. tex. 5.* ac à natura *Ætius tetrab. 4. ferm. 1. cap. 96.* & à forma sua, *Auicenna lib. 5. Canon. sum. I. tract. 1.* quam fermentatione & mutuâ inter sese miscibilium actione & vnione acquisiuit, Pesti aduersatur. Illud enim, vt cum Galeno *ex lib. de Theriac. ad Pison. cap. 10.* loquar, in medicaminum mistionibus fieri sciendum est, quod singulorum quæ miscentur facultas non seruatur, sed vniō fit omnium, totâ cuiusq; temperaturâ cum totis (ὁλης ἀξὸς ὅλων) permistâ, vnâ quadâ alia facultate ex ipsis emergente. Id quod in Theriaca maximè conspicuum fit: vniuscuiusque enim eorum, quæ miscentur facultas & qualitas non amplius manet, sed omnibus cum omnibus simul temperatis & vnionem quandam naturalem adeptis, vna quidem & reliqua alia ex omnibus quæ miscentur, pharmaci natura exoritur. Idem planè statuit etiam *Auicenna libr. 5. canon. sum. 1.* cuius verba adscribere superuacaneum est. Etsi enim in Theriacæ compositione primus motus fit à causâ externa, ab artifice scilicet, qui simplicia colligit & debito modo componit: mutua tamen eorum actio & passio causâ habet internâ, naturam scilicet & vires simplicium, quæ fermentatione diuturna, & actione mutua ac passione franguntur, & nouam producunt formam illis longè præstantiorem.

tiorem atque excellentiorem. Diuturnâ hoc fieri fermentatione dixi: quia, *vt Gal. li. 1. de Element. cap. ult. scribit.* tempore opus est, vt eorum quæ commiscentur mutua particula inter se inuicem exactè agant & partiantur, atque ita totum id, **VNUM** & sibi vndique: ac penitus simile euadat. Exiguâ certò laudis fuerit, tantam antidotum, tanta sollicitudine, studio, laboribus, ac sumptibus præparandam, tantopere què omnibus sæculis ab optimis quibusque Medicis contra Pestem commendatam, non nisi irritando expultricem facultatem, calorem excitando & sudorem eliciendo, prodesse: hæc quippe leuiori aliquo, minusquè sumptuoso, & facilius parabili remedio præstari possunt. Exuscitat quidem facultates nostras seu calorem innatû hæc antidotus, *Actuar. de spirit. anim. ca. 17.* non tamen irritat expultricem facultatem, nec fortè per se Sudorem elicit. Quomodo namque irritat Theriaca, quæ, *Galeno ad Pison. capit. 16. teste, & exegoriar* quandam & salubrem constitutionem corporibus inducit: & *vt ibid. c. 15. & ad Pamphil. legimus* propterea Galene fuit appellata, quòd summam tranquillitatem corporibus conciliet; expultricem facultatem irritatâ sedet ac retentricem erigat; sumpti purgantis operationem fieri minimè permittat; sanguinem per sputum reiicientibus, siue dx pectore, siue ex pulmonibus eductio fiat, conferat; in omni ventris fluxu, dysenteriâ, lyenteriâ & similibus morbis conueniat? Ad Sudorem quod attinet, cum Theriaca roboret Spiritum & calorem innatum omnium partium, vt in præcedentibus cum Aui-cenna diximus: ideo mirum non est, si natura adiuta & roborata expellat ea quæ corpori sunt infesta; & pro-
pterea

Theriaca non irritat expultricem.

non mouet Sudorem.

pterea non Theriaca, sed Natura roborata Sudorem *sistit Sudo-*
 extrudat. Quemadmodum contrà, vbi ob imbecilli- *rem.*
 tatem & virium exolutionem in Cardiacis, dum cor-
 pus multis & assiduis Sudoribus diffluit, & ex vini po-
 tu sæpè nihil optis sentit, antidotus ipsa viribus partiũ
 confirmatis, potu Sudores sistit: quemadmodum Ga-
 lenus *ad Pison. cap. 15.* & *Ætius tetrab. 4. ser. 1. c. 95.* docent.
 Hactenus de Theriaca.

Præcipitata.

OMnia purgantia è numero caufarum salubrium
 Pestis in præcedentibus reiecit: nunc admittit & *Mercurius*
 recipit Mercurium præcipitatum, & inter Alexiphar- *præcipitatus*
 maca, quæ per accidens Pestem curare dicuntur, col- *purgans est.*
 locat; qui tamen semper & vbiq; est purgans, & super-
 fluitatum turbas cumulatim ac violenter, nec sine dif-
 crimine è corpore præcipitans. Diaphoreticus præci- *non diapho-*
 pitatus nullus est: & qui hunc talè vocant, nominibus *reticus.*
 abutuntur: alterius namq; classis est, & ad Turpethi
 naturam accedit ac fortè ad Magisterium fixorũ per-
 tinet. Varii variorum in præcipitando argento viuo
 sunt apparatus, sed rudiores omnes: actio enim ipsa
 omnib. in hoc versatur, vt argentè viuũ minerale cru-
 dum purgatum, aquâ vel liquore aliquo acri corrodât,
 indeq; liquore Tartari, aqua Salis aut Igne, ex aquea
 specie transferât in terrèa, puluerè nempe seu calcè al-
 bam, crocèa vel rubrà nondum fixã; ex qua propterea
 facilè reducitur & reuiuiscit. Hic quãdiu præcipitatus
 manet, intra corpus sumptus, nunquã secundum, sed
 semper contra naturã id afficiendo omnia in eo turbat,
 & naturam quidem irritat, sed calorè innatũ debilitat;
 & su-

& sudorem pellit, at non laudabilem, sed cardiacum: & ita quidem violenter, vt inter venena non immeritò à plurimis reponatur, & à Chymiatis etiam tanquã noxium reiiciatur. Nunquam enim alexipharmacum Pestis fit, quicquid addideris: nec monstrare licet vnicum ex verè-Medicis, qui eo in Peste siue ad purgandum, siue ad venenum Pestilens debellandum vsus fuerit: circumforaneis, Pseudochymicis, & de Paracelsi grege impostoribus fumo ac fune dignis id reliquerunt omnes. De aliis ex Argento viuo à solertioribus Spagyris præparatis remediis hîc non loquimur, quia talia Disputatori non sunt nota: quamuis inter Chymiatros seu Medicos Chymicos cum hîc, tum in alia quadam Disputatione (in qua Pharmaceuticã cum Chymia temerè confundens, cum scientiã Chymicã, tum medicamentorum Chymicorum naturam & vsum se explicaturum in fronte promittit) natate, & vt graculus inter Musas versari quærat.

Quæ sequuntur in Disputatione generalia sunt, nec examine digna. Victus rationem, quam *ἀπιστον τῆς νόσος τὴν ἀπιμέλεια* vocat Galenus *lib. I. de dieb. decret. capit. II.* ad salubres referri causas supra diximus: de hac in præsentia Disputator nihil tradidit, eamquè quamuis, vt Hippocrat. *lib. I. de vict. acut. tex. 6.* contra Cnidios scribit, res sit magna, omisit. Nullum est tam potens remedium, *inquit Galenus lib. de Theriac. ad Pamphyl.* quod præstare eam, quam pollicetur, opem queat, si ratione victus aut conturbetur aut non adiuuetur. Qui enim prorsus sine periculo sunt morbi, *authore Galeno lib. I. de dieb. decret. c. II.* ob delicta diuturni esse solent: qui incolumitatem pollicentur, non tamen sine periculo-
sis

sis symptomatibus, ob errata lethales fiunt. Quin etiam illi, qui omni periculo vacant, multis magnisque deinceps erroribus commissis, in lethaliū naturam incidunt. Nec mirum id esse putat Galenus. Vt enim ex neglecta victus ratione Sani in acutos & lethales interdum incidunt morbos, quemadmodum Pythio in Thaso apud Hippocratem *lib. 3. Epid. f. 3. agr. 3.* & Philitas *libr. 3. Epid. f. 2. agr. 4.* ita Ægrotantes, si in Diæta delinquant, accelerare & periculū & mortem possunt: quod accidit Euryanactis filiæ *lib. 3. Epidem. sec. 2. agr. 6.* Philonis filiæ *lib. 1. Epid. sec. 2. 26.* Pario *libr. 3. Epidem. sect. 3. agr. 1.* Apollonio *Ibid. agr. 13.* Ægroto decimo tertio *lib. 1. Epidem.* & aliis. Intempestiua namque & inconueniens ægrorum cibatio temerè à Medicis præscripta, aut nimis indulgenter concessa, ineuitabiles sæpè calamitates secum trahit, & totū naturæ ordinē peruertit: vt non immeritò multis modis ab Hippocrate celebrata sit opportuna exhibendi cibi in morbis occasio, & delictus. Prifanā omnib. frumētaceis eduliis in morbis acutis præfert Hippocrates *lib. 1. vict. acut. 18.* hanc eandem tamen intempestiuè exhibitam interficere ægrum posse, idem *ibid. tex. 33.* testatur. Verūm cū Disputatori hoc Curationis membrum sicco præterire pedè placuerit: ideo & nos Exercitationibus hīc nostris finem imponimus: quas quo instituto susceperimus: Candidum Lectorem ex Præfatione eā de causā nostræ tractationi præmissa, percepisse credo. Veruntamen iniuriam sibi fieri Disputator meritò conqueri, aut ad quorum manus eius Disputatio non peruenit, suspicari possint: ideo Theses à nobis euentilatas, Chalcographum bona fide exscribere, atque æquè ac no-

fra typis euulgare iussi. Monenti paruit ille: atque colophonis loco Disputationem Academicam subiunxit. Euolue & confer vtrumque scriptum Lector, & quod superius Te rogatum volebam, candidè arbitrare: sanitatemquè Tuam post diuinum Numen curæ sciti & periti Medici concede: nostram denique ingenuam *παρρησίαν* qua par est æquitate pondera. Tantum hucusque.

FINIS.

DISP.

DISPUTATIO
 DE NATURA,
 CONDITIONE, GE-
 NERATIONIS CAUSIS, SYM-
 PTOMATIBVS, AC CVRATIONIS ACCI-
 dente proprio ipsius PESTIS.

THESIS I.

Vinnotiora nobis sint, Φαινόμενα Physica, quae ipsa sunt aut propria πείνη, aut propria accidentia: quam sunt subiecta ipsorum & cause eorundem: adeoq; ex nostra hac imbecillitate ingeniorum, non ex prioribus, naturali ordine, principiis aliis, perscrutemur ignota nobis principia: sed ex effectis, & posterioribus natura, cognitioni tamen nostrae prius occurrentibus, simpliciter priora venemur: & Pests quidem symptomata, omnibus sint nota: quoniam sunt Φαινόμενα: & incurrunt in sensus omnium: de Causa autem Pests formali praesertim & efficiente: eiusdemque Subiecto primo, inter Authores ambigatur: ideo prius, praecipua Pests symptomata & Φαινόμενα percensebimus: ut ductu horum, Pests naturam & essentiam, tanquam proprii cuiusdam accidentis hominis, cognoscere & intelligere possimus rectius.

2. Hoc autem imprimis notari debet: licet Pests vocabulū homonymum sit & æquiuocum, eorū multa significentur, in quibus tamen significatis, quoddam sit principale, seu πρῶτος ἐν, & respectu huius, reliqua esse intelligantur, idemq; nomen habeant, proindeq; à perniciē pestilenti summa, pernicioſa omnia vulgò appellantur Pests: nec non Causa, Pestem inferens aër scilicet venenatus: aut Contagium pestilens aliud, itidem Pests dicatur: & hoc eodem nomine, primaria ipsius Pests Symptomata: bubo scilicet: vel carbunculus: aut etiam macula Pestilentialis: denominentur Pests: nihilominus tamen, Pests vox præcipuè Pestem morbum: aut etiam febrim pestilentem & malignam, significat: si quæ alia, hoc Pests nomine significantur: hæc ipsa, non nisi per, & propter Pestem, possunt dici & appellari Pests.

3. Pests proinde, propriè & præcipuè ita dictæ, Symptomata sunt notissima, quæ vulgus, sua etiam habet communia; & quibus itidem, tanquam signis, hominem, Peste correptum esse, agnoscet facile: & eiusmodi quidem Symptomata ac φαινόμενα Pests, præter alia, sunt, totius videlicet corporis lassitudo, ac veluti defatigatio: etiam citrà principiorum sensus & motus noxam: imò, cum corporis iactatione iuncta: animus remissior, mobiliorq; affectibus, solitudine imprimis ac tristitia, præter consuetudinem: extremum corpus frigidum: internum ardens: & inde succedens, totius corporis habitus inamabilis: facies horrida, aspectuq; fœda, & peregrino more peruersa: pulsus exiguus, inequalis ac pressus: sudor, niuis modo frigidus, & fœtens: crebriores animi defectiōnes: Subitus ac repentinus solius Cordis calor, & quidem citrà causam manifestam: sub hac eadem Peste, vires omnes corporis, præcipuè autem vitales, & propter has reliquæ omnes elanguescunt, ac concidunt: & natura, cum moueat, secretionemq; eorum omnium, quæ in intimis corporum,

sibi

sibi infensa sunt, moliatur, illaq; à se quàm longissimè propellat, & ad extrema protrudat: idèd nunc retrò aures: nunc sub alis: interdum in aliis corporis partibus glandulosis, inter inguina præsertim, bubones erumpunt: in aliis autem corporis locis, exoriuntur nunc Carbunculi: & exanthemata: nunc macule, coloris varij, violaceæ scilicet, rubræ: non quidem citrà perniciem: quemadmodum citrà manifestam causam & occasionem, succrescunt illa omnia symptomata externa: in quibus abscessibus etiam ac pustulis, tale & tantum interdum deprehenditur inquinamentum, talisq; cæca ac maligna perniciës: ut citrà omnem, humorum & conditionem, & qualitates eorundem, proprias & alienas, iidem illi tumores, & Carbunculi, eam corporis partem, quam semel occupant & obsident, deuaſtent omninò, depopulentur, corrumpant, eamq; totam putrefaciant, consumantq;: quibus omnibus symptomatibus & Φαινόμενις, succedit plerumq;, mors subita, repentina, inopinata, sineq; doloris sensu. Quæ omnia symptomata Pestis & Φαινόμενα, etiam citrà aliorum morborum omnium, cunctaque corporis parti, accidant hi & insint, citrà inquam Φαινόμενα Διποσμησεβηχέτα, homini insunt & accidunt: Pestemq; paribus, semper insequuntur vestigiis: nec aliundè eidem, ex corporis vel constitutione: vel humorum conditione, superueniunt: aut ex consensu partium corporis aliarum, quo una consentit alteri, accidunt pesti.

4. Et hisce quidem Φαινόμενις præsertim, est conspicua ipsa Pestis: ad alia quòd attinet, hæc ipsa Pesti obueniunt, propter causas alias, & per accidens: sicuti quoq; morbis aliis, interdum sunt communia, t alia Φαινόμενα. Iam partes omnes sunt ad eundem, & sub hisce symptomatibus quæ pars laboret, inuestigandum altiùs: & perscrutandum, num t alia Φαινόμενα, respectu par-

tium aliarum omnium corporis, excepto Corde, sint $\delta\pi\omicron\sigma\mu\beta\epsilon\gamma\eta\tau\omicron$: an verò Cordis respectu, sint $\sigma\upsilon\beta\epsilon\beta\eta\eta\tau\omicron$: hisce $\Phi\alpha\upsilon\upsilon\mu\acute{\epsilon}\nu\omicron\iota\varsigma$, quòd imprimis Subiectum seu locus, in quo contrà naturam affectus ξ Pestis inest, cognoscatur. Verùm, quòd omnia hæc $\Phi\alpha\upsilon\upsilon\mu\acute{\epsilon}\nu\omicron\iota\varsigma$ ξ alia, non nisi Cordi affecto ξ male habenti, primariò accidant obueniantq̃: nemo illorum, qui in Corde robur vitale situm esse, nouit, nescire potest: ξ qui, principatum ξ vitæ ξ vegetationis, adscribi Cordi, non ignorat: quique propter Cordis viuificum calorem, ξ spiritum vitalem, quem in totum conuehunt corpus arteria, reliquas partes omnes animati corporis viuere, vegetari, ξ nutriri, habet compertum: ξ laborante Corde, aut eodem extincto omninò, reliquas partes omnes, emori, ξ viuere desinere, principis Medicis instructus aliquis, intelligit: ξ qui præter hoc, nutritionis officium, causam quoque affectuum, in corde esse nouit: Nam cum sub Peste, omnes vitales actiones, tam in Corde, quàm propter Cor, in reliquis quoque Corporis partibus concidant: ξ omnes hæc, non tantum egrè, sed ξ turbatè, sua ad vitæ conseruationem præsent officia: aut in totum illa præstare desinant, ξ quidem per se, accitrà partium aliarum omnium $\Phi\alpha\upsilon\upsilon\mu\acute{\epsilon}\nu\omicron\iota\varsigma$ $\delta\pi\omicron\sigma\mu\beta\epsilon\gamma\eta\tau\omicron$: sanè Cor ipsum, vitium aliquod contraxisse: consequens est: ac propter Cor, reliquas quoque partes, vegetatione quoad participant hæc, à suo naturali statu, esse deturbatas, est necesse: præsertim verò, cum, vt diximus, ratione $\Phi\alpha\upsilon\upsilon\mu\acute{\epsilon}\nu\omicron\iota\varsigma$ $\delta\pi\omicron\sigma\mu\beta\epsilon\gamma\eta\tau\omicron\omega\upsilon$, reliquæ corporis partes omnes, sub Peste, per se saluæ sint ξ integræ. Ac licet eadem Pestis, corpus pigrum ad labores ξ progressionem reddat, huiusq̃ sensum obtundat: cum tamen, non nisi, ex defectu caloris insipientis viuifici, ξ spiritus vitalis, sine quo, nulla vis sentiendi ξ mouendi, est in partibus etiam iis, quæ facultatem harum principatum habent, talis ξ

pigri-

pigritia & obtusitas proueniant: non morbis cerebri & neruorum, adscribuntur tales imbecillitates.

§. Est & alius quidam, & talis, in scientia Medica, *Φαυροπέμων* usus: ut quibusdam quidem, non Subiecta & loca, in quibus contra naturam affectus, & sic etiam Pests, insunt, cognoscantur. sed quibusdam aliis, cause morborum, formales ac efficientes in primis: nonnullis autem, morbi ipsi cognoscantur: ex quo fit, ut certorum quoque *Φαυροπέμων* ductu, Pestem & suum summere generationis principium, ex qualitate quadam pestifera, maligna venenataque, non autem manifesta, sed ex primis nata quadam secunda qualitate ac dyscrasia: & huius eiusdem Pests essentiam positam esse in intemperici ac dyscrasie prauitate venenata, illa ipsa *Φαυρόμενα*, & captantes, sequentes, & scientie Medice principiorum cognitione, & Apodictica methode, instructi, ratiocinari possimus facile. Malignitatem autem talem, latensque venenum, causarum generationis Pests, produnt in primis, hęc Pests causarum *Φαυρόμενα*: quod scilicet hęc ipsa qualitas venenata pestilens, non nisi Cor inuadens, eisdem dyscrasiam suam venenatam, cordisque Crasi oppositam, inferendo, Cor non tantum afficiat summiopere, vires vitales omnes prosternat: à suo naturali statu deiiciat illud: sed & quod proprium est venenorum, Pests, non, ut morbi alii, sua certa dyscrasie quantitate, sed simpliciter sua qualitate, Cor conficiat, corrumpat, eiusdem Crasin destruat, hominemque iugulet: quod respiciens Galenus, in Libris de Locis Affectis, vires venenorum, quantitate corporea, aut mole nequaquam estimandas esse, pronuntiat: propterea, quod etiam, tantillum ipsius phalangii ictus vestigium, existens, ut vix videntibus appareat, breuitamen temporis spatio, iugulet, interficiatque hominem: quod etiam, hęc ipsa qualitas Pests, Cor quidem immutet: illa ipsa autem vicissim, à corpore non immutetur, sed tantum
 expel-

expellatur, & ad corporis partes exteriores profligetur, quam longissime: aut si hanc qualitatem Pestis, idem Cor, per habitum corporis dissipare nequit, quod sub hac eadem, mox succumbat homo, conficiatur, & inopinata ac subita morte, tollatur è medio: cum cordis obscura, inæquali, & inordinata pulsatione: cum sudore niuis modo frigido: crebrioribus animi defectioibus: cum interno calore ardente: forma faciei horrida, cum urina turbida: certis corporis abscessibus: & Φαιμεύοις aliis; causa Pestem inferenti, superuenientibus & succedentibus, malignamque qualitatem & dyscrasiam venenatam redolentibus: quòdque non prius tollantur, cause Pestis efficientes & formales, quam certa quedam remedia & medicamenta, sua consubstantiali facultate hanc dyscrasiam, quæ emendent, obtundant, aut qualitatem venenatam cum sudore expellant: singulari quæ potentia consubstantiali alia, cordis & arteriarum laborantium, Crases proprias reficiant, restituantque: decernantur, propinentur, admoveantur: quòdque denique, per contactum, more & modo aliorum venenorum, ita abeat in actum secundum, ipsa Pestis qualitas: ut suum subiectum aliud habile, quod præsertim respicit, & inficiat, & per affectionem & contagionem corrumpat.

6. Est autem in præsentia notandum, causam Pestis venenatam illis accenseri venenis, non quæ substantialibus quibusdam δυναμεισι sunt prædita: & in actum secundum exeunt, non tamen absque habili subiecto, quæ quæ καὶ ἐντελέχεια sunt talia, seu δυναμεισι & non energia, & in quibus non eiusdem speciei qualitas est, qualis est in patientibus, quæ afficiunt: etiamsi alterando corpus aliud, manifestis qualitatibus, respectu corporis patientis, illud vel refrigerare, vel calefacere, vel eiusdem Crasi propriam, occulta quadam pernicie, sed tamen, dyscrasia occulta & secunda quadam & composita, corporis tamen Crasi propriæ opposita, dicantur; sed illis annumerari venenis, quæ tan-

tum sunt corruptela quadam rerum naturalium, nec quæ pro-
ducuntur: siue talis dyscrasia venenata, vel potius qualitas in-
tra, siue extra corpus, generetur: cordi tamen communicetur, sui,
certis modis, quos inferius per censuimus.

7. Non tantum proinde manifestum est & euidens ex dicti-
is, quod dyscrasia quadam, manifesta qualitatis, non sit causa
vel efficiens, ut formalis, ipsius Pestis, sed & liquet hinc, quod &
usu compertum habemus, & experientia didicimus, sequentes
certorum morborum, & horum eorundem morborum, causarum
Φαινόμενα, præter similes illos morbos, qui dyscrasis manife-
sta alicuius qualitatis definiuntur, esse quoque alios, quos vulgus
Medicorum si non ignorat, non tamen intelligit hos, qui sint ex
primis, composita secunda quadam qualitas & dyscrasia, pro-
pria alicuius corporis partis Crasi, opposita, quæ Crasis, & huic
aduersa venenata & occulta dyscrasia, seu qualitas secunda, ex
primis nata: ratione tantum, & non sensu ullo, percipiuntur: in
quorum morborum seu dyscrasiarum malignarum & secunda-
rum Classem, recipiuntur, Pestis, Lues Gallica, Epilepsia, Sudor
anglicus & Morbus Ungaricus: quali dyscrasia maligna, ut cau-
sa formali, ac diffœrentia essentiali, non autem accidentali ali-
qua alia, definiuntur huius ordinis Morbi, & per hanc differen-
tiam essentialem præsertim, ut causam, Symptomata illorum
monstrantur diu.

8. Cùm proinde Pestis, sit proprium accidens Cordis, nec non
venenata eiusdem & maligna dyscrasia existat, quæ propriam
cordis Crasin dissoluat ac destruat: quæq; per affectionem & con-
tagionem, si quod habile inuenit subiectum patiens, in actum se-
cundum semper, & promptius quam morbi alij omnes exeat: ita
ut ortus quidem sui ratione nonnunquam etiam sporadicus exi-
stens morbus, populariter tamen grassetur: tota sçq; peruagetur
Prouincias: in primis autem Cor quidem immutans, Pestis au-

tem ab illo non immutetur: proindeq; dyscrasiam illam, suæ impressam Crasi, à se profligare nitatur Cor idem: indeque omnentalem qualitatem aliis quoq; humoribus communicatam unâ cum illis ad extrema, motu critico, protrudat adeoq; pro humorum diuersitate, motusq; Critici conditione varia, nunc in adenum locis, nunc in corpore alibi, emergant abscessus, pustula, aut macule: modò natura prius non succumbat, quàm hanc excretionem, & motum, moliatur, motiones autem illæ critica, ut *Φαιόμενα*, in omnium incurrant oculos quilibet præterea moribus, suo subiecto & causâ formali, aut etiam continente, si quàm habet, definiatur causa: proindeque morbi etiam, quoad producere possunt, alia atque alia symptomata: sicq; & absolutis & re-latis definiantur differentis, more & modo rerum naturalium, actione & passione ferè omnes quid sint cum intelligantur: ideò Pestem esse dyscrasiam malignam Cordis, talem, quæ potius, eiusdem crasin dissoluat, quàm aliorum humorum temperamentum destruat, hosq; putrefaciat: quàmq; corpori colliquationem inducat, ut Pestis Vngarica & Anglica: cui superuenire possit, motus critici interuentu, aliquis vel abscessus, in adenum locis, vel in corpore alibi, pustula, Carbunculus, aut macula: quæq; in secundum actum per contagionem & affectionem, in habili subiecto alio, exeat semper. Verùm quando alias dicitur qualitas hæc venenata, Cordis calorem destruere, indeq; Cordis substantiam corrumpere, ac vim in se habere, ut possit putrefacere illant hoc ipsum de Cordis Crasi est accipiendum: quippè quòd calor, principatum habeat in primis qualitatibus: ut meritò calor & Crasis materia, pro eodem nonnunquam habeantur: sicuti quoque putredo hic non perfectam, sed inchoatam solum putredinem significat.

9 Ad Pestis differentias quòd attinet, essentia suæ ratione, eadem cum existat illa, nec etiam subiectis differat, febris quantumvis

tumuis iungatur interdum : propterea quòd sub Peste, nulla talis manifesta varietas symptomatum ratione subiectorum, ut sub febribus deprehendatur : ac licet propter *αὐρῶν*, *αἰρέων* quodammodo veneno pestilenti existente, cum spiritu vitali prius, nec non cum humoribus Cordis misceatur, quàm Cordi communicetur : in illis tamen subsistens, potius morbifica cause antecedentis adhuc rationem habet : sicuti quoque contenta illa Cordis, quando *ἔξ* *ἀ* *χρίων*, per sympathiam, à maligna illa dyscrasia *ἔ* qualitate afficiuntur : hæc ipsa affectio, non morbus, sed symptoma tantum Pestis existit : Cordis Crasis solum quòd opponatur Pestis, *ἔ* quidem vite principatus illi quoad adscribitur. Si proinde quibusdam ordinibus distinguitur Pests, eiusdemq; certæ numerantur, species : attribuuntur hæc ipsæ Pesti : tum ratione prauitatis, causa cuius, alia leuior est, alia grauior : tum corporum ratione, quibus incidit illa ; valde inuicem, *ἔ* habitus *ἔ* humorum ratione, corpora hæc quòd differant ; indeq; Pests hæc, non quidem propriis *ἰδίωσιν*, sed tantum accidentibus propriis, aliis atq; aliis, variet à se ipsa, fiatq; ex hoc ipso, ut vel cum febre inuadat homines, vel Pesti succedat febris symptomatica tamen solum, typi quòd sit ex pers illa, quòdq; vel à putridis humoribus nobis ingentis generetur : vel hominem præhendens, omnis generis, quibus est differtus ille, simul intrà corpus contaminet, inficiat, suaq; putrescente maligna qualitate, putrefaciat.

10. Ad Pests generationis, qua illa, quatenus fit, cõsideratur, causas quòd attinet, illa cum non vno generetur modo : ideo quoque alia, atq; alia sunt cause, hanc, que inferunt : hinc Pests illa intrà corpus, quæ sue generationis habet principium : citrà cœli *αἰρὸς*q; constitutionem, communemq; causam aliam, cum generetur : hæc à corruptelis certis humorum, nobis ingentis, aut etiam, quatenus bi putredinem experiuntur, proueniat,

est necesse. Suam autem sumunt hæ corruptelæ materiam, ex humoribus excrementitiis, quorum exuperantiam imputamus, vel partium naturalium & vitæ, vel alterius alicuius partibus imbecillitati: infelicitioris temperamenti quo ad sunt: proindeque turbatæ ægreg, sua ad vitæ conseruationem præstant officia: vel omninò in totum præstare desunt: vel suum sumunt à natura eatenus motum, quatenus hi, ab eadem natura, reguntur infirmius: quàm in villo alio corpore: accedunt quin etiam, ad harum causarum maleficia, causæ generationis accidentes alie, maleficia illa quæ promouent, iuuantq;: quatenus scil. subsistunt humores tales intrà corpus diutius: aut immiscentur his, humor genitilis corruptus: fluxus menstruus deprauatus: aut sanguis grumosus: nec talia vllis causis aliis temperantur: sicuti quoq; ad corrumpeudum humores, vim habent maximã, omnis generis excrementorum suppressio, obstructio, & cohibitio perspiratio: quibus causis præcipuis, & aliis, quò minus, eò prauitatis perueniant humores, vt etiam intrà corpus efficiantur venenati, nihil prohibet. Et hisce quidem causis, vt Pestis: ita quoq; febris Pestilens ac maligna, seu dyscrasia venenata participat, præsertim procreatur.

II. Si autem Pestis extrà corpus, aliundè sua habet molimina: sanè hæc accepta fert causis communibus procatarcticis, vel euidentibus & manifestis: cuiusmodi sunt, vel victus noxius, & frumentum, rubigine aut diuturnitate temporis, vel cæli iniuria vitiatum, aut genus frumenti aliud, in panificia redactum, corruptum: hisce per frugum inopiam, annonæq; caritatem, vesci quando dura cogit necessitas: vel etiam huius eiusdem conditionis potus, ex quacung; causa redditus perniciosus: cum illis causis vtriusq; præsertim, si conspirant causæ alie communes: regionis scil. soris, & aëris ibidem constitutio insalubrior: hominumq; habitus, ad pestem pronus qui est & procliuis, vel procatarcti-

tarticis quidem causis aliis, itidem & manifestis & evidenti-
 bus, aut etiam aliis sensui non manifestis imputamus pestē: con-
 stitutioni scilicet aëris, qua aër, infert pestem, quando vel vitia-
 tur ille, ex putridis & venenatis cuiuscunq; generis exhalationi-
 bus, aut inquinamentis aliunde ipsi immixtis: aut ipsemet ali-
 undè putredinem malignam experitur: aut ex aquarum vitiiis
 corrumpitur: aut modo alio, ex terra, aliisq; rebus foetidis & per-
 niciosis, inficitur: vel procat arcticis quidem, sed non sensu, ve-
 rum ratione tantum, quæ percipiuntur, attribuitur causa pestis.
 Cuiusmodi est ea cæli, vel aëris constitutio (cæli quippe constitutio
 nulla ratione alia, cū nos alteret, quàm qua aërè alterat, variis
 ipsum immutans qualitatib. mutatus a. aër, & qualitatu ratio-
 netemperat? variè multipliciter nostra & afficit, & alterat cor-
 pora: (Cuiusmodi inquam, est ea cæli, vel aëris constitutio, quæ
 habet hic cœlitus ex talium qualitatum primarium commixtio-
 ne, quæ non nisi Crasi Cordis & arteriarum est opposita: quæ
 propria & vernacula Cordis Crasis, ex primis qualitatibus na-
 ta secunda, ut sensu non percipitur: ita nec ei opposita, hæc aëri
 impressa qualitas secunda, ex primis nata cœlitus, manifesta
 qualitatis appellationem sortitur: manifesta aliqua, qualitate
 quod non distinguatur: & has quidem qualitates malignas,
 corpus cœleste producit, cū natura corporis patientis, illi has in-
 ferendo & communicando: quo ad scil. corpora hæc, quæ mouet
 corpus cœleste, sunt $\pi\epsilon\Phi\upsilon\kappa\omicron\sigma\tau\alpha$, ut ab illo patientur: vnde non
 sunt necessarii astrorum, hæc qualitates perniciosas minanti-
 um, effectus: ut alii, à solo cælo qui dependent, eidemq; soli in-
 sunt: quales sunt eclipses, coniunctiones, oppositiones, &c. pro-
 pter $\delta\upsilon\alpha\pi\upsilon\sigma\iota\varsigma$ scil. patientium corporum & effectricum causarum
 cœlestium aliarum, validiorem potentiam, quòd possint impedi-
 ri, priores illi effectus. Est autem in presentia, hoc non prætere-
 undum silentio: quòd Contagio, perpeffio quædam sit & affectio,

que fit contactu duorum corporum, quorum alterum agit & alterum patitur, contra naturam: que tamen corpora, non propter planitiam, ut mathematica, sed propter communicationem motus cuiusdam, unum agere dicitur, alterum verò pati: & quòd tangens seu afficiens, non solum corpus sit, sed & m̄d̄ quòd dam conferat, corpori patienti: & hoc ipsum quòd fiat, vel transmissione solius qualitatis pestilentis: vel vaporis: vel fuliginis: aut alterius alicuius rei corporea, infecta tamen communicatione.

12. Factam porrò Pestem, propria quaedam m̄d̄, propriam insequuntur accidentia, quibus etiam sese, ut signis quibusdam prodit illa: & primò quidem, que Pestis dyscrasia maligna, sunt propria: nec certi habitus corporis ratione, aut humorum corporis causa, hisce succedunt, & ex magna parte, aliis quoque sunt communia morbis, vel etiam febri, Peste que participat. Cùm proinde, qualitas pestilens Cor afficiat, Corq; hanc, non quidem immutare possit: sed tamen, profligare à se nitatur: idèò pulsus sub Peste exiguus est, obscurus, pressus, frequens, & intercicens: nunc plenior & firmitior: omnes corporis vitales vires elanguescunt summè: conspiciuntur crebre animi defectiones, & quidem citrà causam manifestam: sub eadem, Cor quoq; afficit, tristitia præter consuetudinem, & sollicitudo: extremum corpus friget: internum ardet: habitus corporis, faciei præsertim horridus est & peruersus: subitus & repentinus solius Cordis calor: Sudor, nisi modo frigidus: mors plerumq; inopinata, & sine doloris sensu: sicuti quoque, retrò aures, sub alis, inter inguina, & in partibus glandulosis aliis, erumpunt bubones: in reliquo corpore, carbunculi & exanthemata, ac macule exoriuntur: quibus omnibus succedunt mox, per consensum, quòd & totum corpus, & cetera viscera, Cordi consentiunt, totius corporis lassitudo, & veluti defatigatio: respiratio difficilis: ad somnum procliuias: fastidium

stidium cibi: vomitus perpetuus: vrina turbida, nigra, foetida: aluus & foetentia & atra excernit: non enim nescitur illud, Corde elanguescente, reliquas vires omnes corporis concidere.

13. *Est & alia, aliorum ingens Pestis propriorum accidentium, tanquam symptomatū, multitudo, Pesti, quæ succedunt: quatenus hæc, non quidem prauitatis venenata ratione, leuior est, vel grauior: sed quoad alia atq; alia Pestis occupat corpora: vel humoribus aliis, atq; aliis differta: vel hoc vel alio habitu, quoad participant: aut aliis morbis, ipsi Pesti complicatis, febribus præsertim, quatenus sunt præbensa illa: hosq; humores qualitas maligna, vel contaminat, putrefacit, vel ad exteriora protrudit Cor. Variant autem accidentia hæc propria, & symptomata, pro ratione, & habitus corporis, & humorum, quos insicit Pests: quæ omnia tanquam effectus, sui, & habitus corporis, & humorum, naturam cum redoleant: & penè omnibus grauibus morbis, febribus præsertim, sed symptomaticis, ex æquo accidant: innumeraq; sint: hæc ipsa in præsentia præmittemus: quorsum enim attinet, inter propria accidentia pestis, lingue scabritiem, sitim validam, vigiliæ continuas, mentis alienationem, dolorem Capitis, totius corporis horrorem, callorem, & huius generis cõmunia symptomata alia, inter propria inquam accidentia pestis, recensere?*

14. *Sunt deniq; pestis quadam accidentia propria, causarum morbificarum præsertim, motus uehementes: vel alterationes earundem salubres, aut etiam insalubres, quorum, tanquã prognosticorum signorum, nonnullis, qualia sunt crisma, pestis quidem mutatio, sed non certus aliquis euentus deprehendi potest: quibusdam autem, quæ scilicet sunt *τρυφεα*, certus aliquis euentus pestis significatur: si enim sub peste, symptomata non ingrauescunt, sed remittunt, viresq; sunt integræ: bonum: si viribus validioribus, natura, eorum omnium, quæ in intimis cor-*

poruna

porum, natura insensa sunt, talem molitur secretionem: ut non tantum hæc, sed & cum bisco, qualitatem malignam, ad extrema protrudat, adeoq; sudorem moueat, & in adenum locis, aut alibi in corpore, bubones vel plures, vel carbunculos plures, exanthemata & maculas, excitet, etiam à principio: bonum: si Cordis & arteriarum pulsus, Corde, sub Peste, affecto, magnus est & validus, equalisq; apparet, & ordinatus: bonum, salubris quin etiam est, sub peste vacuatio hæc, in qua signa coctionis comparent: in die decretorio qua fit: eidemq; insunt, debita conditiones omnes: naturaq; validiore, symptomata multum remittunt. Contrà verò, si citra manifestam vacuationem, sub Peste, pulsus est languidus, inequalis, & pressus, eidemq; succedunt, animi crebriores defectiones, & reliqua omnia exasperantur symptomata, diuq; perseverant: malum: si intrò sese recipientes, bubones euanescent: macule sunt mirabiliter colorate: assidua urget vomitio: agro debili: malum: si pulsus formicans sentitur, ac insuper etiam, manus & lingua sunt tremula: vox deficit extrema corporis partes sunt intentæ & adstrictæ: unguis liuescunt: respiratio intercedit: succeditq; singultus: malum: Sicuti quoque extincti caloris & confectorum spirituum est nota: quando calor præternaturalis euanescit subito: & æger, sese febricitare negat: aliis itidem comparentibus grauioribus symptomatibus: agroque debili existente.

15. Verum, cum tandem, curationis quoq; accidens proprium accidat Pesti: huius actus, quibus causis salubribus, & perficiatur, & demonstratur: videamus. Cum proinde Pests, quatenus Pests, sit maligna & venenata dyscrasia, Cordis Crasi & opposita, & aduersa, hancq; destruat, dissoluatq;: & talem quidem qualitatem natura immutare, tanquam venenum, & aliis contemperare, vel obtundere, qualitibus nequeat: adeoq; in hanc insurgat qualitatem, eamq; à Corde quàm longissimè propellere; & ad

Et ad extrema protrudere, nitatur, cum omnibus illis humoribus,
 hac ipsa qualitate qui inficiuntur: Ideo Pesti decernuntur, quae ut
 alexipharmaca, hanc dyscrasiam corrigunt, contemperantque:
 nec non ad extrema cutis cum sudoribus et humoribus, expellunt,
 protruduntque: ita tamen, ut et alia propinentur, cordis robur
 quae conseruant: huicque, singulari facultate consubstantiali pro-
 sunt: nec non denique, adhibeantur: quae respiciunt, vel symptoma-
 ta, vel morbos, quibus implicita est Pests: quibusque, vires vita-
 les, prosternuntur: et naturae motus impediuntur: quae causa sa-
 lubres omnes, coniunctim praesertim: à principio statim Pests,
 nulla interposita mora, totoque morbi decursu, decernuntur, et
 repetuntur, tam diu donec omnis qualitas pestilens et expellatur,
 et suis temperetur qualitatibus ac obtundatur. Quod ipsum cum
 non praesent, venae sectio; purgatio et huius generis alia: sed ea,
 quae eo, quo dixi, modo, adhibita, Pestem persanant: siue intra
 corpus sumantur: siue extrinsecus, corpori imponantur; ideo tales
 causas salubres, paucis tantum enumerabimus et persequamur:
 praesertim verò cum dubium non sit: quin inter talia medicamen-
 ta, quoddam aliquod medicamentum sit, Pests proprium ac pe-
 culiare alexipharmacum, quod existat, quantumuis ignoretur
 adhuc. Sunt autem non unius generis, Medicamenta pesti quae
 decernuntur: quippe cum quaedam, venenatam qualitatem praes-
 fertim alterent: et tantum secundum naturam, nos afficiant:
 Cor, vitalemque spiritum roborent, putredinemque arceant: cuius
 efficaciae sunt, angelica, cedoaria, radix dictamini, doronicum
 Romanum, scordium, petasites, allium, scabiosa, Centaurium
 minus, ruta, verberna, morsus diaboli seu succisa, pimpinella ra-
 dix melissophyllum, mentha, marrubium, cryngium, cypri ra-
 dix, gentiana, carduus benedictus, betonica coronaria, bacca he-
 dera, iuniperi bacca, cortex arantiorum, et mali citrei, anisum,
 zmyi odorati semen, stoechas, asphod aliradix, birundinaria,
 Z radix

radix belenii, aristolochia, bistorta, pentapbylli, chelidonii, chamædrys, chamæpytis, calamintia, origanum, salvia, grana alkermes, bolus armenius, terra lemnia, succus cyrenæicus, laser Indicum, agallochum, cassia lignea, iris Florentina, myrrha, crocus, Xylobalsamum, artemisia, ebur, os Cordis cervini, & huius generis alia medicamenta: nec non ea, in qua horum medicamentorum substantia resoluitur, cuius conditionis sunt succi olea, genera salis, & alia qua singulari facultate consubstantiali, & vetera obtundunt, corrigunt, temperant, Cor. spiritumq; vitalem recreant, putrediniq; resistunt. In horum medicamentorum classem recipiuntur quoque, omnis generis composita medicamenta ex illis simplicibus qua conficiuntur: & tamen secundum naturam solum, nos afficiunt: cuius census sunt Confectio Liberantis: Diaxyloaloes: Diamargaritici calidi: de gemmis: Electuarium lactificans, & huius species: mithridatica confectio, & similia composita alia.

16. Ad reliqua medicamenta quoddam attinet, cuiuscumq; hæc sint conditionis: aut etiam arte Chymica parentur: hæc cum duorum sint generum: nonnulla horum, secundum naturam qui dem nos afficiunt, facultate consubstantiali: sed tamen non per se, verum per accidens solum, more & modo medicamentorum diaphoreticorum, Pestem sanant: non scilicet eiusdem qualitatem venenatam corrigendo, temperando, obtundendo, & delendo: sed eam cum suo humore, cui inest, per exiccationem, conficiendo, digerendo, & consumendo, cuiusmodi sunt, Euphorbium, & pillule alterrantes ex Euphorbio compositæ: sulphur: aut oleum ex sulphuricis pulvis bombardicus, oleum ex calcantio, decoctum Roris marini, quercus & similium: quedam nos partim secundum, partim contra naturam afficiendo, curant pestem: ex quo fit, ut & hæc, non nisi per accidens, eandem pestem tollant, deleantq;: quatenus scilicet in causa sunt, ut irritando facultatem expultricem, nec non caler

rem naturalem excitando, aut sudorem eliciendo, vel insensibile
 transpiratione vacuando, qui in corpore sunt maligni humores,
 & qualitates venenatae, ad extrema corporis propellantur, indeq;
 profliantur, quorum Classe praesertim continentur, Theriaca, &
 chymica quaedam medicamenta: praecipitata sc. olea, & genera
 quaedam salis: quae tamen medicamenta omnia haecenus enu-
 merata, efficiuntur quoq; pestis alexipharmaca hisce eisdem pe-
 stis propria & peculiaria medicamenta, si immiscentur. Ad To-
 pica quod attinet: emplastra, praeter alia, si admouentur, empla-
 strum, verbi gratia, diachylon gummatum bubonibus prius non
 est imponendum hoc, quam oleo prius diluatur, eidemq; dissoluto
 adijciantur alexipharmaca pestis: sicuti quoq; Carbunculis, non
 prius admouentur unguenta, emollientia & relaxantia, ungue-
 tum, exempli gratia, Rosaceum, quam eidem dissoluto, immisce-
 atur, theriacale momentum, aut aliud quid, malignam qualita-
 tem obtundens temperansq; horum abscessuum & Carbunculo-
 rii ulcera, quando sunt per Apostolicum unguentum praesertim, &
 absterfa, & qualitas illorum maligna funditus sublatam: cum em-
 plastris & carnem alentibus, & cicatricem inducentibus, empla-
 stro griseo imprimis, albo, & aliis, cum persanentur: atia praeter-
 mittemus. Sed de peste haecenus abunde satis dictum
 disputatumq; reor esse.

F I N I S .

Menda, amice Lector, priusquam legas, sic menda.

(3. fac. 2. lin. 19. fortuitò) (:) (3. 2. l. 6. peruolat) (:) (4. 1.
 l. 10. Georgius pag. 1. lin. 9. EXERC. p. 2, l. 5. exploratoribus p. 8.
 26. 7. l. 27. in marg. appon. Vbilocum habeat. p. 17. 20. virisq; p.
 24. 19. in marg. Habitus corporis quid Medicis. p. 31. I. viciu l. 29.
 veneni tam pernix l. 31. imbecillitas; p. 32. 30. cap. 17. & 18. p. 34. 1.
 humo-

*Humores l. 3. Macula & Exanthemata expungantur è contextu, & ponantur
 in marg. p. 39. 23. emoriuntur, l. 27. caloris vivifici, p. 40. 14. Epid. f. 2. 7. p. 43. 7.
 potest, l. 17. causis, p. 44. 2. animalis qualibet, p. 46. 1. attractionel. 26. πωρεδέ-
 χεαδ p. 47. 10. Nutricationis etiā p. 49. 12. per se sanis p. 52. l. ult. emori. p. 53. 9.
 ferunt; p. 54. 3. data p. 56. 15. docet, p. 57. l. 5. conspicuū. p. 59. 11. Antonius p. 61. 11
 eadem p. 63. 5. communial. 20. acuta, l. 22. mori. l. ult. opinionē p. 64. in marg.
 subitanea l. 19. illesa, p. 65. 2. 4. propterea p. 66. 6. plerofq; l. penult. quidam p. 67
 21. subiectum l. 30. fuliginis p. 69. 26. docet. p. 74. 4. Philos. p. 75. 15. Disputatio-
 ne p. 81. 22. imperitos l. 23. veremur. p. 82. l. penult. pro iis p. 86. 13. & 22. part.
 p. 87. 2. 5. & 14. part. l. 15. admittit. p. 88. 21. Abscessibus, p. 89. 22. aëreum? l.
 23. ubi p. 90. 14. differentiis, l. 20. Sporadicus. p. 91. 13. thesicos tertiā p. 93. 12. de
 humor. tex. 1 p. 97. 29. com. 2. 4. p. 99. 21. moriebantur. l. 27. antecedentem, p.
 102. 6. Symptomatica p. 105. 2. internam causam, p. 108. 2. menstruum l. 15. va-
 sa l. 20. consultatione p. 109. 2. 4. c. 1 p. 110. 3. estuantes l. 17. Menstruum retētum
 l. 21. ille p. 111. 9. capiatur, l. ult. continenter p. 116. 12. διαθυμίασις l. 17. Pe-
 stel. 23. fit, non p. 117. 13. ut vanissimi p. 118. 6. etiam. l. 12. hic l. 13. sublunari-
 bus l. ultim. deferuntur. p. 119. 2. 4. morbus. p. 121. 19. & 27. δυσπν. p. 122. 7.
 & 11. δυσπν. l. 8. ἀλόγως egit. p. 123. 7. in margin. ad πωρνωσι. l. 18. sed
 modò pag. 125. leg. penultim. Febribus. p. 128. 26. Hæc p. 129. 16. in mar-
 gin. 3. l. 20. Natura pag. 130. 5. censendum. pag. 131. 21. libr. 6. aphorif. 37.
 scribit, pagin. 132. 8. loc. ca. pag. 133. 22. Charione pagin. 135. 16. ut l. 22. in
 margin. sed Indicata. pag. 136. 19. principii, pag. 138. 4. in margin. Αφρο-
 ετηνά pag. 143. 13. secunda, ib. in margin. Venal. 18. languent, pag. 144.
 leg. 1. Sanguinis p. 146. 13. catalago hoc pag. 147. 5. Therapeutica pag. 149.
 2. contrarium l. 6. extra l. 17. Agasonem pag. 151. 9. incolas pag. 158. 5. un-
 dique, l. 25. expectore, pagin. 159. 22. argentum pagin. 164. 17. agnoscit
 pag. 165. 167. 169. 171. 173. 175. 177. 179. in titul. MEDICA. p.
 169. 3. suis l. 5. ex dictis pagin. 172. 6. desinunt: pagin. 172. 29.
 utrisque pag. 173. 15. primarum pag. 176.
 7. bonum:*

